

T. C. ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KİTLE İLETİŞİM ARAÇLARI

VE

İLETİŞİM ORTAMLARININ

boş zaman değerlendirme eğilimleri açısından
bir yükseköğretim kurumunda sınanması
(Açıköğretim Fakültesi örgün bölümleri örneği)

(Yüksek Lisans Tezi)

İlknur ULUTAK /

Şubat, 1988
ESKİŞEHİR

Anadolu Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
TABLULAR LİSTESİ	v
BÖLÜM I: GİRİŞ	1
Sorun	3
Sanayi Devriminden Sonra Toplumsal Yapılanma	4
Çağdaş Toplumda İletişim Ortamı Olarak Kitle İletişim Araçları	5
İnsan Yaşamında "Boş Zaman"ın Yeri ve Önemi	7
Boş Zaman Tanımları	9
Bir İletişim Kurumu Olarak Açıköğretim	11
Türkiye'de Yükseköğrenim Gençliğinin Boş Zaman Kullanımına İlişkin Yapılan Çalışmalardan Örnekler	14
Amaç	18
Önem	19
Sayıltılar	21
Sınırlılıklar	21
BÖLÜM II: YÖNTEM	23
Evren ve Örneklem	23

	<u>Sayfa</u>
Hedef Kitle	23
Örneklem Grubu	24
Veriler ve Veri Toplama Yolları	24
Verilerin Analizi	25
BÖLÜM III: BULGULAR VE YORUM	27
Örneklem Grubunun Bazı Özellikleri ...	27
Öğrencinin Kendisine İlişkin Bilgiler	27
Sosyo Ekonomik Konulara İlişkin Bilgiler	31
Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Zaman Kullanımı	36
Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zamanlarında Kitle İletişim Araçlarına Olan Eğilimleri	39
Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zamanlarında İletişim Ortamlarına Olan Eğilimleri	59
Bilgi-Beceri Kazanma ve Yetenek Geliştirici İletişim Ortamlarına Olan Eğilimleri	59
Güzel Sanat Etkinliklerini İçeren İletişim Ortamlarına Olan Eğilimleri	65

Sportif Etkinlikleri İçeren İletişim Ortamlarına Olan Eğilimleri	72
Kahve-Gün Gibi İletişim Ortamlarına Olan Eğilimleri	78
Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Etkinliklerine Katılma Nedenleri	82
Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden Beklentileri	88
BÖLÜM IV: ÖZET-YARGI-ÖNERİLER	103
Özet	103
Yargı	104
Öneriler	112
İleri Araştırmalar İçin Öneriler ...	112
EK-I Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi 1985-1986 Öğretim Yılı, Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Etkinlikleri Anketi	115
EK-II 3.Bölümde Gönderme Yapılan Çapraz Dağılımlar	127
Kaynakça	145

KISALTMALAR

- ANBİM : Anadolu Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi
AÖF : Açıköğretim Fakültesi
A.Ü. : Ankara Üniversitesi
Bkz. : Bakınız
E.İ.P. : Eğitim İletişimi ve Planlaması
E.İ.T.İ.A. : Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi
G.S.B : Gençlik ve Spor Bakanlığı
İletişim S. : İletişim Sanatları
K.İ.A : Kitle İletişim Araçları
MEGSB : Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı
SBF : Siyasi Bilgiler Fakültesi
Sinema- TV : Sinema-Televizyon
s : Sayfa
TÖEF : Televizyonla Öğretim ve Eğitim Fakültesi
Yay : Yayınları
YURTKUR : Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

	<u>Sayfa</u>
1. Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm ve Cinsiyet	28
2. Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Babalarının Öğrenim Düzeyleri	32
3. Öğrencinin Kaldığı Yer ve Kendine Ait Odasının Olup-Olmadığı	34
4. Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Cinsiyet	37
5. Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman	44
6. Öğrencinin Kaldığı Yer ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman	45
7. Televizyonda En Çok İzlenen Program Türü ve Cinsiyet	46
8. Öğrencinin Kaldığı Yer ve Radyo Dinlemeye Ayrılan Zaman	49
9. Radyoda En Çok Dinlenen Program Türü ve Cinsiyet	51
10. Gazete Okuma Sıklığı ve Bir İşte Çalışıp-Çalışmama	54
11. Boş Zamanlarda Bilgi-Beceri Kazanma ve Yetenek Geliştirici Etkinliklere Ayrılan Zaman ve Cinsiyet	61

TABLO

Sayfa

12. Boş Zamanlarda Fotoğraf, Film, Video Etkinlikleri İle İlgilenme ve Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm	63
13. Boş Zamanlarda Sahne Sanatlarına Ayrılan Zaman ve Cinsiyet	66
14. İlgilenilen Sahne Sanat Türü ve Cinsiyet	68
15. İlgilenilen Plastik Sanat Türü ve Cinsiyet	70
16. Boş Zamanlarda Spora Ayrılan Zaman ve Cinsiyet	76
17. Boş Zamanlarda Spora Ayrılan Zaman ve Toplam Aylık Gelir	77
18. Boş Zamanlarda Erkeklerin Kahveye Kadınların Gün Toplantılarına Ayırdıkları Zaman	79
19. Boş Zaman Etkinlikleri İçin Harcanan Para ve Cinsiyet	87
20. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin Kurulması Gerekliliği ve Cinsiyet	90
21. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden Yararlanma Sıklığı ve Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm	91
22. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezine (Parasal) Katkıda Bulunma ve Cinsiyet	93

TABLO

Sayfa

23. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde Aktif Görev Alma ve Cinsiyet	94
24. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde Müzik İle İlgili Etkinliklere Yer Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet	96
25. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde El Sanatları İle İlgili Etkinliklere Yer Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet	97
26. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde Seminer, Panel, Konferans v.s. Etkinliklere Yer Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet	98
27. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde Ders Projeleri, Resim, Fotoğraf, Kitap v.s. Sergilenebileceği Sergi Salonlarına Yer Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet	100

BÖLÜM I

GİRİŞ

Tarih çağları boyunca bakıldığında, insan toplumdaki değişmelerin, zaman zaman birbirini yineleyen; zaman zaman ise tek yönde ilerlemeler gösterdiği görülür. Bu açıdan değerlendirilince değişim, sürekli olarak yinelenen, ama her defasında daha kalabalık bir orkestra ile çalınan bir melodiye benzer (Russell, 1979, s:17). Son üçyüz yıldır batı toplumu, değişimin alevden kasırgasına yakalanmıştır. Değişim, sanayileşmiş ülkelerin üzerinde, daha hızlandırıcı bir etki yaparak esmektedir. Zaman ise değişik süreçlerin oluşum hızlarını karşılaştırmamıza olanak sağlayan bir birimdir. Zaman olmadan değişim bir anlam taşımaz (Toffler, 1981, s:25).

İnsanlık tarihine, evrimleşme ve kültürel gelişme süreçleri açısından yaklaşıldığında dört evrim aşamasından söz edilebilir (Barkan, 1987, s:28).

- Doğanın başatlığında insan,
- Doğa ile mücadele eden insan,
- Kurumsallaşan ve kurumlarla mücadele eden insan,
- Endüstrileşmenin yarattığı çağdaş yaşam koşulları ile mücadele eden insan.

İnsanoğlunun bir varlık olarak kendisinin bilincine varması, doğal çevresiyle etkileşiminin somucudur. Doğa ya da geniş anlamıyla insan olmayan, insan için yaşanılan gerçeğin bir parçasıdır. Bu gerçek, insanla ilişkileri çerçevesinde kavranır. Doğa, tüm canlı ve cansız varlıklarıyla, olgu ve olayları ile fizik çevredir. İnsanoğlunun fizik çevresi üzerindeki bilgisi ve denetimi arttıkça sınırları da değişir. İlkel kültürlerde ve tarım kültüründe insan yaşamı doğa ile içiçe ve bağımlıdır (Zıllıoğlu, 1986, s:21).

Doğa ile mücadele eden ilk insan alet yapmayı başardı. Tarım devrimiyle artı ürünün çoğalması, kentleri;

kentlerin genişlemesi, kentsel işbölümünü güçlendirmiştir. İşbölümü uzmanlaşmayı, uzmanlaşma yeni keşif ve icadı getirdi. Alışveriş ve ticaret ortamı büyük gelişmeler gösterdi. Bunun sonucu olarak, varlık ve servet belli ellerde ve ailelerde toplanmaya başladı. Sosyal farklılaşma ve hareketlilik hız kazandı. Mal, mülk ve mülkiyet kavramları, sosyal sınıf ve katmanların yetki ve görevleri, hak ve ceza ilkelerini (hukuku) doğurdu. Din, devlet ve tanrı düşünceleri gelişti (Güvenç, 1984, s:196).

İnsanın, tüketici birey olmaktan çıkıp doğayı "üretme"ye geçmesi doğanın başatlığından kurtulması demektir. Bundan sonraki aşama yerleşik yaşama geçiştir (Morris, 1976, s:21). Yerleşik yaşama geçiş "Kurumsallaşma" açısından önemli bir aşamadır. Yerleşik yaşamla birlikte işbölümü ve uzmanlaşma insan yaşamında önem kazanır. İşbölümü ve uzmanlaşmaya giden yolda, işbirliği önemli bir ara süreç olarak kabul edilir. İnsanoğlu, toplumsallaşmanın ilk örneklerini işbirliği ile göstermiştir. (Barkan, 1987, s:38).

Barınma, korunma, iş bölümü, uzmanlaşma ancak insan-insan ve insan-doğa arasındaki ilişki sonucunda karşılanabilen koşullardır. İnsan varoluşunu gerçek kılabilmesi için gerekli olan bu ilişki ancak bir iletişim sisteminin kurulması ile sağlanabilir. Çünkü her ilişki özünde bir iletişimdir (Özkök, 1985, s:10). İletişim, insanlar arasında vazgeçilmez bir gereksinimdir. İletişim sonucu doğan kültürü ve bilimi, insan toplumu yaratmıştır.

İnsan dünyasında insan yaşamının ayırıcı göstergesi olarak görünen yeni bir özellik buluruz. İnsanın işlevsel çevresi yalnız nicelik bakımından genişlememekte, aynı zamanda niteliksel bir değişmeye de uğramaktadır. İnsan kendisini çevreye uydurmak için yeni bir yöntem bulmuştur. Hayvan türleri arasında rastlanan alıcı ve etkileyici dizgelerin yanında, insanda "Simge-

sel dizge" olarak betimleyebileceğimiz bir başka halka daha buluyoruz. Bu yeni halka, insan yaşamının tümünü değiştirir. İnsan kazandığı bu özellik ile artık diğer canlılar gibi salt fiziksel bir evrende değil, simgesel bir evrende de yaşamaktadır. Dil, mitos, sanat, din kısaca kültür bütünüyle bu evrenin parçalarıdır (Cassirer, 1980, s:34).

Simgeleştirerek düşünen insan, kendi organik yapısı içinde diğer canlı türlerinden ayrılmıştır. İletişim, bütün canlı organizmalar içinde var olan bir süreçtir. Ancak insan, bu sürecin başka bir boyutuna geçerek yani simgeleştirerek, kendi yaşamını iletişim sistemleri temeli üzerine oturtmuştur.

Sorun

Doğanın başatlığında ve doğa ile mücadele eden insan dönemlerini izleyen kurumsallaşan ve kurumlarla mücadele eden insan döneminde tek tek bireylerin ya da grupların sahip olamayacağı kadar üstün bir yaptırım ve etkileyici güce sahip devlet anlayışı toplumsal yaşamda yer etmeye başlamıştır. Bir anlamda devlet, toplumsal yaşam içinde çözülen iletişim bağlarının yeniden kurulmasında ya da varolan iletişim sistemlerini sürekli kılmada önem kazanır.

Devlet bu işlevi ve görevi üstlenirken dinsel inançları, eğitim-öğretim etkinliklerini birer iletişim aracı ya da kanalı olarak devreye sokmaktadır (Barkan, 1987, s:53).

Halkı bir arada, bir bütün olarak tutma işlevini üstlenen devlet yönetimi bir süre sonra iletişim kanallarını işe koşarak halkı kendi çıkarlarına hizmet için çalıştırmaya başlar. Childe'in deyimiyle; devlet toplumun içinden çıkmış, kendini toplumun üstüne çıkarmış ve toplumdaki kopmuştur (Childe, 1978, s:156).

Toplum sürekli kılmada iletişim kurumu olma işlevini üstlenen devlet yönetimi; bundan sonra kendi

varoluşunu sürekli kılmak için iletişim tekeli ele geçirir. İnsanlar üzerinde denetim ve yönlendirme bu yolla kurulmuş olur.

Sanayi Devriminden Sonra Toplumsal Yapılanma

19. yüzyıl başları toplumlar genelinde yönetim kademeleri, devlet ve kurumlarına toplumsal tepkilerin başladığı dönemler olmuştur. Bu tepkiler hem düşünsel düzeyde hem de eylemsel düzeyde gerçekleşmiştir. Toplumları oluşturan katmanlar arasındaki bu devrim sonuçta toplumsal düzenin oluşturulmasına ve kabul ettirilmesine yarayan toplumsal düzenleme ve eğitim anlayışının işlevi ve kurumları da kapsayan bir değişim süreci içine girmiştir. Bu değişim baskıcı devlet anlayışının yerini toplumsal devlet anlayış ve uygulamalarına bırakması olarak tanımlanabilir (Kazancı, 1978, s:5).

Toplumsal çatışmalar sürecinde endüstri devriminin gerçekleşmesi bir yandan varolan çatışmaları şiddetlendirmiş bir yandan da yönetim kademelerine, amaçlarına ulaşma yolunda yeterli ortam ve olanakları hazırlamıştır (Barkan, 1987, s:63). Çağdaş devletin elinde toplumu denetlemede daha etkili biçimde kullanabileceği, kitle iletişim araçları, eğitim dizgesi gibi araç ve yöntemler devletin savunucusu olduğu ideolojiyi (düşüngüyü) yönetilene aşılama da etkili ve başarılı olmaktadır. Bunların kullanımı ile devlet, toplumsal düzeni sürdürmek olanağına kavuşmakta, çağlardan beri devletin elinde en güçlü araç olan fiziksel baskı yöntemleri ise ikinci sırayı almaktadır (Kazancı, 1978, s:4).

Endüstri devriminin doğal ve gözlenebilen sonuçlarından biri de yerleşim merkezlerinde ve sanayileşmenin merkezi olan kentlerdeki nüfus artışıdır. Nüfus patlaması ve ortalama yaşam süresindeki artış insanın ölüm ve yaşam konusundaki davranışlarını yeniden gözden geçirmesine yol açar. İnsan, doğa üzerindeki gücünün farkına varır. Sanayileşme ve artan kent-

leşmenin baskısıyla bazı toplumsal bağların değişmesi, kitle toplumunun en önemli özelliğidir.

Geleneksel kültürde çevresi ile yakın, duygusal, çok yönlü ilişkiler içindeki insan, sanayi kültüründe daha çok insanla ancak, daha sınırlı, yüzeysel, resmi, vazgeçilebilir, geçici ilişkiler içinde yaşar. Çağdaş ileri sanayi toplumlarında kent insanı kalabalıklar içinde yalnız, Toffler'in deyimıyla "modüler insana" dönüşmüştür (Zıllıoğlu, 1986, s:25).

Bu dönemin devlet yanında ve hatta en az onun kadar etkin bir başka kurumu da, bu döneme adını veren endüstri kurumları yani fabrikalardır. Daha önceki dönemlerde sırtını baskı gücüne ve dine dayamış olan devletin bu dönemde de fabrikalarla dayanışma içine girdiği söylenebilir. Köyden kente göçen insanlar fabrikalar için gerekli olan işgücünü karşılar ve kitleler halinde fabrikalarda çalışırlar.

Çağdaş Toplumda İletişim Ortamı Olarak Kitle İletişim Araçları

Değişen yaşam biçimleri ve ortamları çağımız insanının iletişim ilişkilerine yaklaşımına yansımakta ve bireyler bilgiye daha farklı biçim ve yoğunlukta gerek duymaktadırlar. Gün geçtikçe büyüyen, metropolleşen kentlerde insanlar birbirleri ile iletişim kurmak için iletişim ve ulaşım araçlarını bulup geliştirmeye yönelmiştir.

Sanayi devrimi üretim tekniğinde kökten bir değişme anlamına gelmektedir... Üretim tekniğindeki bu devrimsel değişmenin, ekonomik ilişkilerin değişmesine yol açması doğaldır. Yine her ekonomik ilişkinin gerektirdiği bir ulaştırma, bir iletişim tekniği olduğu söylenebilir (Barkan, 1987, s:68).

İnsanın bilgi ve öğrenme gereksinimini karşılayacak araçlar bu dönemde üretilmiştir. Kitle iletişimi kavram ve araçları da bu çağın özelliğidir.

İnsan Yaşamında "Boş Zaman"ın Yeri ve Önemi

Endüstri devrimi yalnız üretim ve tüketim ilişkilerini etkilememekte insanlara çalışma zamanı dışında kalan "serbest zaman" ortamını kazandırmaktadır. Sanayileşme ile birlikte toplumda insanların yaşadıkları yer (ev-konut) ile işyerinin ayrılması sonucu "serbest zaman etkinlikleri" önem kazanır. Ondokuzuncu yüzyılda haftalık çalışma süresi 75 saat iken son yıllarda bu süre 40-45 saate inmiştir. Bu büyük değişme sonucunda bir işçi veya memur günde 2-3 saat serbest zamana sahiptir. Bu süre üniversite öğrencileri için daha uzundur. (Abadan, 1964, s:50).

1883'de Paul Lafargue "Tembellik Hakkı" adlı ünlü broşürünü yazdığı zaman, serbest zaman "bütün kötülüklerin anası" sayılmıştır. Oysa bugün "serbest zaman ve kültürel etkinlikler" en az bir yaşama bütçesi ve asla kısaltılmaması gereken evrensel bir insan hakkı sayılmaktadır (Abadan, 1964, s:51).

İnsanı ve onun dünyasını anlayabilmek için, insana ait çeşitli etkinlikleri de inceleyen Aristo'ya göre özgür ve yaratıcı zaman kullanımı, temelinde köle emeği bulunan bir toplumsal yaşamda, özgür insanlar için hem bir erdem, hem de bir yücelmeydi. Ayrıca, özgür insanlardan biri olmanın yükümlülüğü idi (Oskay, 1982 a, s:16).

Aristo, Politika adlı eserinde şöyle der: "Bir insan çalışabilmeli ve savaşılabilmeli, ama daha önemlisi zorunlu ve faydalı şeyleri yapmak için barış içinde yaşayabilmeli, incelikle bezenmiş boş zamanı olan bir yaşam sürebilmelidir" (Aristoteles, 1975, s:222).

Huizinga, Aristo'nun gerek çalışmayı ve gerekse çalışmanın telos'u olan özgür zamanı, insan için "birbirini bütünleyen bir birlikte içinde" düşündüğünü söylemektedir (Oskay, 1982 b, s:333).

Aristo, boş ve özgür olmayı evrenin ilkesi ve

çalışmanın ereği saymış; fakat bunun serbest zamanın anlamsız ve amaçsız bir biçimde harcanması anlamına gelmeyeceğini de belirtmiştir. Aristo, diagoge'un (serbest zamanı olmak) paideia (yücelmek ve eğitilmek) amacıyla kullanılması gerektiğini savunmuştur. Ona göre ... savaşın amacı barış, çalışmanın amacı boş zaman sağlamaktır.... (Aristoteles, 1975, s:224).

Yine Huizinga'ya göre, Aristo'da diagoge'un insan tarafından yüceltici amaçlar için kullanılabilmesinin bir ön koşulu vardır: kişinin bilinçli ve özgür olabilmesi! Bu ön koşulun nedeni ise, çalışma-dışı zamanın (diagoge) amacı insanın "Mükemmelleşmesine" katkıda bulunmak oluşudur. Bilinç ve özgürlükten yoksun olan bir kişi ise, mükemmel olamayacağı için, mükemmel olan paideia, bu kimseler için erişilmez olmaktadır. Bu nedenle de, serbest zamanın, anlamsız işlerle geçirilen bir zaman olarak değil, yüceltici amaçlar için yaşanabilen bilinçli ve özgür zaman olması kendisinin özgür ve bilinçli olmasına bağlıdır (Oskay, 1982b, s:146).

Çağlar öncesi Aristo'nun "özgür ve yüceltici düşünce yeteneği kazanabilmenin kaynağı" saydığı serbest zaman ve serbest zaman etkinliklerinin bireyin kendini gerçekleştirme süreci içinde olumlu bir benlik tasarımı geliştirmesinde önemli bir veri vardır.

Kimi kuramcılar oyun (play) ve serbest zaman etkinliklerinin toplumların kültürel birikimleri içinde görülen bir davranış biçimi olduğunu savunmuşlardır. Huizinga'ya göre oyun; fazla enerjinin boşaltılması, dinlenme ve boşalma gereksiniminin karşılanması; hayata hazırlamak; toplumun dolaysız doyumlarını ya sakladığı içgüdülerin doyumlandırılması; kişinin kendi üstünlüğünü sınamak ve göstermek için toplumun diğer üyeleri ile yarışmaya girmesi, v.b.,dir. Bu açıdan bakıldığında oyun "gönüllü bir katılımdır" (Oskay, 1982b, s:146).

Kitle iletişim araçları dış dünyada olup-bitenler üzerine bireyin tek başına hiçbir zaman elde edemeyeceği kadar çok ve ayrıntılı haberler, bilgiler verir. Ancak bunu yaparken bireyle bireye söylenen büyük dış dünya arasında gerçek bir birlik ve bağlantı kurmamaktadır. Kitle iletişim araçları ne bireylerin ne de toplumların iç yapısındaki sorunların temeldeki nedenleri anlamakta bireylere yararlı olabilecek rasyonel (ussal) bir bakış açısı da getirmemektedir (Mills, 1974, s:441).

Dışımızdaki dünya ve toplumsal gerçeklerle ilgili olarak birinci elden ve kendi başımıza edindiğimiz bilgilerimizin ve düşüncelerimizin oranı azalmaktadır. "Kafamızdaki görüntülerin" büyük kısmını bugün kitle iletişim araçlarından ve dolaylı olarak edinmekte; hatta, burnumuzun ucundaki olgulara bile, gazetede, radyoda bunlardan sözedilmedikçe inanmamaktayız (Mills, 1974, s:436).

Kitle iletişim araçları, özellikle televizyon, küçük tartışma topluluklarının oluşmasını da engellemekte, boş zamanlarda insanların birbirleriyle oturup ciddiye birşeyler konuşmalarına, aralarında fikir ve kanaat alış-verişinde bulunmalarına olanak bırakmamaktadırlar (Mills, 1974, s:441).

21. yüzyıla girerken çağımız insanı değişen dünyanın hızına ayak uydurmak, uyum sağlamak zorunda bırakılmıştır. "İletişim teknolojisindeki gelişmeler kadar hiçbir teknolojik gelişme, teknolojik buluş, yaşam biçimini, bireylerin bilinçlenmesini ve toplumsal davranışlarını etkilememiştir." (Aşıkoğlu, 1986, s:19).

Bu yeni çevrede varolan üretim, ulaştırma, iletişim; sosyolojik, psikolojik, sosyal psikolojik ve ekonomik ilişkiler ağı kuşkusuz bireyin yaşamını etkilemekte; birey, evinde işinde, ev dışı ilişkilerinde zamanını en verimli ve en ekonomik şekilde kullanmak zorunda kalmaktadır (Demiray, 1987, s:1).

Boş zaman etkinliklerinin (leisure activities) türü, bu etkinliklere katılma biçimi ve bireylerin bu etkinliklere ayırdığı süre toplumdaki topluma, bireyden bireye farklılıklar gösterir.

Bireyin zamanını kullanmasında etkili olan olgular nüfus artışı, sanayileşme, kentleşme, toplumsal değişim, çalışma saatlerinin azalması, bilim ve teknoloji-deki gelişme, kitle iletişim araçlarının yaygınlaşması, kültürel değerlerin değişmesi ve bireylerin (geniş çapta toplumların) ekonomik düzeyleri gibi etmenler sayılmalıdır (Demiray, 1987, s:7).

"Boş Zaman" Tanımları

Konu ile ilgili kaynak kitaplar araştırıldığında serbest zaman kavramı özü hemen aynı olmakla birlikte farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Tezcan'a göre "boş zaman bireyin hem kendisi ve hem de başkaları için bütün zorunluluklardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zamandır" (Tezcan, 1977, s:4). Bu tanımda bireyin istediği etkinliği yapmasıyla gerek toplumun benimsediği, gerekse benimsemediği uğraşmalar ile bireye sunulan seçenekler içerisinde seçme zorunluluğu olduğu unutulmamalıdır (Demiray, 1987, s:8).

Abadan, "Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri" adlı araştırmasında boş zamanı "uyumak, yemek yemek, vücut temizliği yapmak, fakülteye gidip-gelmek dışında kalan vakit" (Abadan, 1961, s:3) olarak tanımlamaktadır.

Gökmen ve Diğerleri çalışmalarında Papaport'ların boş zaman tanımına yer vermişlerdir. Buna göre "boş zaman (leisure time) ise kişinin çalışma, uyku ve diğer temel ihtiyaçlarını karşılamak dışında kalan zamandır" (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:15).

Demiray ise çalışmasında Crandall'ın "herhangi bir dürtüye dayandırılan ihtiyaçlar için harcanan ser-

best zaman" (Demiray, 1985, s: 8) tanımına yer vermiştir. Menteş, "şehir, kent ve kırsal bölgelerde yaşayan kişinin, toplumun, okuyan gençliğin günlük yaşantıları içinde çalışma, uyuma, temel ihtiyaçlarını karşıladıktan sonra arta kalan zamana boş zaman denir" (Menteş, 1973, s:71) demektedir.

Gökçe, "Orta Öğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları" adlı çalışmasında serbest zamana "özgür zaman" der ve şu şekilde tanımlar: "Özgür zaman bireyin tam bağımlılık ve zorunluluklarından -görece- kurtulduğu bir zaman dilimidir" (Gökçe ve Diğerleri, 1984, s:93).

Dumazedier'in "Bugünün saadetini yeni ahlak kuralları serbest zaman üzerine yükselecektir" şeklindeki sözlerinden yola çıkan Abadan bu düşünceye dayandığı serbest zaman için "...şu halde serbest zaman teknik gelişim ve sosyal önlemler sayesinde kişinin üretime yönelmiş etkinlikleri sırasında veya onu izleyen girişmekte olduğu üretim dışında harcayabileceği zamandır" (Abadan, 1961, s:16) demektedir.

İnsanlar için bir gereksinim olan serbest zaman etkinliklerine bireyin gönüllü olması, zevk alması, ekonomik bir yarar amacı gütmemesi, bağımsız olarak seçimi ve bireye bağımsızlık duygusu kazandırması beklenir. Bayer'e göre bu tür etkinliklerin üç tür işlevi vardır. Dinlenme, eğlenme ve ilerleme (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:16).

Serbest zaman etkinliklerine katılan birey kendini ifade edebilme ve yaratıcılığını arttırma olanağı bulur. Serbest zamanını bilinçli kullanan bireyler daha üretken ve başarılı olurlar.

Butler'e göre serbest zamanların değerlendirilmesi; bir deneyim biçimi, zengin bir yaşantı elde etme yolu, özel bir etkinlik türü, çalışma dışı zaman, bir toplumsal sistem, bir eğitim safhası, duyguların boşalmasını sağlayan bir yoldur (Gökmen ve Diğerleri, 1985,

s:16).

Bir İletişim Kurumu Olarak Açıköğretim

19.yüzyılda Newman "Üniversite, topluma rengini veren ve seçkin beylere özgü en güzel nitelikleri geliştiren kurum" demiştir. (Ekşi, 1982, s:111). Araştırma ve inceleme sonuçlarını gösteren, bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayınları yapmak, toplumun genel düzeyini yükseltici bilimsel verilerini sözle ve yazı ile topluma yaymak yükseköğrenim kurumlarının görevleri arasındadır (Köknel, 1981, s:93).

Eğitim ve öğrenim kurumlarında; toplumun gereksinim duyduğu insanların, başka bir deyişle onlardan beklenen davranışların kaynaklanacağı kişilik yapılarını kendilerine çeşitli ders araç, gereç, yöntem, politika ve eğitim ortamı ilişkileri ile kazandırılması; çok yönlü disiplinler arası bir yaklaşımın uygulanmasını gerekli kılmaktadır (Avcı, 1986, s:2).

İletişimin kurumlaştığı ve bir meslek niteliğini aldığı basın, yayın, sinema, televizyon, tiyatro, müzik gibi alanların örgütlerinde; iletişim söz konusu doğal kişilik yanında, bir de meslek kişiliği yapısıyla karşımıza çıkmaktadır. İletişim, toplumda insanları ve kurumları birbirine yaklaştıran, uzlaştıran, sırasında çatıştıran bağlayıcı bir kurum olma niteliğiyle; sadece belli işlevleri yerine getiren kurumların değil; insanın kendi doğal kişiliğinde de yer edinmiş bir olgudur. Bu bakımdan, bireyin toplumsal yaşayış başarısı, bir ölçüde iletişimci kişiliğinin gücüne bağlı kalmaktadır (Avcı, 1986, s:3).

Basım, yayım, sinema, televizyon, tiyatro, müzik gibi alanlarda meslek adamı yetiştiren okullarda; öğrencilere iletişimci meslek kişiliğinin kazandırılması bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu araştırmada üzerinde çalışılan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin geçmişine baktı-

ğımızda okulun 1975 yılında, Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi'ne bağlı üç yıl süreli Sinema ve Televizyon Yüksek Okulu adı altında kurulduğunu görürüz.

Okulun kuruluş amacı, lisans düzeyinde "sinema ve televizyon alanlarında mesleki ve teknik öğretim ve araştırma yapıp, bu alanlarda özel bilgi sahibi işletmeci, sanatçı, yapımcı, yönetmen, teknik uzman v.b. meslek üyeleri yetiştirmek" (Resmi Gazete, 15252, 1.6.1975) olarak belirlendiği halde iki yıl sonra, okulun amacı, aşağıdaki biçimde yeniden tanımlanmıştır.

Yüksek Okulun amacı sinema, televizyon, basım-yayın ile diğer görsel sanat ve bilim dallarında mesleki ve teknik öğretim-eğitim, araştırma ile buna bağlı sosyal ve kültürel geliştirme çabaları yaparak bu alana gerekli bilgi sahibi uzmanlar yetiştirmektir (Resmi Gazete, 16037, 24.8.1977).

Başlangıçta bir uzmanlık eğitimini amaçladığı izlenimini veren kurum, ilgi alanını sosyal ve kültürel gelişmeleri de içine alacak şekilde genişletmektedir. Bu düzenlemenin akademik gerekçeleri, söz konusu okulun Kuruluş Raporu'nun "Sinema-Televizyon ve Basın Yüksek Okulu'nun Açılmasına Temel Olmak Üzere Düzenlenen Politika" başlıklı bölümünde bulunabilir.

Gerek sinema-televizyon, gerek basın-yayın alanını hemen birinci yıldan uzmanlık çalışmalarına başlayarak istenen öğretim ve eğitim amaçlarına ulaşılabilecek konuları kapsamamakta, uzmanlık kültürünün edinilmesi için bu kültürün bağlı olduğu genel kültür dallarında da öğrencilerin öğretim ve eğitim görmesini zorunlu kılmaktadır (Cem Aşkun, 1977, s:8).

Türkiye'de iletişim araştırmaları alanında kuramsal ve görgül eğitim ve öğretim kurumları bulunsa da, eğitim ve öğretim programını-sinema, radyo, televizyon, gazetecilik gibi-herhangi bir özel iletişim

uygulaması çerçevesinde değil de, genel olarak iletişim bilimleri ekseninde örgütleyen ilk üniversiter kurum, E.İ.T.İ.A. İletişim Bilimleri Fakültesi'dir (Avcı, 1986, s:126).

İletişim Bilimleri Fakültesi 20.7.1982 tarihinde yürürlüğe giren Yüksek Öğretim Kurumu Kanunu gereğince Açıköğretim Fakültesi'ne dönüştürülünce, bu değişiklik, söz konusu kurumun temel amaçlarını da yeniden tanımlanmasını gerektirmiştir. Bunun sonucu olarak o güne kadar İletişim Bilimleri Fakültesi olarak disiplinler-arası bir iletişim araştırmaları politikasıyla, özellikle sinema-televizyon alanlarına yönelik bir uzmanlık eğitimi politikasını uyumlu bir biçimde bağdaştırmaya çalışan kurum, bu tarihten itibaren, yeni kurulan ve kitlelere yönelik uzaktan öğretim amacıyla örgütlenen Açıköğretim Fakültesi'ne -bir anlamda- destek hizmetler sağlayan bir uzmanlaşma eğitimine ağırlık vermeye başlamıştır (Avcı, 1986, s:128).

Bunun sonucu olarak, Açıköğretim Fakültesi'nin "örgün bölümü", dört bölüme ayrılmıştır:

- a-Sinema-Televizyon Bölümü,
- b-Basım ve Yayımcılık Bölümü,
- c-İletişim Sanatları Bölümü,
- d-Eğitim İletişimi ve Planlaması Bölümü.

Açıköğretim Fakültesi yaygın bölümü ise uzaktan öğretim yöntemine dayanır ve işletme ve ekonomi dallarında lisans öğrenimi vermektedir. Örgün ve yaygın lisans öğrenimi dört yıldır.

Örgün bölümlerin amacı; sinema, televizyon, basım yayım ile diğer görsel sanat ve bilim dallarında, mesleki ve teknik öğretim, eğitim, araştırma ile buna bağlı sosyal ve kültürel geliştirme çalışmaları yaparak, bu alanlarda gerekli bilgi sahibi uzmanlar yetiştirmektir (Cem Aşkun, 1980, s:1-3).

Açıköğretim Fakültesi'nin İletişim Bilimleri Fakültesi'nden bir üstünlüğü vardır ki bu da uygulamaya verilen önem ve ağırlıktır. Özetle, Açıköğretim Fakültesi'nin yaygın bölümleri olmak üzere, sistemin dışına uzmanlık ve uygulama girdileri sağlamak amacıyla örgütlenmiş öğretim ve eğitim kurumu olduğu söylenebilir.

Sinema-Televizyon öğretim yapısı gereği öğrencinin bir çok kaynaktan beslenmesini, bilgi almasını, derse katılımını zorunlu kılar. Bu zorunluluk ezberciliğe dayalı geleneksel eğitim temeliyle taban tabana zıt olan "düşünce üretme"yi de beraberinde getirir. Öğretim kurumu öğrencilere bir yandan kültür içerikli dersler bir yandan da uygulama ağırlıklı dersler vermektedir.

Öğrenciye sunulan olanaklar ve uyguladığı eğitim-öğretim politikası ile Anadolu Üniversitesi'nin Türk Eğitim Sistemi içinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

Türkiye'de Yükseköğrenim Gençliğinin Bos Zaman Kullanımına İlişkin Yapılan Çalışmalardan Örnekler

Toplumun daha ileri bir yaşam düzeyine ulaşmasında gençliğin önemli bir yeri vardır. Gençliğin ülke kalkınmasında üzerine düşen görevleri yerine getirebilmesi, eğitim ve öğretim sistemiyle doğrudan ilişkili görülmektedir. Bugün ülkemizde yükseköğretim gören gençlerin zaman kullanımına ilişkin çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Ülkemizde bu alanda yapılan ilk çalışma Nermin Abadan'ın 1961 yılında gerçekleştirdiği "Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri" adlı çalışmasıdır.

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin eğilim gösterdiği serbest zaman faaliyetlerinin dağılımını ortaya koymaktır. Abadan'ın çalışma sonunda elde ettiği veriler şunlardır: Sinema ve radyo (televizyon ve video o dönemde yoktur) gibi kitle iletişim araçları üniversite gençliğinin serbest zamanını önemli ölçü-

de doldurmaktadır. Dolayısıyla pasif, (*) yani yumuşak serbest zaman etkinliklerinin ağır bastığı, ekonomik etkenlerin serbest zaman etkinlikleri seçimini etkilemekte, öğrenciler fazla harcama gerektirmeyen etkinliklere yönelmekte, gençler yazı yazmak, resim yapmak, tartışmak gibi düşünsel etkinlikler yanında müzik dinlemek, spor yapmak ve seyahat etmek gibi etkinlikleri benimseydiği ortaya çıkmaktadır.

Daha sonra Türkiye Halk Sağlık Eğitimi Milli Komitesi, 1964 Nisan ayında kutlanan "Sağlık Haftası" için çalışma konusu olarak "Boş Zamanları Değerlendirme" sorununa eğilmiştir. Düzenlenen Seminer'de boş zamanlar ve değerlendirilmesine ilişkin sosyolojik, psikolojik, eğitim bilimsel açıdan ele alınan bildiriler sunulmuştur. Konunun önemi vurgulanmış, çözüm yolları önerilmiştir.

"Kurum Yurtlarında Barınan Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi" adlı çalışma 1967 yılında Kredi Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'nce gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın amacı; yurtlardaki barınma, iletişim ve hizmet ortamının iyileştirilmesi için gençlerin istek ve beklentilerinin ne derecede gerçekleştirildiğini ortaya koymaktır.

Mahmut Tezcan'ın 1977'de gerçekleştirdiği "Boş Zamanlar Sosyolojisi" adlı çalışması bu konuda yapılan ilk kuramsal çalışma olarak tanımlanabilir. Tezcan, boş zamanların değerlendirilmesinin herşeyden önce bireylerin aldıkları eğitimle ilgili olduğunu, boş zaman etkinliklerinin gerekliliğini ve boş zamanlar toplumsal işlevlerini vurgular. Ülkemizden ve batı toplumlarından

---

(*) Alman sosyologlarından Blucher, serbest zaman faaliyetini iki gruba ayırmıştır: Yumuşak (pasif-edilgen) boş zaman etkinlikleri; radyo, televizyon, video, film, spor v.b. izlenen, kahveye gitme, dans, amaçsız dolaşma, müzik dinleme gibi türlerdir. Sert (aktif-etken) boş zaman etkinlikleri; her türden okuma, güzel sanatlarla uğraşma, spor yapma, el işi v.b. türlerdir.

örnekler vererek boş zaman kavramı ve değerlendirilmesine ilişkin kuramsal bilgilere değinir.

Köknel (1972), "Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları" adlı çalışmasında gençliğin içinde bulunduğu ortamı, eğitim çevresini, öğrenci derneklerini ve gençlik dönemindeki sorunları ve bunların çözümü üzerinde durmuştur.

Ekşi (1982), 1974-75, 1975-76, 1977-78 öğretim yıllarında İstanbul Üniversitesi öğrencileri üzerine yaptığı "Gençlerimiz ve Sorunları" adlı çalışmada değindiği konular şunlardır: Günümüz gençlerinin ruhsal ve cinsel gelişimi üzerine kuramsal bilgiler ve yayın taramaları, gençliğin ruh sağlığı, gençlik döneminin özellikleri ve sorunları ruhbilim, psikoanaliz ve toplumbilim açısından bir bütün olarak ele alınmıştır. Ayrıca yüksek öğretimin amaçları, yüksek öğretimdeki genel eğilimler ve günümüz yüksek öğreniminde karşılaşılan sorunlara da değinilmiştir.

Gökmen, Açıkalın, Koyuncu ve Saydar'ın 1985 yılında ortaklaşa hazırladıkları "Yükseköğrenim Gençlerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri" adlı çalışma on bin öğrenci üzerinde yapılmıştır. Araştırmanın amacı yükseköğrenim öğrencilerinin serbest zamanlarını nasıl değerlendirdikleri, katılmak istedikleri etkinlik türleri ile öğrencinin genel nitelikleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak ve öğrencilerin katıldıkları serbest zaman etkinliklerinin kendilerini gerçekleştirme düzeyinin yönünü belirlemektir.

Ancak bu çalışmada gençlerin katılmak istedikleri ve katıldıkları serbest zaman etkinlikleri ile kendilerini gerçekleştirme düzeyleri arasındaki ilişkinin yönü belirlenmemiştir.

Unver, Tolan, Bulut ve Dağdaş'ın (1986), "12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları" adlı çalışmanın bir bölümünde boş zamanları değerlendirme konusuna değinilmiştir. Bu araştırma ile gençlik kesiminin sorun-

larının devletçe çözülmesinde; yeni strateji, plan ve hedefler tesbit edilmesi, dolaylı ya da dolaysız katkılarda bulunacak bilgilerin elde edilmesi, gençlerin davranış, ihtiyaç, görüş ve yönelimlerinin ortaya konması, psikofizyolojik, cinsel ve kişisel özellikleri ile ekonomik, sosyal ve boş zamanlara ilişkin sorunlarına çözüm yolları bulunması amaçlanmıştır.

Çalışmada, gençlerin boş zamanlarının değerlendirilmesinde toplumun sosyal ve kültürel yapısı ile toplumsal değişmeye paralel olarak ilgi ve ihtiyaçlarda meydana gelen değişmelerin de rol oynadığı, boş zaman etkinlikleri içinde kitle iletişim araçlarına eğilimin önemi ortaya konmuştur. Gencin öğrenim düzeyi arttıkça okuma ve kültürel etkinliklerine yönelimin arttığı, ailelerin öğrenim düzeyi arttıkça gence boş zamanlarında tanınan serbestliğin yaygınlaştığı sonucuna varılmıştır.

Demiray'ın 1985-1986 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi yaygın bölüm öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme eğilimlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışma bugüne dek yapılan çalışmalardan, üzerinde çalıştığı yükseköğrenim öğrencileri açısından farklılık gösterir. Sistemin gereği olarak Açıköğretim Fakültesi öğrencileri televizyondan yayınlanan ders programlarını, kendilerine önceden ulaştırılan ve aynı üniteleri içeren basılı ders malzemelerinden yararlanarak izlerler.

Açıköğretim Fakültesi öğrencisi bir anlamda kendi kendisi ile, başka deyişle eğitim, kendini yetiştirme, tamamlama ve başarıya ulaşma açısından başbaşadır.

Demiray, çalışmada kamuoyunca Açıköğretim öğrencilerinin "bütün günü boş öğrenciler" şeklindeki genel kanının doğruluk derecesini irdelenmiştir.

Daha önce yapılan bu çalışmalardan hareketle, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında kitle iletişim araçları ve iletişim ortam-

larına olan eğilimleri bu çalışmanın sorunu olarak belirlenmiştir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin zamanlarını kullanma biçimleri, iletişim bilimleri alanında eğitim gören bu kitlenin boş zaman etkinlikleri içerisinde kitle iletişim araçlarına ve iletişim ortamlarına olan eğilimleri ne yöndedir?

Bu problemin çözümü, alt problemler niteliğinde olan aşağıdaki soruların yanıtlandırılmasına bağlıdır.

1-Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri zamanlarını nasıl kullanmaktadırlar?

2-Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında kitle iletişim araçlarına ne kadar süre, ne yoğunlukta (sıklıkta) ve ne türde eğilimlidir; kitle iletişim araçlarıyla olan etkileşimleri ile bazı kişisel, sosyal ve ekonomik özellikleri arasında ne gibi ilişkiler vardır?

3-Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında iletişim ortamlarına olan eğilimleri ve bu tür etkinlikler ile bazı kişisel, sosyal ve ekonomik özellikleri arasında ne gibi ilişkiler vardır?

4-Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin Anadolu Üniversitesi Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden beklentileri nelerdir?

Amac

Bu araştırmanın amacı, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm (Sinema-TV, Eğitim İletişimi ve Planlaması, İletişim Sanatları, Basım-Yayın) 4.sınıf öğrencilerinin aldıkları mesleki eğitimleri gözönüne alındığında kitle iletişim araçları ile varolan ilişkilerini ve boş zaman etkinlikleri içerisinde kitle iletişim araçları ile ilişkilerinin ne türde ve ne yoğunlukta olduğunu ortaya koymaktır.

Bununla beraber, konuya ilişkin Türkiye'de yapılmış olan diğer çalışmalar örnek alınarak yeri geldiğinde bu çalışma ile karşılaştırmalar yapılarak bulgu ve yorumlar sınanacaktır.

Yukarıdaki temel amaç doğrultusunda, araştırma boyunca aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin:

1-Başlıca kişisel, sosyal ve ekonomik özellikleri nelerdir?

2-Zamanlarını boş zaman, iş ve ders zamanı olarak bölümlenmeleri nasıldır?

3-Kitle iletişim araçlarına olan eğilimleri nasıldır?

4-Kitle iletişim araçlarına olan eğilimleri ile bazı kişisel, sosyal ve ekonomik özellikleri arasında ilişki kurulabilir mi?

5-Boş zamanlarında iletişim ortamlarına eğilimleri nasıldır? Bu tür etkinliklere olan eğilimleri ile bazı kişisel, sosyal ve ekonomik özellikleri arasında ilişki kurulabilir mi?

6-Boş zamanları değerlendirme konusunda Anadolu Üniversitesi'nden beklentileri nelerdir?

Önem

Bu çalışmada, ülkemiz yükseköğretim gençliğinin özgün ve yeni bir kitlesini oluşturan İletişim Bilimleri Fakültesi'nin devamı niteliğinde olan, her ne kadar adı Açıköğretim Fakültesi'ne dönüşse de eğitim-öğretim sistemi konusundaki anlayış ve uygulamalarını günümüz benzer yükseköğretim kurumlarında farklı bir şekilde yaşadığı öne sürülen Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme eğilimleri incelenmektedir. Bu incelemede bu öğrencilerin özellikle boş zaman diliminde kitle iletişim araçları ve iletişim

ortamlarıyla olan ilişkilerindeki belirgin eğilimler ön plana alınmaya çalışılmıştır. Bu nedenle araştırmanın önde gelen önemi; bu farklı öğrenci kitlesinin boş zamanlarında kitle iletişim araçları ve iletişim ortamlarına olan eğilimlerinin ortaya konması ve öğrencilerin Anadolu Üniversitesi bünyesinde kurulacak olan Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi çalışmalarından beklentilerini belirleme olarak ileri sürülebilir.

Bir başka yönü ile çalışmada yer alan bilgi ve işlenen veriler Anadolu Üniversitesi Boş Zamanları Değerlendirme Merkezlerinin 2547 sayılı yükseköğretim Yasası'nda belirtilen görevleri toplumsal bir kurum olarak işlevsel bir şekilde yerine getirmede yardımcı olabilir. Böylece çalışmada ortaya çıkan bulgular Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi yönetiminin aldığı, almakta olduğu ve alacağı kararları şu ya da bu yönde etkileyebilir.

Araştırma, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin zaman kullanmadaki eğilim ve bu eğilimin yoğunluğunu ortaya koyarak önce Fakülte yöneticilerinin, sonra da eğitimci ve boş zaman bilimcilerinin yarının potansiyelini daha iyi anlamada yardımcı olabilir.

Bu araştırma ile benzer ve farklı yapıdaki yükseköğretim kurumlarındaki öğrencilerin bu konudaki eğilimlerini ortaya çıkaran çalışmalarla karşılaştırma ortamı yaratılabilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin sorunlarından bir bölümünü oluşturan bu konuyla ilgili düşüncelerini yöneticilere ve büyüklerine aktarma şansı bularak onlarla bir kez daha iletişim kurma isteklerini doyurabilir.

Son olarak araştırma, bu alanda araştırılması gereken yeni sorun alanları oluşturabilir ve yeni çalışmalarını yüreklendirici olabilir.

Sayıtlılar

Araştırmada ulaşılan bu bulguların yorumlanmasında aşşağıdaki hususlar birer sayıtlı olarak kabul edilmiştir.

1- Hedef kitlenin (Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Örgün bölüm öğrencilerinin) boş zaman kullanımında tesbit edilebilir farklılıkları ve eğilimleri vardır.

2- Hedef kitlenin boş zaman kullanımında kitle iletişim araçlarıyla (radyo, TV, gazete, video..) tesbit edilebilir farklılıkları ve eğilimleri vardır.

3-Örneklem grubu evreni temsil edebilecek büyüklüktedir.

4- Araştırmada bilgi toplama amacıyla kendilerine başvurulmuş öğrenciler anket sorularını kendi kişisel görüşlerini yansıtacak şekilde yanıtlamışlardır.

Sınırlılıklar

Bu araştırmanın bulgularından yararlanırken bazı sınırlılıkların gözönünde tutulması gerekir. Bu sınırlılıklardan başlıcaları şunlardır:

1-Araştırmanın yeri ve bulguların kaynağı 1985-1986 öğretim yılında Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin (Sinema-Televizyon, İletişim Sanatları, Basım ve Yayım, Eğitim İletişimi ve Planlaması) 4.sınıfına kayıtlı öğrencilerdir. Açıköğretim Fakültesi yaygın bölüm öğrencileri bu araştırmanın dışında tutulmuştur. Bu bulguların daha sonraki öğrenci gruplarına genellemesinde dikkatli olunması gerekebilir.

2-Araştırma için öğrencilerden toplanan veriler, bir zaman kesitindeki anlık, sürekli değişken özelliği gösteren nitelikleri simgelediğinden, bu verilerin geçerlilikleri yalnız anketin uygulandığı zaman dilimi ile sınırlıdır.

3-Anket değerlendirmeleri için bilgi-işlemden yararlanılacağı için açık uçlu soru sorulamamıştır.

4-Sosyal Bilimler alanında yapılan araştırmaların odağında insan oğesinin bulunmasından kaynaklanan sınırlılıklar bu araştırma içinde geçerlidir.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu bölümde önce evren ve örneklem, sonra veriler ve veri toplama araçları ve daha sonra da verilerin analizi üzerinde durulacaktır.

Evren ve Örneklem

Evren ve örneklem başlığı altında araştırma için bir anlamda evren demek olan hedef kitle ve yine bir anlamda örneklem demek olan örneklem grubu üzerinde durulacaktır.

Hedef Kitle

Bu araştırmada, Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölümleri olan; Sinema-Televizyon, Basım ve Yayıncılık, İletişim Sanatları ve Eğitim İletişimi ve Planlaması bölümleri dördüncü sınıf öğrencileri üzerinde durulacaktır. Araştırma probleminde de belirtildiği gibi, bu öğrencilerin, zamanlarını kullanma biçimleri, iletişim bilimleri alanında eğitim gören bu kitlenin boş zaman etkinlikleri içerisinde kitle iletişim araçlarına olan eğilimleri ve boş zamanları değerlendirme konusunda fakülteden beklentileri incelenmektedir.

Yalnızca 1985-1986 öğretim yılında bu bölümlerin son sınıfında bulunan öğrenciler açısından düşünüldüğünde, AÖF Örgün bölüm öğrencileri araştırmanın evrenini oluşturmaktadır. Bu öğrenciler, koşullarda bir değişiklik olmadıkça sözü edilen bölümlere katılacak olan öğrencileri temsil edici grup olarak düşünüldüğünde ise, bu öğrenciler, bu programa katılacak öğrencilerin bir örneklemini olarak da kabul edilebilir. Bu nedenle, sözü edilen öğrenci grubunun evren mi, örneklem mi olduğu üzerinde durulmadan bu öğrencilere, hedef kitle denilmektedir.

Örneklem Grubu

Bu araştırmada hedef kitleyi oluşturan her bölü-
mün dördüncü sınıf öğrencilerinin tümü üzerinde çalışıl-
mıştır. Bilgi toplama ve toplanan bilgileri işlemede ö-
nemli bir güçlük olmadığından hedef kitleyi oluşturan
öğrencilerden bir örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Bu
araştırmada, üzerinde çalışılan öğrenci grubu evren veya
örneklem şeklinde adlandırılmayacak ve bu grup, araçtır-
ma boyunca örneklem grubu olarak anılacaktır.

Bu araştırmada üzerinde çalışılan örneklem grubu
Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm-
lerine dört yıl önce (1982-1983 öğretim yılında) ön ka-
yıtla kayıt yaptıran ve 1985-1986 öğretim yılında bu bö-
lümün dördüncü sınıfında bulunan 98 öğrenciden oluş-
maktadır.

Veriler ve Veri Toplama Yolları

Araştırma amacının gerçekleştirilmesi için çalış-
ma genel çizgileriyle iki bölümde düşünöldü. Birinci bö-
lümde bu konudaki yazılı kaynaklardan yararlanarak, Tür-
kiye'de üniversite gençliğinin boş zaman kullanımına
ilişkin çalışmalar tarandı. Çalışmalar elde edilerek in-
celendi ve bu konuda birikim sağlandı. Araştırmalardaki
ortak kavramlar ile benzer ve farklı olgulara Türk yük-
seköğretiminde farklı bir kitle olan Açıköğretim Fakül-
tesi örgün bölüm öğrencilerinin ne şekilde yaklaştığı,
eğilimlerinin ne yönde olduğuna ilişkin bilgilerin alan
araştırması yoluyla toplanmasına karar verildi.

Yazılı kaynaklara dayalı çalışma sona erdikten
sonra 1986 Mayıs ayında anket soruları hazırlanarak (ile-
ride yapılacak çalışmalarla karşılaştırılmak üzere aynı
anket, Anadolu Üniversitesi'nin sırasıyla diğeri fakülte-
lerine) haziran sınavlarında uygulandı.

Anket sorularının hazırlanmasında benzer çalışma-
lardan elde edilen sorular da incelenerek AÖF örgün bö-
lümüne 74 adet soru hazırlandı. Anket 16 Haziran 1986 gü-

nü 6 anketörle örneklem grubuna uygulandı. Anketin uygulandığı ortamın özelliği ve öğrencilerin final sınavı sonrasındaki psikolojisi de gözönüne alınarak, yanıtların soru kitapçığı üzerinde işaretlenmesi istendi. Daha sonra anket soru kitapçığı üzerine işaretlenen yanıtlar, optik formlara işlendi. İşlenmiş optik formlar, optik okuma yöntemi ile manyetik ortama aktarıldı.

Anketteki 74 soru üç ana bölümde toplanmaktadır. Birinci bölümde;anketi yanıtlayan öğrencilerle ilgili kişisel, sosyal ve ekonomik bilgiler ile kitle iletişim araçlarına olan eğilimlerini de saptamayı amaçlayan 23 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise boş zamanlarda iletişim ortamlarına yönelik eğilimler ile Anadolu Üniversitesi Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden beklentileri ortaya çıkarmayı hedefleyen 39 soruya yer verilmiştir. Böylece çalışmayla ilgili olarak ankette 62 soru yer almıştır. Üçüncü bölümde yer alan soruların bu çalışma ile bir ilişkisi olmamakla birlikte, ulaşılan bu kitleye ileride yapılacak olan araştırmalarda kullanılmak üzere 11 soru yöneltilmiştir. Anket n bu çalışma ile ilgili olan bölümlerine Ekler bölümünde yer verilmiştir (Bkz. Ek:I).

Ankete verilen yanıtlar optik forma aktarıldıktan sonra Anadolu Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi (ANBİM) tarafından 10.Ekim.1986 günü optik işlemden geçirilerek manyetik ortama aktarılmıştır. Bu işlem yapılırken anketi yanıtlayan 98 öğrenciden 13'ünün ankete kurallı yanıt vermediği saptanmış ve analiz dışı bırakılmıştır. Bu işlemler sonunda ankete kurallı yanıt veren 85 öğrencinin yanıtları geçerli sayılmış böylelikle anketin geri dönüş hızı %80 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada, Açıköğretim Fakültesi Örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında kitle iletişim araçları ve iletişim ortamlarına olan eğilimleri ile bu eğilimle-

rin bazı kişisel, sosyal ve ekonomik değişkenlerle açıklanmasına çalışılmıştır. İncelenen durum "y" boş zamanları değerlendirme eğilimi, "x"ler bununla ilişkili olan kişisel, sosyal ve ekonomik değişkenleri göstermek üzere, özetle

$$y=f(x_1+x_2+x_3+\dots+x_n)$$

biçiminde ifade edilebilir.

Araştırmada Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanları değerlendirme eğilimi ile ilişkisi araştırılacak olan değişkenler (bağımsız ve yordayıcı değişkenler) ise öğrencilerle ilgili bazı kişisel, sosyal ve ekonomik göstergelerdir. Bu göstergelerle ilgili bilgiler de aynı anket içindeki sorularla elde edilmiştir.

Araştırmada, anketle toplanan verilerin marjinal dağılımlarından ve bunlardan bazıları arasındaki çapraz dağılımlardan yararlanılmıştır. Çapraz tablodaki boyutlar arası ilişkinin test edilmesinde Khi kare testi kullanılmıştır. Ancak örneklem grubunun küçük olması nedeniyle çapraz tablolardaki seçeneklerin daraltılması yoluna gidilmiştir.

Yukarıda sözü edilen Khi kare testinin formülü şöyledir.

$$\chi^2 = \sum \frac{(fg - fb)^2}{fb} \quad \begin{array}{l} fg = \text{gözlenen frekans} \\ fb = \text{beklenen frekans} \end{array}$$

Khi kare testinden anlamlı sonuçlar elde edilen durumlarda, boyutların temsil ettiği değişkenler arasındaki ilişki miktarı kontinjensi katsayı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Bu son amaçla kullanılan formül ise:

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{N + \chi^2}} \quad \text{dir.}$$

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde önce, bulguların yorumlanmasına yardımcı olacağı için örneklem grubunun bazı özellikleri üzerinde durulmaktadır. Sonra sırasıyla örneklem grubundaki öğrencilerin zaman kullanımı, kitle iletişim araçlarına ve iletişim ortamlarına olan eğilimleri, boş zaman etkinliklerine katılma nedenleri ve boş zamanları değerlendirme merkezinden beklentileri ile ilgili bulgulara yer verilmektedir.

Örneklem Grubunun Bazı Özellikleri

Bu araştırmada üzerinde çalışılan örneklem grubunu oluşturan Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm dördüncü sınıf öğrencilerine uygulanan sormacada yer alan 14 soru ile bu öğrencilerin bazı kişisel, sosyal ve ekonomik özelliklerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Sormacada 1-2-3-4-6'ıncı sorular öğrencinin kendisi, 5-7-8-9-10-11 12-15-18'inci sorularla ise sosyal ve ekonomik konumu ile ilgili bazı bilgiler sorulmuştur. Aşağıda bu sorularla elde edilen bilgiler üzerinde durulmaktadır.

Öğrencinin Kendisine İlişkin Bilgiler

Bu bölümde örneklem grubundaki öğrencilere bölümleri, cinsiyetleri, bir işte çalışıp-çalışmadıkları, öğrenim gördükleri ilde nerede kaldıkları ve oturmakta oldukları yerin niteliğine ilişkin sorular sorulmuştur (Bkz. Ek:I, 1-2-3-4-6. sorular).

Bireysel ve toplumsal konumda cinsiyet önemli bir değişkendir. Yükseköğrenim gençlerinin cinsiyet özellikleri açısından görünümü araştırmanın amacına ulaşması için incelenmeye değer görülmüştür. Bu özellik diğer değişkenler için bir ~~ara~~ değişken olarak görülüp, bu araştırmanın çözümlenmeleri cinsiyet açısından da yapıl-

miş, ulaşılan bulgular yeri geldiğinde verilmiştir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin cinsiyet ve bölümlerarası dağılımı birlikte ele alınmış ve elde edilen bilgiler Tablo-1'de özetlenmiştir.

Tablo 1

Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm ve Cinsiyet

Soru 2 \ Soru 1	Kadın	Erkek	Toplam
Sinema-TV	4	16	20 %23.5
İletişim S	11	12	23 %27
Basım Yayın	5	15	20 %23.5
E.İ.P.	13	9	22 %26
Toplam	33 %39	52 %61	85 100

$$\chi^2:9.18250 ; s:d 3 ; p<0.02$$

Tablo 1'de görüldüğü gibi, örneklem grubundaki öğrencilerin %39'u kız*, %61'i erkektir. Erkek öğrencilerin sayısı kız öğrencilerin sayısından 1,5 katı fazladır.

(*) Sormacada cinsiyet ile ilgili soruda "kadın" sözcüğü çalışmada "kız" olarak anılacaktır.

Basım-Yayım ve Sinema-Televizyon bölümlerinde kız öğrencilerin sayısı erkek öğrencilerin sayısına oranla çok azdır. İletişim Sanatları bölümünde eşit bir dağılım gözlenirken, E.İ.P. bölümünde kız öğrencilerin erkek öğrencilerden sayıca fazla olduğu görülmektedir.

"Ailenizin bulunduğu yerin niteliği nedir?" sorusunu örneklem grubunun %34'ü büyük il merkezi (Ankara, İstanbul, İzmir) %52'si il merkezi, %14'ü köy ve kasaba olarak yanıtlamıştır. Bulgular, Açıköğretim örgün bölüm 4.sınıf öğrencilerinin (%86 gibi büyük bir oranının) ailelerinin şehir merkezlerinde oturduklarını göstermektedir.

Örgün yükseköğretim öğrencileri üzerinde Abadan (1961), Ekşi (1982), Gökmen ve Diğerleri (1985), Ünver ve Diğerlerinin (1986) yaptıkları çalışmalarda elde edilen bulgular, bu öğrencilerin daha çok il ve büyük şehir merkezlerinden geldiklerini göstermiştir. Benzer saptama bu çalışma içinde geçerlidir. Oysa Demiray'ın (1987) Açıköğretim yaygın bölüm öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada öğrencilerin yaklaşık 1/3'ünün ilçe merkezi, kasaba, köy gibi kültürel etkinliklerin daha az, geleneksel yapının daha baskın, endüstri ve teknolojinin az yoğun olduğu yerleşim birimlerinde buldukları saptanmıştır.

Gerek ekonomik durumu belirlemek, gerekse çalışıp-çalışmamanın boş zaman kullanımına etkisini öğrenebilmek amacı ile sormacada "Bir işte çalışıyor musunuz?" sorusuna yer verilmiştir. Bu soruya verilen yanıtlar, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %62'sinin hiç bir işte çalışmadığını göstermektedir. Örneklem grubunun %38'i yaz tatillerinde, hafta sonları, tam ya da yarım gün çalışmaktadır.

Bulgular, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin okula devam zorunluluğundan dolayı çalışma ortamı içerisine girmediklerini göstermektedir.

1985 yılında Gökmen ve Diğerlerinin yaptığı çalışmada "Kendinize gelir sağlamak için, çalıştığınız bir iş var mı?" sorusunu yanıtlayan öğrencilerden %73'ü çalışmadığını, %27'si ise okul kapalı iken ya da yılın büyük bir bölümünde çalıştıklarını belirtmişlerdir (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:42). Ekşi'nin çalışmasında da öğrencilerin %53'ünün gelir sağlamak üzere hiçbir işte çalışmadığı, çalışanların da büyük çoğunluğunun tatillerde ve kısa süreli olarak çalıştığını ortaya çıkmıştır (Ekşi, 1982, s:159). Bu çalışmanın verileri daha önce yapılan çalışmaların verileri ile benzerlik göstermektedir.

Demiray'ın (1987) çalışmasında ise Açıköğretim Fakültesi yaygın bölüm öğrencilerinin %40'ı çalışmamaktadır. Örneklem grubunun %59'u kendi işinde ücretsiz, kendi işinde ücretli ya da başkasının yanında ücretli olarak çalışmaktadır. Devam zorunluluğu bulunmayan Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin büyük bir bölümü ise iş ortamına girmişlerdir (Demiray, 1987, s:28).

Öğrencilerin %46'sı üniversite öğrenimine devam ederken ailelerinin yanında kalmaktadır. Devlet yurdunda kalanların oranı %29'dur. Örneklem grubunun %19'u kiralık bir evde arkadaşları ile birlikte, %6'sı ise akraba, tanıdık yanında kalmaktadır. Veriler, öğrencilerin %54'ünün barınma sorunu ile birlikte gençlik dönemine özgü psikolojik ve toplumsal süreçleri ve sorunları aile çevresinden uzakta, yalnız yaşadıkları biçiminde yorumlanabilir. Ayrıca bu durum öğrencinin harcamalarının, katıldığı etkinliklerin bir değişkeni olarak da görülebilir. Örgün yükseköğretim programlarına katılan öğrenci, zorunlu olarak yükseköğretim kurumunun bulunduğu yerde oturmak durumundadır. Bu zorunluluk, derslere devam koşulundan kaynaklanmaktadır. Benzer bulguları Gökmen ve diğerlerinin araştırmalarında da bulmak olasıdır. "... üniversitedeki gençlerin yaklaşık üçte biri ailelerinin yanında, üçte biri vurtta, üçte biri kirada ba-

rılmaktadır" (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:43).

Sosyo-Ekonomik Konulara İlişkin Bilgiler

Sormacada yer alan 5-7-8-9-10-11-12-15 ve 18. sorularla üzerinde çalışılan öğrenci grubunun sosyal ve ekonomik konuları ortaya çıkarılmak istenmiştir.

Gençlerin çocukluk ve ilk gençlik dönemlerini geçirdikleri toplumsal çevreler içinde aile önemli bir yer tutar. Anne-babanın eğitim düzeyleri, meslekleri ve takınılan tutum ve davranış biçimleri bireyin kişiliğinin oluşmasında önem taşırlar. Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin anne-babalarının öğrenim durumlarına ilişkin veriler şunlardır.

Örnekleme grubunun %8'inin annesi okur-yazar değil, %42'sinin okur-yazar ya da ilköğretim mezunu, %14'ünün ortaokul mezunu, %27'sinin lise ve dengi okul mezunu, %8'inin annesi de yükseköğretim mezunudur.

Örnekleme grubunda babası okur-yazar olmayan öğrenci yoktur. %29'unun babası okur-yazar veya ilköğretim mezunu, %14'ünün babası ortaokul mezunu, %25'inin lise ve dengi okul mezunu, %32'sinin babası yükseköğretim mezunudur.

Yanıtlardan, Açıköğretim örgün bölüm öğrencileri arasında anne ve babası lise ve dengi meslek okulu ile yükseköğretim mezunu olanlar açısından birbiri ile karşılaştırıldığında babaların öğrenim düzeyleri annelerin öğrenim düzeylerinden yüksek olduğu görülmektedir.

Anne ve babanın öğrenim düzeyleri ile ilgili olarak bu çalışmada elde edilen bilgiler ile diğer yükseköğretim öğrencileri üzerinde Gökmen ve Diğerlerinin, Ekşi'nin ve Demiray'ın çalışmalarında elde edilen bilgiler karşılaştırıldığında benzer ve farklı noktaların bulunduğu görülmektedir. Bu bilgiler Tablo 2'de karşılaştırmalı bir biçimde sunulmuştur.

Tablo 2

Üniversite Öğrencilerinin Anne ve Babalarının Öğrenim Düzeyleri

ÖĞRENİM DÜZEYİ	ANNENİN ÖĞRENİM DÜZEYİ				BABANIN ÖĞRENİM DÜZEYİ			
	EKŞİ 82	GÖKMEN 85	DEMİRAY 87	ULUTAK 88	EKŞİ 82	GÖKMEN 85	DEMİRAY 87	ULUTAK 88
OKUR-YAZAR DEĞİL	0.33	0.27	0.28	0.08	0.07	0.07	0.05	0.00
OKUR-YAZAR VE İLKOK. MEZ.	0.44	0.50	0.57	0.42	0.46	0.48	0.60	0.29
ORTAOKUL MEZUNU	0.10	0.07	0.06	0.14	0.13	0.10	0.10	0.14
LİSE VE DEN.MES. OKU.MEZ.	0.09	0.11	0.06	0.27	0.17	0.16	0.15	0.25
YÜKSEK OKUL MEZ.	0.03	0.05	0.01	0.08	0.13	0.19	0.08	0.32

Aysel Ekşi, Gençlerimiz ve Sorunları (İstanbul:1982) s:160

Hülya Gökmen ve Diğerleri, Yükseköğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri (Ankara:1985) s:38.

Uğur Demiray, Acıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Eğilimleri (Eskişehir: 1987) s:32.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin anne ve babalarının öğrenim düzeyleri diğer yükseköğretim öğrencilerinin anne ve babalarının öğretim düzeyinden daha yüksektir.

Açıköğretim Fakültesi öğrencilerinin ailelerinin toplam aylık geliri üzerinde de durulmuştur. Bununla ilgili soruya alınan yanıtların dağılışı şöyledir. Toplam aylık geliri 30.000 TL'den az olanlar örneklem grubunun %1'ini, 30.001-60.000 TL arasında olanlar %13'ünü, 60.001-120.000 TL arasında olanlar %33'ünü, 120.001-230.000 TL arasında olanlar %34'ünü, 230.000 TL'den fazla olanlar da %19'unu oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Başka bir deyişle, örneklem grubundaki öğrencilerin ailelerinin %47'sinin toplam aylık geliri 120.000 TL'den az, %53'ünün toplam aylık geliri 120.000 TL'den fazla olduğunu söyleyebiliriz.

"Masraflarınızı hangi kaynaktan karşılıyorsunuz?" sorusuna örneklem grubunun %43'ü tümüyle ailesinden, %33'ü ailesinden, burs veya krediden, %21'i ailesinden ve kendi kazancından, %2'si ise yalnız kendi kazancından karşıladığını belirtmiştir. Örneklem grubunun %62'sinin hiçbir işte çalışmadığı gözönüne alındığında öğrencilerin %43'ünün masraflarına tümüyle ailesinden karşılaması beklenen bir durumdur.

"Ailede gelir sağlayan kaç kişidir?" sorusuna örneklem grubunun %54'ü bir kişi, %34'ü iki kişi, %11'i üç kişi, %1'i dört kişi şeklinde yanıtlamıştır. Verilerden aylık gelirin elde edilmesinde %54 oranında ailede bir kişinin çaba gösterdiği anlaşılmaktadır.

Örneklem grubunun yaşadıkları ev ortamında kendilerine ait odaları olup olmadığını ortaya koymak için sormacada "Eskişehir'de oturmakta olduğunuz mekanda kendinize ait bir odanız var mı?" şeklinde bir soruya yer verilmiştir. Bu soruya alınan yanıtlardan, öğrencilerin %54'ünün kendisine ait odası bulunduğu, %46'sının ise olmadığı anlaşılmaktadır.

Öğrencinin kaldığı yer ile kendine ait odasının olup-olmaması arasındaki ilişki test edildiğinde anlamlı bir ilişki (χ^2_2 : 41.9881, $p < 0.00$) gözlenmiş ve elde edilen bilgiler Tablo 3'de özetlenmiştir. Öğrencinin kaldığı yere ilişkin sorunun "Bekar evi ve akraba yanı" seçenekleri birleştirilmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek 11, Tablo 1).

Tablo 3
Öğrencinin Kaldığı Yer ve Kendine Ait Odasının
O olup Olmadığı

Soru 11 \ Soru 6	Var	Yok	Toplam
Ailemle	30	9	39 %46
Devlet Yurdu	0	25	25 %29
Bekar Evi/ Akraba Yanı	16	5	21 %25
Toplam	46 %54	39 %46	85 100

$$\chi^2: 41.9881 ; s:d 2 ; p < 0.00$$

Tablo 3'de görüldüğü gibi, devlet yurdunda kalan öğrencilerin hiçbiri kendine ait bir odaya sahip değildir. Ailesiyle ya da bekar evinde-akraba yanında kalan öğrencilerin yaklaşık %75'inin kendilerine ait bir odası bulunmaktadır.

Örneklem grubuna, evde sahip olunan kitle iletişim araçlarını (radyo, televizyon, video gibi) saptamak

amacıyla sorular yöneltilmiştir. Bu sorulardan biri "Eskişehir'de oturmakta olduğunuz mekanda, sizin kullanabileceğiniz radyo ve kasetçalar var mı?" sorusudur. Bu soruya verilen yanıtlar şöyledir. Evinde radyo ve kasetçalardan hiçbiri bulunmayanlar %15, yalnız radyoya sahip olanlar %15, yalnız kasetçalara sahip olanlar %6, radyo ve kasetçaların her ikisine sahip olanlar ise %62'dir.

Örneklem grubunun %26'sının evinde televizyon bulunmamaktadır. Siyah-beyaz televizyona sahip olanlar ise %16, renkli televizyona sahip olanlar ise %58'dir.

Örneklem grubunun %15'i video cihazına sahipken %84'ü video cihazına sahip değildir. Bu soruyu bir öğrenci yanıtlamamıştır.

Bu araştırmada üzerinde çalışılan örneklem grubunun kişisel ve sosyal bazı özelliklerini şu şekilde özetlemek mümkündür. Örneklem grubunun yaklaşık %85'inin aileleri şehir merkezinde oturmaktadır. Öğrencilerin yarısından fazlası hiçbir işte çalışmamakta ve yarıya yakın bir bölümü üniversite öğrenimine devam ederken ailesinin yanında kalmaktadır. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin anne ve babalarının öğrenim düzeyleri diğer yükseköğretim öğrencilerinden daha yüksektir. Bu öğrencilerin ailelerinin %53'ünün toplam aylık geliri 120.000 TL'den fazladır. Bu öğrencilerin yarıya yakınında gelir, iki veya daha fazla kişi tarafından sağlanmaktadır. Yarısından fazlası çalışmayan bu öğrencilerin yarıya yakın bir oranı tüm masraflarını ailesinden karşılamaktadır. Devlet yurdunda kalan öğrencilerin hiçbiri kendine ait bir odaya sahip değilken, ailesiyle ya da akraba yanında, bekar evinde kalan öğrencilerin %75'inin kendine ait bir odası bulunmaktadır. Sahip olunan kitle iletişim araçları açısından, video dışında, öğrencilerin yeterli olanağa sahip oldukları söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin
Zaman Kullanımı

Bu bölümde örneklem grubundaki öğrencilerin zaman kullanımını ortaya koyabilmek için sırasıyla ele alınan konular şunlardır: bir işte çalışıp-çalışmadıkları, düzenli olarak ders çalışıp-çalışmadıkları ve günde kaç saat boş zamana sahip oldukları. Bu amaçla ankette üç soruya yer verilmiştir (Bkz. Ek:1 24,25,26.soru). Bu sorulardan bazıları cinsiyet değişkeni gözönüne alınarak incelenmektedir.

"Bir işte çalışıyorsanız, haftada kaç saat işte olmak zorundasınız?" sorusuna örneklem grubundaki öğrencilerin %79'u hiçbir işte çalışmadığını belirtmiştir. %8'i "20 saatten az", %6'sı "20-40 saat", %4'ü "40-50 saat", %2'si "50 saatten fazla" şeklinde yanıt vermiştir. Bir öğrenci bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Örneklem grubunun yaklaşık %80'i hiçbir işte çalışmamaktadır. Açıköğretim Fakültesi yaygın bölüm öğrencilerinin yaklaşık %60'ının çalıştığı gözönüne alınırsa (Demiray, 1987, s:40), bu oranın örgün bölüm öğrencilerinin üç katına ulaştığını görürüz.

"Yükseköğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri" adlı çalışmada bir işte çalışanlar %21, çalışmayanlar %73, yılın büyük bir bölümünde çalışanların %6 olduğu görülmüştür (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:42). Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri bir işte çalışıp-çalışmama konusunda diğer örgün bölüm öğrencileri ile benzerlik göstermektedirler.

"Düzenli bir şekilde ders çalışabiliyor musunuz, çalışabiliyorsanız günde kaç saatinizi ders çalışmaya ayırıyorsunuz?" sorusuna alınan yanıtlar cinsiyet değişkeni ile ele alındığında bu iki değişkenin birbiri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bunun üzerine sormacada yer alan ders çalışma ile ilgili sorunun seçenekleri:

"1 saatten az ve günde 1-2 saat" seçenekleri "Günde 2 saatten az"; "3-4 saat ve 5 saatten fazla" seçenekleri "Günde 2 saatten fazla şeklinde birleştirildiğinde elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_2: 5.3150, p < 0.05$) Tablo 4'de özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II Tablo 2).

Tablo 4

Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Cinsiyet

Soru 25 Soru 2	Düzensiz Ders Çalışma	Günde 2 Saatten Az	Günde 2 Saatten Çok	Toplam
Kadın	19	9	5	33 %39
Erkek	35	15	1	52 %61
Toplam	54 %64	24 %28	6 %7	84 [‡] 100

$$\chi^2: 5.3150 ; s:d 2 ; p < 0.05$$

‡ Bir öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 4'de görüldüğü gibi düzensiz ders çalışma ve günde 2 saatten az ders çalışma konusunda erkek öğrenciler kız öğrencilerden önde, günde 2 saatten fazla çalışmada ise kızlar erkeklerden öndedir.

Örneklem grubunun %64'ü düzenli ders çalışma alışkanlığına sahip değildir. Bulgulardan yola çıkarak örnekleme katılan kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla günde 2 saatten fazla, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla günde 2 saatten az ders çalışmaya eğilimli olduğu söylenebilir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin zaman kullanımını ile ilgili son soru olan "Zorunlu uyku, temizlik, beslenme, iş ve ders çalışma saatleri dışında, günde ortalama kaç saat boş zamanınız kalmaktadır?" sorusuna verilen yanıtlar şöyledir. Öğrencilerin %9'u hiç boş zamanı kalmadığını, %22'si "1-2 saat", %52'si "3-4 saat" %13'ü "5-6 saat", %4'ü "7 saat veya daha fazla" boş zamanı kaldığını belirtmiştir.

Yanıtlardan anlaşıldığına göre, örneklem grubunun %74'ünün boş zamanı 1-4 saat arasında, %15'inin ise beş saatten fazladır.

"Kurum Yurtlarında Barınan Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Anketi Sonuçları" adlı çalışmada ise; örgün yükseköğretim öğrencilerinin %74'ünün günde 1-2 saat dolayında, %14'ünün üç saatten fazla boş zamanı olduğu, %12'sinin ise boş zamanı olmadığı ortaya çıkmıştır (Yurtkur, 1967, s:35). Bu çalışmada ise öğrencilerin yarısının (%52) günde 3-4 saat boş zamana sahip olduğunu görüyoruz. Örneklem grubunun büyük bir çoğunluğunun (%80) herhangi bir işte çalışmaması öğrencilerin boş zaman sürelerinin artmasına neden olduğu söylenebilir.

Özetle, bu bölümde Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin büyük bir çoğunluğunun (%80) hiçbir işte çalışmadığı görülmektedir. Örneklem grubunun yarısından fazlası düzenli ders çalışma alışkanlığına sahip değildir. Ders çalışmaya ayrılan süre cinsiyet değişkeni ile ele alınıp incelendiğinde erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla ders çalışma konusunda daha düzensiz olduğu görülmektedir. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin diğer yükseköğrenim öğrencilerine oranla daha fazla boş zamana sahip oldukları söylenebilir.

Acıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin
Boş Zamanlarında Kitle İletişim Araçlarına
Olan Eğilimleri

Simge üretme ve kullanma yetisi insanın ayrılmaz bir parçasıdır. İnsan, bu yeti sayesinde, doğal olarak birbirleriyle bağlantılı, içiçe nesnelere ayırır, sınıflandırır ve bu sınıflandırmalar aracılığı ile çevresini anlamlandırır. İnsanların kendi aralarında, kendileri ve çevreleri ile ilgili olarak gerçekleştirdikleri iletişim; bireyin yaşantılarının zenginliği, üretilen simge ve yaratılan anlamların çokluğu ile giderek karmaşık hale bürünmüştür (Avcı, 1986, s:6).

Çağımızın bir "iletişim çağı" olduğunu söyleyenler vardır. Bunun en başta, kitle iletişim teknolojilerindeki baş döndürücü gelişmelerden kaynaklandığını söyleyebiliriz. Yüzyılımızın başından günümüze gelinceye kadar, kitle iletişim teknolojileri gerek nitelik, gerek nicelik bakımından büyük aşamalar gerçekleştirdiler. Kitle iletişimi nasıl Ondokuzuncu Yüzyıl'da büyük bir ivme kazanan kitleleşmenin bir türeviyse; kitle iletişim teknolojilerinde görülen patlamada Ondokuzuncu yüzyıldan devraldığımız ve elektronik alanındaki gelişmelerle daha da ivme kazandırdığımız kitle üretiminin ayrılmaz bir parçası olduğu söylenebilir. (Avcı, 1986, s:9).

Kitle iletişimi, en genel tanımıyla "Kamuoyunu biçimlendiren basın, radyo, televizyon, sinema v.b. gibi iletişim ve yaymaca yol ve araçların işleyiş süreci"dir. Kitle iletişimine işlevişi bağlamında yaklaşan bir başka tanımlama ise şöyledir: "Çeşitli yapıdaki insanlardan meydana gelmiş bir topluluğa, kitle iletişimi yapabilmek amacıyla geliştirilmiş araçlar aracılığıyla bilgi, duygu, düşünce ve kanıların ulaştırılmasıdır" (Yüksel, 1987, s:105).

Kitle iletişiminde kullanılan araçlara "kitle iletişim araçları (mass media) adı verilir. Kitle iletişim araçları dendiğinde, toplumların yapısına göre, top-

lumdan topluma değişen yoğunluk ve düzlemde kullanılan gazete, dergi, kitap gibi elektro manyetik olarak çalışan araçlar, sinema, plak, ses ve görüntü bandları tiyatro anlağılmaktadır. Kitle iletişiminin her yeni türü eskisinin üzerinde ve onunla birlikte geliştirmiştir. Televizyon radyoyu görsel üstünlüğüne rağmen ortadan kaldıramamıştır. Aynı Şekilde radyo basılı malzemeyi, basım tekniklerinin gelisimi de insanların elle yazı yazmalarını önleyememiştir (Yüksel, 1987, s:106).

Kitle iletişim araçlarından herbirine onun etkinliklerdeki işlevselliği ölçüsünde önem yüklenir. Ayrıca bu aracın işlevselliği, onu kullananın gereksinmelerini karşılaması ile de doğru orantılıdır. Bir başka deyişle; bu araçların herbirinin işlevselliği, bu aracı kullanan bireyin gereksinmelerini karşılaması ya da karşılamaması ile değerlendirilir. Kitle iletişim araçlarını işlevleri ile boş zaman gereksinmelerini ilişkilendirmek olanaklıdır (Messmann, 1985, s:7).

Boş zaman etkinlikleri sürekli olarak toplumdaki topluma, bireyin gereksinmelerine göreli olarak sürekli bir değişim içindedir. Toplumsal yapıda, toplumsal ya da bireysel bir işlevi yüklenen boş zaman etkinlikleri, toplumun ve bireyin sosyo-ekonomik değişkenleri ile etkileşim içerisindeki. Özce, sosyo-ekonomik etkenlere; yaş, cinsiyet v.b değişkenlere özgü karakteristiklere sahiptir. Örneğin bir işte çalışma ve boş zaman değişkenleri, boş zaman etkinliklerinin işlevselliği konusunda önemli rol oynar. Bireyin boş zaman değerlendirme etkinlikleri toplumsal değer vargılarından da etkilenir. Örneğin boş zaman etkinlikleri ve o toplumun eğlence sanayi, beyzbol kültürü olmayan toplumlarda bireyin boş zamanlarını beyzbol etkinliği ile geçirememesi gibi (Messmann, 1985, s:8).

Kitle iletişim araçları değişik sunumlarıyla boş zaman değerlendirme etkinlikleri ile doyurulan gereksinmelerin (dnleme, kendini yenileme, bütünleşme gerek-

-Kitle iletişim araçlarının, bilgi verme, yeni şeyler öğretme ve bireylerin içinde buldukları toplumsal yaşama uygun gereksinmelerini güçlü bir şekilde yanıtlama konusunda işlevsel oldukları da söylenebilir.

Sonuç olarak, çocuk ve gençlerin bu araçlar ile ilişkiye geçmesinde onların gereksinmeleri, bu araçların kendilerine özgü nitelikleri ve yönlendiriciler etkili olabilmektedir. Başka bir deyişle kitle iletişim araçları çok yönlü işlevsellikleriyle çocuk ve gençlerin genişli gereksinimlerini karşılamaktadır.

"Sıkıntı ve Yalnızlık" bir yandan kitle iletişim araçlarını sık kullanmada bir yönlendirme öğesi olarak belirirken bir yandan da kitle iletişim araçlarının pasif bir şekilde tüketimi söz konusu olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının kullanımı sonucunda oluşan "pasiflik" yalnızca araçlardan kaynaklanmamaktadır. Kişinin pasifleşmesinde araçtan öte bir çok toplumsal etkenlerin varlığından söz edilebilir. Bu etkenler dizisinin içinde kişinin pasif olmasında "televizyon izleme" yalnızca bir basamak bir aşamadır. Bireylere kitle iletişim araçları kadar popüler ve az harcamayla katılacakları boş zaman değerlendirme ortamlarının sunulması akla ilk gelen çözüm önerisidir (Nessmann, 1985, s:13).

Bu bölümde Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin kitle iletişim araçlarından yararlanma için ayrılan zaman üzerinde durulmaktadır. Bu zaman içerisinde öğrencileri, bu araçlardan ne kadar süre ile ne sıklıkta yararlandıkları, ne tür konu veya programlara yönelindikleri incelenmektedir. Bu amaca yönelik olarak veri toplama aracında televizyon, video, film izlemeye, radyo dinlemeye, gazete okumaya ayrılan zamana, bu zamanın ne sıklıkta olduğuna ve en çok hangi konu ve türlere ilgi duyulduğuna ilişkin ankette dokuz soruya yer verilmiştir (Bkz. Ek:1, 13,14,16,17,19,20,21,22,23. sorular).

Ayrıca, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin kitle iletişim araçlarına olan eğilimleri bazı değişkenlerle sınınanarak anlamlı ilişkiler kurulmaya çalışılmıştır.

Farklı yönlerden gelen, farklı yaş, cinsiyet ve mesleğe sahip kişilere yönelik yayınlarıyla çok geniş bir izleyicisi olan televizyon, ulaşılması kolay bir araçtır. Gazete gibi gidip alma, sinema gibi gitme ve yoğun dikkat gerektirecek zahmeti yoktur. Düğmeye basmak ve kanal aramaktan (çok kanallı ise) başkaca zahmeti yok denilebilir. Televizyon tüm topluma (toplumlara) seslenebilir, fazla zaman alıcıdır, insanları uzun süre hareketsiz bırakabilir. Her ortamda (ışıklı-ışıksız ortamlar veya sesli-sessiz ortamlarda) izlenebilir, izlenirken kişiler başka bir işle uğraşıyor olabilir ve nihayet televizyon kişilerde tek tip değer yaratmada olumsuz; bilgi, düşünce ve değer beraberliği arttırımıyla da olumlu özelliğe sahiptir (Tezcan, 1977, s:129).

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin televizyona ayırdıkları süreyi belirlemek amacıyla sormacada yer alan "Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz?" sorusuna verilen yanıtlar şöyledir: Öğrencilerin %46'sı günde 1-2 saat, %27'si günde 3-4 saat, %22'si günde ortalama bir saatten az televizyon izlediklerini belirtirken televizyonu başlangıcından sonuna dek izleyenlerin oranı %4'dür.

Yanıtlardan örneklem grubunun %73'ünün günde ortalama 1-4 saat arasında ekran başında kaldığı söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin ders çalışmaya ayırdıkları zaman ile televizyon izlemeye ayırdıkları zaman arasında ilişki olduğu görülmüştür. Bunun üzerine sormacada yer alan ders çalışma ve televizyon izleme ile ilgili soruların seçenekleri birleştirilmiştir. Elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2:6.0690$, $p<0.03$)

Tablo 5'de özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek II, Tablo 3).

Tablo 5

Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman

Soru 25 Soru 16	Düzensiz Ders Çalışma	Günde 2 Saatten Az	Günde 2 Saatten Çok	Toplam
Günde 3 Saatten Az	42	12	3	57 %69
Günde 3 Saatten Çok	12	11	3	26 %31
Toplam	54 %65	23 %28	6 %7	83 ^(*) 100

$$\chi^2:6.0690 ; s:d 2 ; p<0.03$$

(*) 2 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 5'de görüldüğü gibi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin yaklaşık %70'i günde 3 saatten az televizyon izleme eğilimindedir. Televizyon izlemeye günde 3 saatten az zaman ayıran öğrencilerin yarıdan fazlasını düzenli olarak ders çalışmayan öğrenciler oluşturmaktadır. Televizyon izlemeye 3 saatten fazla zaman ayıran öğrencilerin yarıya yakın bir kısmını (%43) ders çalışmaya günde 2 saatten az zaman ayıran öğrenciler oluşturmaktadır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin kaldığı yer ile televizyon izlemeye ayırdığı zaman ara-

sında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Sormacada yer alan öğrencinin kaldığı yer ile televizyon izleme ile ilgili soruların seçenekleri birleştirilmiştir. Televizyon izleme ile ilgili sorunun seçenekleri "Günde 3 saatten az" ve "Günde 3 saatten çok" şeklinde; öğrencinin kaldığı yer ile ilgili sorunun seçenekleri "ailemle", "devlet yurdunda", "bekar evi-akraba yanı" şeklinde birleştirilmiştir. Elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2:6.153$, $p<0.03$) Tablo 6'da özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 4).

Tablo 6

Öğrencinin Kaldığı Yer İle Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman

Soru 16 Soru 6	Günde 3 Saatten Az	Günde 3 Saatten Çok	Toplam
Ailemle	23	16	39 %46
Devlet Yurdu	22	3	25 %30
Bekar evi- Akraba Yanı	13	7	20 %24
Toplam	58 %69	26 %31	84* 100

$$\chi^2:6.15350 ; s:d 2 ; p<0.03$$

(*) 1 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 6'da görüldüğü gibi ailesinin ya da bekar

evi-akraba yanında kalan öğrencilerin televizyon izlemeye ayırdıkları zaman devlet yurdunda kalan öğrencilerden daha fazladır. Başka bir deyişle öğrencinin yaşadığı ortam, çevre ve kendinin kullanabileceği bir televizyon cihazına sahip olması televizyon izlemeye ayrılan zamanı bir ölçüde etkilemektedir.

Devlet yurdunda kalan öğrencilerin kendilerine ait bir odaya sahip olmaması (Bkz. Tablo 3), öğrencilerin uyması gereken bir takım kuralların bulunması burada kalan öğrencilerin televizyon izlemeye ayırdıkları süreyi bir ölçüde etkilemektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin televizyonda en çok hangi tür programları izlediğini belirlemek üzere "Televizyonda en çok hangi tür programları izlersiniz?" sorusu cinsiyet değişkeni ile ele alındığında bu iki değişkenin birbiri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_4:10.93480$; $p<0.02$) Tablo 7'de özetlenmiştir.

Tablo 7

Televizyonda En Çok İzlenen Program Türü ve Cinsiyet

Soru 17 Soru 2	Film ve Dizi	Spor-Eğ. Magazin	Belge, Dökümant	Haber ve Haber Program	Her Programı İzlerim	Toplam
Kız	10	0	2	10	11	33 %38.8
Erkek	11	7	9	6	19	52 %61.2
Toplam	21 %24.7	7 %8.2	11 %12.9	16 %18.8	30 %35.3	85* 100

$$\chi^2 : 10.93480 ; s:d 4 ; p<0.02$$

Tablo 7'de görüldüğü gibi spor, eğlence, magazin türü programları izleyenler örneklem grubunun %8'idir. Spor, eğlence, magazin türü programları izleyen öğrencilerin tümü erkek öğrencilerdir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla haber ve haber programlarını daha çok izleme eğilimindedir. Her programı izleme eğilimi ise erkek öğrencilerde daha fazladır. Örneklem grubunun %35'i hemen her tür programı izlemektedirler.

Ünver ve Diğerlerinin çalışmasında (1986) 12-24 yaş arası gençlerin öğrenim düzeyleri ile televizyonda en çok sevilen, ilgi duyulan programlar arasındaki ilişkinin varlığından sözedilmektedir. "Dizi ve eğlenceyi sevenlerin oranının her öğrenim düzeyinde yüksek olmasına karşın ilk ve orta öğrenimde en yüksek oranlara ulaştığı, yüksek öğrenimde ise bir ölçüde düştüğü görülmektedir. Orta öğrenim düzeyindekilerle yüksek öğrenim düzeydekiler arasında eğlence ve dizileri tercih etme konusunda %10'luk bir fark bulunmaktadır. Buna karşılık belgesel programları sevenlerin oranları öğrenim düzeyi ile birlikte yükseldiği, yüksek öğrenim düzeyinde ise en yüksek orana ulaştığı gözlenmektedir. Buradan hareketle öğrenim düzeyi yükseldikçe kişilerin eğitici nitelikli programları daha çok tercih ettikleri söylenebilir (Ünver ve Diğerleri, 1986, s:275).

Ayrıca Ünver ve Diğerlerinin çalışmasında, televizyonda ilgi duyulan programlara cinsiyet açısından da yaklaşılmıştır. Bu araştırma sonunda "dizi ve eğlence programlarına genç kızların erkeklerden %13 dolayında daha fazla ilgi duyduğu; buna karşılık erkekler haberlerle kızların hemen hemen iki katı daha fazla ilgilenmektedirler. Spor programlarına ilgi ise erkeklerde son derece yüksektir. Televizyon programları içinde en çok spordan hoşlandıklarını belirten erkekler kızların yaklaşık 15 katıdır. (Ünver ve Diğerleri, 1986, s:275).

Bu çalışmada, Tablo 7'de görüldüğü gibi erkek öğrenciler film ve dizi film, spor eğlence-magazin, bel-

ge-dökümanter ve her programı izleme açısından kızlardan önde, kızlar ise haber ve haber programlarını izleme açısından erkeklerden öndedir. Spor-eğlence-magazin türü programlarını izleyen öğrenciler arasında erkek öğrencilerin oranı %100'e ulaşmaktadır.

Haber ve haber programlarını izleyen kız öğrencilerin oranı erkek öğrencilerin hemen hemen iki katına ulaşmaktadır. Örneklem grubunun tümü düşünüldüğünde haber ve belgesel nitelikli programlara ilgi duyan öğrenci sayısının az olduğu söylenebilir. Ancak "Televizyonda en çok hangi tür programları izlersiniz?" şeklinde sorulan soruda verilen yanıtlar daha çok haberler dışında hergün tekrarlanmayan programlara kaymış olabilir.

Abadan endüstrileşmiş ya da endüstrileşmemiş toplumlari etkisi altına çeken radyo aracının dinlenmesi eylemini pasif, başka bir deyişle yumuşak serbest zaman etkinliğı olduğunu, buna karşılık bilinçli bir eylemi (gidip alma, alıp okuma gibi) gerektiren gazete, kitap gibi okuma eylemini aktif, başka deyişle sert serbest zaman değerlendirme eylemi olarak gördüğünü belirtir (Abadan, 1961, s:42).

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin radyo dinleme sıklığına gelince, öğrencilerin yaklaşık %57'si radyoyu günde 1-2 saat dinlerken, %16'sı 3-4 saat dinlemektedir. Öğrencilerin yaklaşık %4'ü 5-6 saat, %1'i ise 6 saatten fazla radyo dinlediğini belirtmektedir. Hiç radyo dinlemediğini belirtenler %22 oranındadır. Başka bir deyişle örneklem grubunun %73'ü radyo programlarını dinlemeye 1-4 saat arasında zaman ayırmaktadır. Bu oran televizyonu günde ortalama 1-4 saatleri arasında izleyen öğrencilerin oranı (%73'dür) ile benzerlik göstermektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin kaldığı yer ile radyo dinlemeye ayırdığı zaman arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Sormacada yer alan öğren-

cinin kaldığı yer ile radyo dinleme sıklığı ile ilgili soruların seçenekleri birleştirilmiştir. Öğrencinin kaldığı yer ile ilgili sorunun seçenekleri "ailemle", "devlet yurdunda" ve "bekar evi-akraba yanı" şeklinde; radyo dinleme sıklığı ile ilgili sorunun seçenekleri "Günde 4 saatten az", "Günde 4 saatten çok" şeklinde birleştirildiğinde elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_4: 15.5470, p < 0.01$) Tablo 8'de özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 5).

Tablo 8

Öğrencinin Kaldığı Yer ve Radyo
Dinlemeye Ayrılan Zaman

Soru 13 Soru 6	Genellikle Radyo Dinlemem	Günde 4 Saatten Az	Günde 4 Saatten Çok	Toplam
Ailemle	4	32	3	39 %46
Devlet Yurdunda	12	12	1	25 %30
Bekar Evi Akraba Yanı	3	18	0	21 %25
Toplam	19 %22	62 %73	4 %5	85 100

$\chi^2: 15.5470$; s:d 4 ; $p < 0.01$

Tablo 8'de görüldüğü gibi genellikle radyo dinlemeye zaman ayırmayan öğrenciler içinde %63 gibi yüksek bir oranla devlet yurdunda kalan öğrencileri ilk sırada görüyoruz.

Ailesiyle ya da bekar evi-akraba yanında kalan öğrencilerin eğilimi ise radyo dinlemeye günde 1-4 saat arasında zaman ayırma yönündedir.

Verilerden yola çıkarak, devlet yurdunda kalan öğrencilerin ailesiyle ya da bekar evi-akraba yanında kalan öğrencilere oranla daha az radyo dinleme eğilimi gösterdiği söylenebilir. Öğrencinin kaldığı yer ile televizyon izlemeye ayırdığı zaman arasındaki ilişkide de (Bkz. Tablo 6) benzer durum saptanmıştır.

Sonuç olarak, devlet yurdunda kalan öğrencilerin radyo dinlemeye ve televizyon izlemeye daha az zaman ayırma eğiliminin; yurttan kalan öğrencilerin kendilerine ait bir odaya sahip olmamasına ve uyulması gereken bir takım kuralların bulunmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin radyoda hangi tür programları dinlediğini belirlemek amacıyla sormacada "Radyoda en çok hangi tür programları dinlersiniz?" şeklindeki soruya öğrencilerin %36'sı spor, eğlence, magazin, %31'i her programı dinlediğini, %9'u haber, %4'ü radyo tiyatrosu programlarını dinlediğini belirtmiştir. Örneklem grubunun %16'sı genellikle radyo dinlemediğini belirtmiştir.

Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu spor, eğlence, magazin programlarını dinlemeye eğilimli iken herhangi bir seçme yapmadan her tür programı izleme eğilimi gösteren öğrencilerin oranı ise %31'i bulmaktadır.

Başka bir deyişle, Açıköğretim Fakültesi örgün bölümüne kayıtlı her üç öğrenciden biri radyo programları arasından seçme yapmadığını, her üç öğrenciden ikisinin ise radyo programları arasından seçme yaptığını söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin radyoda en çok hangi tür programları dinlediğini belir-

lemek üzere "Radyoda en çok hangi tür programları dinlersiniz?" sorusu cinsiyet değişkeni ile ele alındığında bu iki değişkenin birbiri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Elde edilen anlamlı ilişki (χ^2 :10.68282 , $p<0.03$) Tablo 9'da özetlenmiştir.

Tablo 9

Radyoda En Çok Dinlenen Program Türü
ve Cinsiyet

Soru 14 Soru 2	Spor-Eğ. Magazin	Tiyatro	Haber	Her Programı Dinlerim	Genellikle Radyo Dinlemem	Toplam
Kadın	7	3	3	14	5	32 %39.0
Erkek	24	0	5	12	9	50 %61.0
Toplam	31 %37.8	3 %3.7	8 %9.8	26 %31.7	14 %17.1	82 * 100

$$\chi^2:10.68282 ; s:d 4 ; p<0.03$$

(*) 3 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 9'da görüldüğü gibi erkek öğrencilerin yarıya yakın bir oranı spor-eğlence-magazin türü programları, kız öğrencilerin büyük bir oranı ise (%44) herhangi bir seçme yapmaksızın her tür radyo programını dinlemeye eğilimli olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin gazetede hangi bölümleri, ne sıklıkta okudukları da sormacada sorulmuştur. "Gazetede, en çok hangi bölümü okumaya zaman ayırırsınız?" sorusuna örnekleme katılan öğrencilerin %54'ü gazetede her bölümü, %16'sı makale, %9'u röportaj-inceleme, %11'i haber, %8'i spor bölümlerini okuduklarını belirtmiştir. Bu soruyu iki öğrenci yanıtsız bırakmıştır.

"Hangi sıklıkta gazete okuyorsunuz?" sorusuna kar-

sılık olarak da, örneklem grubunun %58'i hergün, %34'ü haftada bir kaç gün, %6'sı çok seyrek, %1'i haftada bir gün, %1'i hiç gazete okumadığını belirtmiştir.

Örneklem grubundaki öğrencilerin %54'ü gazetede her bölümü okuduklarını, %58'i de hergün gazete okuduklarını belirtmektedirler. Bu oranların birbirine yakın olduğuna bakılırsa hergün gazete alanların gazetenin her bölümünü okuduğu söylenebilir.

Abadan'ın 1961 yılında örgün yükseköğretim gençliğinin boş zaman etkinlikleri üzerinde yaptığı çalışmada gazete okuma alışkanlığı %70-80 oranında, ara-sıra gazete okuma eğilimi ise %18-20 dolayındadır (Abadan, 1961, s:35).

15.yüzyıldan beri gelişerek süregelen basılı yayınların, özellikle gazete ve dergiler, denilebilir ki radyonun bulunuşuna kadar en önemli, belki de tek olarak gösterebileceğimiz haber kaynakları idi. Radyonun kitle haberleşme aracı olarak insan yaşamına girmesi, haber alma kaynağında önemli değişiklikler olduğu söylenebilir. Radyonun anında, büyük kitlelere ulaşabilmesi, ses yolunun etkinliği, gazete ve dergi okunmasını büyük çapta etkilemiştir (Aziz, 1981, s:74).

Radyo karşısında gazete ve dergiler gerek tekniklerinde ve gerekse içeriklerinde değişiklikler yapma zorunluluğu duymuştur. Önce radyonun daha sonraları televizyonun bulunuşu bu değişiklikleri zorunlu kılmıştır.

Televizyonun 1945'den sonra birçok ülkede yayına başlaması ise basılı yayınlara daha geniş bir darbe indirmiştir, denilebilir. Ciddi-magazin-bulvar tipi gazetelerin son yıllarda artışında, siyasal, ekonomik, sosyal, eğlence türü dergilerin ortaya çıkışında başka nedenler yanında, radyo ve televizyonun etkisini azaltma nedeni de küçümsenmemelidir (Aziz, 1981, s:75).

Televizyonun gazete, dergi, kitap okumaya olan etkisini ölçmeyi amaçlayan pek çok araştırma yapılmıştır. Yapılan araştırmaların çoğunda televizyon izlemenin, genel olarak gazete-dergi gibi basılı yayınları okumayı azalttığı ortaya çıkmıştır. Bu azalma, televizyon izleyicisinin toplumsal ve ekonomik durumu ile bağlantılıdır.

Aysel Aziz'in 1973 yılında gerçekleştirdiği "Televizyonun Yetişkin Eğitimindeki Yeri ve Önemi" adlı çalışmasının sonuçları bu yargıyı destekler niteliktedir. Çalışma sonunda "gazete okumada %20, dergi-kitap okumada ise %22 oranında bir azalma gözlemlenmiştir. Kadınlarda bu etki daha fazla olmuş; gazete-kitap, dergi okumada azalma %24-25 oranında görülmüştür. Eğitim ve gelir düzeyi de bu azalışı etkileyen önemli etkenlerdendir. Düşük eğitim ve gelir düzeyindeki kişilerde okuma daha az olmaktadır" (Aziz, 1973, s:201-203).

Abadan'ın araştırmasında yükseköğrenim gençliğinin gazete okuma alışkanlığı %70-80'lere ulaşırken bu çalışmada örneklem grubunun %58'i hergün gazete okuduğunu belirtmektedir. Benzer bulguları Demiray'ın çalışmasında da bulmak olanaklıdır. Demiray'ın çalışmasında Açıköğretim Fakültesi yaygın bölüm öğrencilerinin %60'ının hergün gazete okuduğu, %55'inin gazetede her bölümü okuduğu (Demiray, 1987, s:76) ortaya çıkmıştır.

Gerek Demiray'ın gerekse Aziz'in çalışmalarında gazete okuma alışkanlığındaki düşüş açıkça görülmektedir. Bu çalışmanın verileri de bu yargıyı destekler niteliktedir.

Bir işte çalışıp-çalışmama ile gazete okuma sıklığı arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Sormacada yer alan bir işte çalışıp-çalışmama ile ilgili sorunun seçenekleri "çalışıyor" ve "çalışmıyor" şeklinde; gazete okuma sıklığı ile ilgili sorunun seçenekleri "hiç okumam", "seyrek", "haftada birkaç gün" ve "her gün" şeklinde birleştirilmiştir. Elde edilen anlamlı ilişki

(χ^2 :15.855801, $p<0.01$) Tablo 10'da özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz.Ek:II, Tablo 6).

Tablo 10
Gazete Okuma Sıklığı ve Bir İşte Çalışıp-Çalışmama

Soru 22 Soru 2	Hiç Oku- mam	Çok Sey- rek Okurum	Haftada Birkaç Gün	Hergün	Toplam
Çalışmıyor	0	4	20	29	53 %62
Çalışıyor	1	2	9	20	32 %38
Toplam	1 %1	6 %7	29 %34	49 %58	85 100

χ^2 :15.855801 ; s:d 3 ; $p<0.01$

Tablo 10'da görüldüğü gibi herhangi bir işte çalışmadığını belirten öğrencilerin %55'i, bir işte çalıştığını belirten öğrencilerin %63'ü hergün gazete okuduğunu belirtmiştir. Bu veri, herhangi bir işte çalışmanın gazete okumayı engellemediğini gösterir niteliktedir. Haftada birkaç gün gazete okuma eğilimi çalışmayan öğrenciler arasında çalışanlara oranla daha yaygındır.

Gazeteyi seyrek ya da hiç okumayan öğrenciler, maddi sorunları, zaman sorunları ve onlar için diğer kitle iletişim araçlarınının gazetenin yerine geçebilmesi nedenleriyle gazete okumuyor olabilirler.

Kitle iletişim araçlarından radyo ve televizyondan etkilenen bir diğer alanda sinema endüstrisidir. "Bugün radyonun sinemaya etkisi fazla olmamakla beraber, radyonun ilk yıllarında bu etki yoğun olmuş, kitleler, otur-

ma odalarına gelen bu eğlence aracını diğer eğlence araçlarına -bu arada sinemaya da- yeğ tutmuşlardır. Ses yanında görsel gereksinmeyi de karşılaması, televizyonu sinemanın yarışmacısı durumuna getirmiştir denebilir. Televizyon programlarındaki çeşitlilik, izlemenin fazla bir çaba gerektirmemesi özellikle televizyonun ilk gelişme yıllarında sinemaya gitmeyi engellemiştir. Bu konuda yapılan bilimsel araştırmalar yanında, durumu en iyi belirten sinema bilet gişeleridir (Aziz, 1981, s:77).

Türkiye'de üretilen, dağıtılan video kasetlerin çoğunluğu müzik programlarından ve sinema filmlerinden oluşmaktadır. Bu anlamda video izleme sinemaya gitmenin alternatifi konumuna gelmektedir. Özellikle iyi filmlerine ya yıllık gecikmelerle görülebildiği ya da sinema işletmecilerinin tecimsel başarısını garantilememiş filmleri getirmekten kaçındıkları küçük kentlerde video kasetlerle bu gereksinimi doyumak şansı doğmaktadır. Ancak sinemayı yalnızca vakit geçirme ve eğlence ile özdeşleştiren kitleler, film izlemek için evlerinde oturmayı yeğlerlerse sinema salonları, video cihazının yaygınlaşmasına koşut olarak boşalabilecektir (Ulutak ve Diğerleri, 1985, s:107).

Abadan Türk üniversite gençliğinin varolan kitle iletişim araçları içinde en çok sinemaya önem verdiğini belirtmektedir. Abadan aynı zamanda sinemaya giden öğrencilerin -en ucuz ve en yaygın kitle eğlencesi olması nedeni ile- bu alışkanlıklarını adeta bir tutku derecesine dönüştürdüklerini de belirtmektedir (Abadan, 1961, s:47).

Film izleme eylemi toplumsal yaşamda önemli bir yere sahiptir. Özellikle okuma-yazma bilmeyen kesim tarafından kolayca izlenebilen ses, görüntü ve müzik insanları etkileyen film ortamı hem kulağa hem göze seslenmesi ile etkinliğini arttırmaktadır. Kopyaların çıkarılmasıyla aynı anda birden fazla yerde gösterime giren film aynı anda farklı yerlerde izleyici kitlesine

aynı iletiyi (mesajı) iletebilmektir (Onaran, 1968, s:7).

Bu araştırmada Açıköğretim Fakóltesi örgün bölüm öğrencilerinin hangi sıklıkta sinemaya gittiğini ölçmek amacıyla sormacada bir soruya yer verilmiştir."Hangi sıklıkta sinemaya gidiyorsunuz?" sorusuna örneklem grubunun %34'ü ayda bir kez, %24'ü haftada bir gün, %8'i haftada iki kez, %27'si daha az, %7'si ise hiç sinemaya gitmediğini belirtmiştir.

Bulgular Açıköğretim Fakóltesi örgün bölüm öğrencilerinin sinemaya gitme eyleminin Abadan'ın deyimi ile "tutku" derecesinde olmadığını göstermektedir. Bu araştırmanın örneklem grubunun temel özelliği iletişim bilimleri alanında öğretim görüyor olmasıdır. Bu nedenle öğrencilerin (özellikle sinema-televizyon bölümü öğrencilerinin) ders saatleri içinde, derslere yardımcı olabilecek nitelikteki filmleri, fakóltenin, öğretim elemanlarının ve hatta kendi kişisel çabaları somunda izleme şansına sahip oldukları söylenebilir. Örneklem grubu ders saatleri içinde gerçekleşen "film izleme" eylemini "sinemaya gitme" eyleminden farklı algılayarak sormacada yer alan "Hangi sıklıkta sinemaya gidiyorsunuz?" sorusunu bu doğrultuda yanıtlamış olabilirler. Ayrıca Eskişehir ilinde eğitim gören bu öğrencilere hizmet veren sinema salonunun sınırlı sayıda olması ve gösterilen filmlerin niteliği öğrencilerin sinemaya gitme sıklığını etkileyen nedenler arasında sayılabilir.

Açıköğretim Fakóltesi örgün bölüm öğrencilerinin video cihazı ile etkileşimini ortaya koymak amacıyla sormacada üç soruya yer verilmiştir (Bkz. Ek:I, 18-19-20. sorular). Bu sorulardan "Eskişehir'de oturmakta olduğunuz mekanda, sizin kullanabileceğiniz video var mı?" şeklindeki "Öğrencinin Kendisine İlişkin Bilgiler" başlıklı bölümde incelenmiştir. Analiz sonunda Açıköğretim Fakóltesi örgün bölüm öğrencilerinin %84'ünün video cihazına sahip olmadığı belirlenmiştir.

Yaygın iletişim araçlarına göre pahalı olan video cihazına sahip olan kişilerin çoğunlukla serbest meslek sahibi olduğu Ulutak ve Diğerlerinin (1985) "Yeni Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Videonun Türk Toplumunda İnsan Hakları Açısından İncelenmesi" adlı çalışmada saptanmıştır. Video cihazı piyango, hediye gibi yollarla elde eden kişilerin dışında bu yeni iletişim aracı, Türkiye ölçütlerine göre üst gelir düzeyindeki bireylerin elinde bulunmaktadır (Ulutak ve Diğerleri, 1985, s:248).

"Videonuz varsa haftada ortalama kaç saatinizi video izlemekle geçirirsiniz?" sorusunu video cihazına sahip olan 15 öğrenci yanıtlamıştır. Video cihazına sahip öğrencilerin %73'ü haftada ortalama 2-5 saat arasında, %13'ü 6-10 saat arasında, %7'si 15-20 saat arasında, %7'si 21-25 saat arasında video izlemeye zaman ayırdığını belirtmektedir.

Bu soruyu 70 kişi doğal olarak (video cihazına sahip olmadığı için) yanıtsız bırakmıştır. Bulgulardan video cihazına sahip öğrencilerin yarısından fazlasının haftada iki ile beş saat arasında video izlemeye zaman ayırma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Videoda izlenen programların en çok ne tür programlar olduğunu ortaya koymayı amaçlayan "Videonuz varsa en çok ne tür programlar izlersiniz?" sorusuna öğrencilerin %93'ü yabancı film, %7'si ise yerli film izlediğini belirtmiştir. Video cihazını dini, belgesel-dokümanter, müzik, eğlence, çizgi film türü programları izlemek için kullanan öğrenci yoktur. Bu veriler; video cihazına sahip örneklem grubunun, video cihazını yalnızca yerli ve yabancı filmleri izlemek için kullandığını göstermektedir.

Ulutak ve Diğerlerinin çalışmasında da video cihazı sahiplerinin ellerinde bulundurdukları kasetlerden eğlenme ve film izleme amacıyla video seyredildiği saptanmıştır (Ulutak ve Diğerleri, 1985, s:143).

Bu bölümde Açıköğretim Fa kültesi örgün bölüm öğ-

rencilerinin kitle iletişim araçlarından ne kadar süre ile ne sıklıkta yararlandıkları, ne tür konu veya programlara yöneldikleri incelenmiştir. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin film, televizyon, radyo, gazete gibi kitle iletişim araçlarına olan eğilimleri şu özellikleri göstermektedir. Televizyon izlemeye yoğunlukla günde 1-2 saat zaman ayırma eğilimindedirler. Televizyon izlemeye ayrılan zaman ile öğrencinin kaldığı yer arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Ailesinin ya da bekar evi-akraba yanında kalan öğrencilerin televizyon izlemeye ayırdıkları zaman devlet yurdunda kalan öğrencilerden daha fazladır. Öğrencinin bulunduğu ortam ve kendisine ait kullanabileceği bir televizyon cihazına sahip olması televizyon izlemeye ayrılan zamanı bir ölçüde etkilemektedir.

Televizyonda spor-eğlence-magazin türü programları ve her tür programı izleme eğilimi erkek öğrencilerde daha fazladır. Kız öğrenciler ise haber ve haber programları izleme eğilimi göstermektedirler. Örneklem grubunun tümü düşünüldüğünde haber ve belgesel nitelikli programlara ilgi duyan öğrenci sayısının az olduğu söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri yoğunlukla günde 1-2 saat radyo dinleme eğilimi göstermektedirler. Radyo dinlemeye ayrılan zaman ile öğrencinin kaldığı yer arasında anlamlı bir ilişki görülmüştür. Radyo dinlemeye zaman ayırmayan öğrencilerin önemli bir kısmı devlet yurdunda kalan öğrencilerdir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%36) spor-eğlence-magazin türü programları dinlemeye eğilimli iken herhangi bir seçme yapmadan her tür programı izleme eğilimi gösteren öğrencilerin oranı ise %31'dir. Başka bir deyişle, Açıköğretim Fakültesi örgün bölümüne kayıtlı her üç öğrenciden biri radyo programları arasından seçme yapmadığını, her üç öğrenciden ikisinin ise radyo programları arasında seçme yaptığı söylenebilir. Radyo programla-

rı içinde erkek öğrencilerin en çok spor-eğlence-magazin türü programları dinlemeye, kız öğrencilerin ise yarıya yakın bir oranınının (%44) her tür radyo programını dinlemeye eğilimli olduğu söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %54'ü gazetede her bölümü okuduklarını, %58'i de hergün gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Bu oranların birbirine yakın olduğuna bakılırsa hergün gazete alanların gazetenin her bölümünü okuduğu söylenebilir. Haftada bir kaç gün gazete okuma eğilimi çalışmayan öğrenciler arasında çalışanlara oranla daha yaygındır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %34'ü ayda bir kez sinemaya gitme eğilimi göstermektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %16'sı video cihazına sahiptir. Video cihazına sahip öğrencilerin %93'ü yabancı film, %7'si ise yerli film izlediğini belirtmiştir. Video cihazının yalnız film izlemek amacıyla kullanıldığını söylevebiliriz. Video cihazına sahip öğrenciler video izlemeye yoğunlukla haftada 2 ile 5 saat arasında zaman ayırmaktadır.

Acıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm
Öğrencilerinin Boş Zamanlarında İletişim
Ortamlarına Olan Eğilimleri

Bilgi-Beceri Kazanma ve Yetenek Geliştirici
İletişim Ortamlarına Olan Eğilimler

Bu bölümde Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin bilgi-beceri kazanma ve yetenek geliştirici iletişim ortamlarına olan eğilimlerini ortaya çıkarmak amacıyla sormacada 6 soruya yer verilmiştir (Bkz. Ek:1 27-28-29-30-31-39.soru). Öğrencilerin bilgi-beceri kazanma ve yetenek geliştirici iletişim ortamlarına olan eğilimleri bazı değişkenlerle sınınanarak anlamlı ilişkiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerine

yöneltilen "Boş zamanınız ve seçme olanağınız olsa en çok hangi alanla ilgili bir dergiyi okumak için zaman ayırırsınız?" sorusuna alınan yanıtlar şöyledir. Örneklem grubunun %26'sı sanat-edebiyat, %28'i aktüalite-haber-politika, %20'si mesleki dergi, %8'i bilimsel-tek-nolojik, %15'i her dergiyi okuduğunu belirtmiştir. İki öğrenci bu soruyu yanıtsız bırakmıştır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin öğrenim gördükleri alan düşünüldüğünde "mesleki dergi" seçeneği içine sanat, kültür ağırlıklı dergilerin yer alabileceği söylenebilir. Başka bir deyişle örneklem grubunun %46'sının sanat-edebiyat-kültür dergileri okumak için zaman ayırdığı söylenebilir.

Sormacada yer alan "Boş zamanınız olduğunda dergi, gazete, radyo, televizyon gibi kaynaklardan haber izlemeye zaman ayırır mısınız?" şeklindeki soruya yanıt olarak örneklem grubunun %75'i genellikle zaman ayırdığını belirtmiştir. Yalnız önemli olaylar olduğunda zaman ayıranların oranı %21'dir. Boş zamanın çoğunu haber izlemekle geçirdiğini belirten öğrenci oranı %2, hiç zaman ayırmadığını belirten öğrencilerin oranı ise %1'dir.

Yanıtlar, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin hemen hepsinin gazete, dergi, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarından haber izlemeye zaman ayırdığını göstermektedir.

Öğrencilere yöneltilen "Boş zaman ve imkan olduğunda, yeni bilgi ve beceriler elde etmek için ansiklopedi, kitap, konferans, kurs, seminer v.b.'den yararlanmaya zaman ayırır mısınız?" sorusuna alınan yanıtlarda örneklem grubunun %15'i bu etkinliklere hiç zaman ayırmadığını belirtmiştir. Örneklem grubunun %85'i ise bu etkinliklere bir ölçüde zaman ayırmaktadır. Başka bir deyişle, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin beşte dördünün olanak ve zaman bulduğunda bu etkinlikler için zaman ayırma eğiliminde olduğu anlaşılmak-

tadır.

Boş zamanlarda bilgi, beceri kazandırıcı ve yetenek geliştirici etkinliklere eğilimin cinsiyete göre dağılışı test edilmiş ve elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_3:9.22209, p<0.02$) Tablo 11'de özetlenmiştir.

Tablo 11

Boş Zamanlarda Bilgi Beceri Kazanma ve Yetenek Geliştirici Etkinliklerine Ayrılan Zaman ve Cinsiyet

Soru 2 \ Soru 29	Hiç Ayırmam	Arada Bir	Genel. Zaman Ayırmam	Boş Zamanlarım da	Toplam
Kadın	1	20	10	2	33 %38.8
Erkek	12	29	11	0	52 %61.2
Toplam	13 %15.3	49 %57.6	21 %24.7	2 %2.4	85 100

$$\chi^2:9.22209 ; s:d 3 ; p<0.02$$

Tablo 11'de görüldüğü gibi boş zamanlarda bilgi beceri kazandırma ve yetenek geliştirici kitap, konferans, kurs, seminer v.b. etkinliklere katılma eğilimine cinsiyet açısından yaklaşıldığında örneklem grubundaki kızların %61'inin bu tür etkinliklere arada bir zaman ayırdığı görülmektedir.

Kız ve erkek öğrencilerin bu tür etkinliklere olan eğilimleri yoğunlukla "arada bir" zaman ayırma yönündedir.

Bulgular, bilgi beceri kazanma ve yetenek geliştirici etkinliklere katılma eğiliminin kız öğrenciler arasında biraz daha yaygın olduğunu göstermektedir.

Boş zamanlarda bilgi beceri kazanma ve yetenek geliştirme etkinliklerine zaman ayırma eğiliminin öğrencilerin kayıtlı oldukları bölüm ile arasındaki anlamlılık derecesi ($\chi^2_9:16.24590, p<0.06$) düşüktür. Ancak bu tür etkinliklerin öğrencilerin kayıtlı oldukları bölümler arasındaki dağılımı konusunda bilgi verir niteliktedir. Elde edilen bilgiler Tablo 7'de (Bkz. Ek:II, Tablo 7) özetlenmiştir.

Tablo 7'de görüldüğü gibi bu tür etkinliklere zaman ayırmayan öğrenciler en çok sinema-televizyon ve basım-yayım bölümü öğrencileridir. Dört bölüme kayıtlı olan öğrencilerin genel eğilimi bu tür etkinliklere arada bir zaman ayırma yönündedir.

Boş zamanlarını genellikle bu tür etkinliklerle geçiren öğrenciler yalnız E.İ.P. bölümü öğrencileridir. Bu da E.İ.P. bölümü öğrencileri arasında %9 gibi düşük bir orana sahiptir.

"Boş zamanınız ve imkan olduğunda fotoğraf, film, video v.b. çalışmalarını ile ilgilenir misiniz?" sorusuna öğrencilerin %20'si hiç ilgilenmediklerini, %36'sı fotoğraf çekimi, %5'i film çekimi, %5'i video kayıt çalışmalarını ile, %34'ü tümü ile ilgilendiğini belirtmiştir. Örneklem grubunun %80'i bir ölçüde boş zamanlarında fotoğraf, film, video v.b. çalışmalara zaman ayırma eğilimindedir.

Öğrencilerin kayıtlı oldukları bölüm ile boş zamanlarında bu tür etkinliklere zaman ayırma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki ($\chi^2_3: 12.03186, p<0.01$) görülmüştür. "Boş zamanınız ve imkan olduğunda fotoğraf, film, video v.b. çalışmalarını ile ilgilenir misiniz?" şeklindeki sorunun seçenekleri "ilgilenmem", "ilgilenirim" şeklinde birleştirilmiştir (Ayrıntılı bilgi için

Bkz. Ek:II, Tablo 8).Elde edilen bilgiler Tablo 12'de özetlenmiştir.

Tablo 12

Boş Zamanlarda Fotoğraf, Film, Video
Etkinlikleri İle İlgilenme ve Öğrencinin
Kayıtlı Olduğu Bölüm

Soru 30 Soru 1	İlgilenmem	İlgilenirim	Toplam
Sinema-TV	1	19	20 %23.5
İletişim S.	10	13	23 %27
Basım-Yayım	2	18	20 %23.5
E.İ.P.	4	18	22 %26
Toplam	17 %20	68 %80	85 100

$$\chi^2: 12.03186 ; s:d 3 ; p<0.01$$

Tablo 12'de görüldüğü gibi Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %80' ni boş zamanlarında olanakları ölçüsünde fotoğraf, film, video v.b. çalışmalarla ilgilenme eğilimi göstermektedir. Bu tür etkinliklerle ilgilenmediğini belirten öğrencilerden %59'u İletişim Sanatları bölümü öğrencileridir.

Basım-yayım ve E.İ.P. bölümü öğrencileri fotoğ-

raf çekimi için zaman ayırma eğilimi gösterirken Sinema-TV bölümü öğrencileri bu etkinliklerin tümüne zaman ayırma eğilimindedir. Bu beklenen bir durumdur. Ancak İletişim Sanatları bölümü öğrencilerinin yarıya yakın bir oranı bu tür etkinliklere zaman ayırmama eğilimindedir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 8).

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında fotoğraf, film, video gibi çalışmalara zaman ayırma eğiliminin yüksek olması öğrencilerin öğrenim gördükleri okulun yapısından kaynaklanmaktadır. Öğrenim görülen alanda öğrencilere sunulan olanaklar (film ve video kamerası, kayıt cihazı, stüdyo gibi..) öğrencilerin boş zamanlarda bu tür etkinliklere zaman ayırmasını bir ölçüde etkilemektedir. İleride işlerinin bir parçası olacak olan bu tür etkinlikler, örneğin ders programları içinde yer alan fotoğrafçılık dersinin öğrencileri boş zamanlarında da bu tür etkinliklere yönelttiği söylenebilir.

"Boş zamanınız ve imkan olduğunda, karikatür, grafik, çizgi film çalışmaları ile ilgilenir misiniz?" sorusuna örneklem grubunun %59'u hiç ilgilenmediklerini, %2'si karikatür ile, %23'ü grafik ile, %9'u çizgi film ile, %6'sı ise tümüyle ilgilendiğini belirtmiştir.

Örneklem grubunun %60'a yakın bir oranının karikatür, çizgi film, grafik v.b. etkinliklerle hiç ilgilenmediği görülmektedir. Bu etkinliklerle ilgilenmeme oranının yüksek olmasını bu tür etkinliklerin belli bir yetenek ve beceri gerektiriyor olmasına bağlanabilir.

"Boş zamanınız olduğunda halk oyunları çalışmalarıyla ilgilenir misiniz?" sorusuna verilen yanıtların dağılımı şöyledir. Örneklem grubunun %53'ü bu tür etkinliklerle hiç ilgilenmediğini, %29'u bazen bu tür çalışmalarını izlediğini, %9'u genellikle bu tür çalışmalarını izlediğini, %7'si bazen bu tür çalışmalara katıldığını, %1'i genellikle bu tür çalışmalara katıldığını belirt-

miştir. Örneklem grubunun %38'i bu tür etkinlikleri "izleme", %8'i ise "katılma" eğilimindedir. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri diğer boş zaman etkinlikleri de düşünüldüğünde halk oyunlarına olan eğilimlerinin çok az olduğu söylenebilir.

Güzel Sanat Etkinliklerini İçeren İletişim Ortamlarına Olan Eğilimler

Güzel sanatlar kapsamında yer alan yazınsal, plastik ve sahne sanatlarına Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin eğilimleri, bu tür etkinliklere ne ölçüde zaman ayırdıkları bu bölümde incelenmektedir. Bu araştırmada uygulanan sormacada güzel sanatlarla ilgili dokuz soruya yer verilmiştir (Bkz. Ek:I 32-33-34-35-36-37-38-40-41. soru).

Güzel sanatlar soluk alma gibi bir ritmi, konuşma gibi anlatımsal öğeleri olan, algılama, düşünme, imgeleme ve bedensel eylemin de katıldığı etkin bir süreçtir. Sanat hem öğrenme sürecinin hem de gelişim sürecinin etkin bir yardımcısı olabilir. Çünkü sanat, duygu ve düşünce arasındaki karşılıklı ve içiçe geçmiş bağlantıyı vurgular. İnsanın bu iki yönünün uyumunun sağlanması, bir anlamda eğitimin de temel amaçlarından olduğuna göre sanat, örgün ve yaygın eğitimde yer aldığı anda, tüm eğitim süreçlerini daha etkili kılabilen bir güce sahiptir (San, 1979, s:1).

Güzel sanatlar içinde yer alan "müzik" üzerine Aristo şöyle der. "Müzik eğitimi -diğer benzeri konulardaki eğitimde- özgür ve bilinçli insanın, serbest zamanlarını kendini yüceltici amaçlar için kullanmakta yararlanabileceği bilgi, değer, ve yetenekleri edinmek, kazanmak için yararlıdır" (Oskay, 1982 a, s:28). Aristo'nun bu sözlerini tüm güzel sanat dalları (müzik, tiyatro, edebiyat v.s.) için genellemek olanaklıdır.

Bu araştırmada uygulanan sormacada yer alan "Boş

zamanınız ve imkan olduğunda sahne sanatları (tiyatro, bale, pandomim v.s.) ile ilgilenir misiniz?" sorusunu örneklem grubunun %34'ü "hiç ilgilenmem" şeklinde yanıtlamıştır. Öğrencilerin yarıya yakın bir oranı (%49'u) bu tür etkinlikleri izleme, %17'si ise katılma eğilimindedir. Boş zamanlarda sahne sanatları ile ilgilenme eğilimi ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir ilişki ($\chi^2_3:14.31811$, $p<0.00$) görülmüştür. Elde edilen bilgiler Tablo 13'de özetlenmiştir.

Tablo 13

Boş Zamanlarda Sahne Sanatlarına Ayrılan
Zaman ve Cinsiyet

Soru 2 \ Soru 32	Hiç İlgi- lenmem	Bazen İzlerim	Genel- likle İzle- rim	Bazen Rol İste- rim	Toplam
Kadın	4	9	15	5	33 %38.8
Erkek	25	9	9	9	52 %61.2
Toplam	29 %34.1	18 %21.2	24 %28.2	14 %16.5	85 100

$$\chi^2: 14.31811 ; s:d 3 ; p<0.00$$

Tablo 13'de görüldüğü gibi boş zamanlarda sahne sanatları ile ilgilenmeme eğilimi erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla daha fazladır. Bu tür etkinlikleri genellikle izleme eğilimi ise kız öğrencilerde erkek öğrencilere oranla daha fazladır. Bu tür etkinliklere aktif katılım seçeneğine bakıldığında kız ve

erkek öğrenciler arasında önemli bir fark görülmemektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında sahne sanatlarına olan ilgisinin yoğunlukla izleme boyutunda olduğunu, aktif katılımın ise son derece düşük olduğunu söyleyebiliriz. Öğrencilerin bu tür etkinliklere aktif katılımının az olmasını çevrelerinde bu tür etkinlikleri düzenleyecek ve yürütecek merkezlerin bulunmamasına ve bu tür etkinliklere katılmak için bir ölçüde de olsa yetenek ve beceriye sahip olmak gerektiğine bağlanabilir.

"Sahne sanatları ile ilgileniyorsanız ya da ilgilenmek durumunda kalırsanız, hangi türe eğilim duyar-sınız?" sorusuna örneklem grubunun verdiği yanıtlar şöyledir. Öğrencilerin %62'si tiyatro, %5'i pandomim, %8'i bale, %11'i modern dans, %8'i her türe ilgi duyduğunu belirtmiştir. 5 öğrenci bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Örneklem grubunun varıdan fazlasının ilgilendiği sahne sanatları türü "tiyatro"dur.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin sahne sanatlarına ilgisiz olmadığı, ancak aktif katılımın az olduğu yanıtlardan yola çıkarak söylenebilir.

Örneklem grubunun ilgilendiği sahne sanatları türü ile cinsiyet değişkeni birlikte ele alındığında bu iki değişkenin birbiri ile ilişkili olduğu görülmüştür. Bunun üzerine sormacada yer alan ilgilenilen sahne sanatları ile ilgili sorunun seçenekleri "tiyatro-pandomim", "Bale, modern dans", "her türüne" şeklinde birleştirilmiştir. Elde edilen bilgiler Tablo 14'de özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 9).

Tablo 14

İlgilenilen Sahne Sanat Türü ve Cinsiyet

Soru 2 \ Soru 33	Tiyatro Pantomim	Bale Modern Dans	Her Türüne	Toplam
Kadın	21	9	3	33 %41
Erkek	36	7	4	47 %59
Toplam	57 %71	16 %20	7 %9	80 [⊛] 100

$$x^2:7.0987 ; s:d 2 ; p<0.02$$

(⊛) 5 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 14'de görüldüğü gibi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin yarısından fazlası tiyatro-pantomim türüne ilgi duymaktadır. Pantomim sanatına ilgi duyan öğrencilerin tümü erkek, bale sanatına ilgi duyanlar ise kızlardır (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 9).

İlkel kavimlerden bu yana sanat, birlikte yaşama gücünü varetmiş bir anlatım aracı olarak görülür. Sanat yoluyla bireyler, birbirlerine olan kopukluklarını bırakmış ve parçalanmış bir durumdan, düşünceler ve duygularla bütünleşerek birleşik bir ifade gücüne gidebilmişlerdir. Sanat, halkın malıdır. Sanat dalları içinde tiyatro, bir arada, topluca yaşayan insanların -tek tek değil- yine topluca katıldıkları bir anlatım aracıdır (Nutku, 1976, s:17).

Tiyatro, çoğunluğa yönelen bir sanat olduğu için aslında bir halk sanatıdır. Bir mutlu azınlığa değil, özellikleri yönünden halk çoğunluğunu kuran binlerce seyirciye seslenmiştir (Nutku, 1976, s:31). Bugün belgelere dayanarak ne kadar geriye gidersek gidelim, Batı etkisi altında gelişmiş olan metinli tiyatrodan önce, bize özgü doğmaca bir tiyatronun varlığını görürüz. Orta oyunu, geleneksel gölge oyunumuz Karagöz, toplumumuzu ve siyasal yönetimi eleştirmiştir (Nutku, 1976, s:33).

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin diğer sanat dalları içinde en çok tiyatro sanatına olan ilgisini tiyatro geleneğimizin varlığına bağlayabiliriz. Öğrencilere sunulacak olan tiyatro kulüpleri ya da merkezler aracılığı ile varolan bu ilgi, aktif katılıma dönüştürülebilir. Tiyatro eğitiminde ne kuram ne uygulama daha önemli değildir; bunlar birbirini tamamlayan birimlerdir. Önemli olan, öğrencinin düşünce ve hayal etme yeteneğini geliştirmektir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerine uygulanan ankette, öğrencilerin plastik sanatlar ile ilgi derecesini araştıran "Boş zamanınız ve imkan olduğunda, plastik sanatlarla (resim, heykel, seramik v.b.) ilgilenir misiniz?" sorusuna örneklem grubundaki öğrencilerin %40'nın hiç ilgilenmediği, %21'inin bazen bu tür sanat eserlerini izlemeye gittiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerden %8'i genellikle bu tür sanat eserlerini görmeye gittiğini, %9'u bazen bu tür sanat çalışmalarına katılmak istediğini, %20'si genellikle bu tür sanat çalışmalarına katılmak istediğini belirtmiştir. Özetle plastik sanatlarla ilgilenmeyen öğrenciler %40 dolayındadır. Plastik sanatlarla ilgilenen öğrencilerin yaklaşık %30'u bu tür sanat eserlerini izleme, diğer %30'u ise bu çalışmalara katılma eğilimi göstermektedir.

"Plastik sanatlarla ilgileniyorsanız ya da ilgilenmek durumunda kalırsanız en çok hangi türe eğilim duyarsınız?" sorusuna örneklem grubunun %27'si resim,

%13'ü heykel, %22'si seramik, %18'i dekoratif ve cam işleri, %7'si ise her türe eğilim duyduğunu belirtmiştir. 11 öğrenci bu soruyu yanıtızsız bırakmıştır.

Örneklem grubunun plastik sanat türlerine olan eğilimleri cinsiyet değişkeni ile ele alındığında bu iki değişkenin birbiri ile ilgili olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin plastik sanatlara olan eğilimini belirlemek amacıyla sormacada yer alan "Plastik sanatlarla ilgileniyorsanız ya da ilgilenmek durumunda kalırsanız en çok hangi türe eğilim duyarsınız?" sorusunun seçenekleri "Resim-heykel" ve "Seramik-dekoratif cam işleri" şeklinde birleştirildiğinde elde edilen anlamlı ilişki (χ^2_2 : 16.499162, $p < 0.00$) Tablo 15'de özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 10).

Tablo 15

İlgilenilen Plastik Sanat Türü ve Cinsiyet

Soru 41 Soru 2	Resim Heykel	Seramik De- koratif Cam İşleri	Her Türü İle	Toplam
Kadın	6	22	4	32 %43
Erkek	28	12	2	42 %57
Toplam	34 %46	34 %46	6 %8	74 [⊛] 100

$$\chi^2: 16.499162 ; s:d 2 ; p < 0.00$$

(⊛) 11 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 15'de görüldüğü gibi erkek öğrencilerin resim ve heykele, kız öğrencilerin ise seramik ve dekoratif cam işlerine eğilimi daha fazladır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin edebiyat (yazın) sanatına karşı olan eğilimini ortaya çıkarmak için sormacada "Boş zamanınız olduğunda edebiyat ile ilgilenir misiniz?" sorusuna yer verilmiştir. Bu soruya alınan yanıtlardan örneklem grubunun %18'inin edebiyatla hiç ilgilenmediği, %27'sinin bazen roman, hikaye, şiir, anı v.b. okuduğu, %41'inin genellikle roman, hikaye, şiir, anı v.b. okuduğu, %9'unun bazen kendisinin yazı veya şiir yazmaya çalıştığı, %3'ünün genellikle kendisinin yazı veya şiir yazdığı anlaşılmaktadır.

Örneklem grubunun %68'inin edebiyat ile okuma boyutunda ilgilendiği görülmektedir. %12'si edebiyat ile yazma boyutunda ilgilenebilmektedir. Ancak edebiyatla yazma boyutunda ilgilenen öğrencilerin edebiyatla okuma boyutunda ilgilenmediğini söylemek yanlış olacaktır. Edebiyat alanında roman, şiir ya da deneme yazmaya çalışanlar, bu tür yayınları yakından izleme ve okuma kaygusunu taşıma eğilimindedir. "Edebiyatla okuma boyutunda ilgileniyorsanız, en çok hangi türe eğilim duyuyorsunuz?" sorusunu örneklem grubundaki tüm öğrencilerin yanıtlaması bu yargıyı destekler niteliktedir.

"Edebiyatla okuma boyutunda ilgileniyorsanız, en çok hangi türe eğilim duyuyorsunuz?" sorusunu örneklem grubunun %32'si roman, %14'ü deneme yazıları, %4'ü şiir, %4'ü hikaye, %36'sı tümüne ilgi duyduğunu belirtmiştir.

"Edebiyatla yazma boyutunda ilgileniyorsanız, en çok hangi türe eğilim duyuyorsunuz?" sorusunu ise örneklem grubunun yaklaşık %60'ı edebiyat ile yazma boyutunda ilgilenmediği için yanıtlamamıştır. Geriye kalan öğrencilerin %14'ü şiir, %16'sı deneme yazıları, %6'sı hikaye, %1'i roman, %4'ü ise tümü ile ilgilendi-

ğini belirtmiştir.

Her iki soruya verilen yanıtlardan yola çıkarak, öğrencilerin roman türüne okuma boyutunda duyduğu yoğun ilginin yazma boyutunda %1 gibi düşük bir orana düştüğü söylenebilir. Öğrencilerin yazma boyutunda eğilimleri ise şiir ve deneme yazıları yönündedir.

"Boş zamanınız olduğunda müzikle ilgilenir misiniz?" sorusunu öğrencilerin %1'i "hiç ilgilenmem" %20'si "bazen müzik dinlerim", %73'ü "genellikle müzik dinlerim" şeklinde yanıtlamışlardır.

Yanıtlardan anlaşılacağı gibi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %90'ı boş zamanlarında müzikle ilgilenme eğilimindedir. Bazen müzik aleti çaldığını veya söylediğini belirtenler %4, genellikle müzik aleti çaldığını veya söylediğini belirtenlerin oranı ise %4'tür.

Örneklem grubunun hemen hepsi boş zamanlarında müzikle ilgilenme eğilimindedir. Aktif katılım ise %8 gibi düşük bir orandadır.

"Müzikle ilgileniyorsanız ya da ilgilenmek durumunda kalırsanız en çok hangi türe eğilim duyarsınız?" sorusuna örneklem grubunun yanıtları şöyledir. Örneklem grubunun %41'i Batı Müziği, %13'ü Klasik Türk Sanat Müziği, %5'i Halk Müziği, %5'i Klasik Batı Müziği, %35'i müziğin her türüne ilgi duyduğunu belirtmiştir. Bir öğrenci bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Görüldüğü gibi, öğrencilerin yarıya yakın bir oranı Batı Müziği ile ilgilenme eğilimindedir. Bu beklenen bir durumdur.

Sportif Etkinlikleri İçeren İletişim Ortamlarına Olan Eğilimler

Bu araştırmada uygulanan ankette örneklem grubunun sportif etkinliklerini içeren iletişim ortamlarına olan eğilimleri ile ilgili olarak bir soruya yer veril-

miştir (Bkz. Ek:1, 42.soru).

Sporun, bireyin yaşamında saldırgan eğilimlerinin doyurulması, cinsel gerginliklerin giderilmesi konusunda yararı olduğu ve sporu yaparak kişinin boşalım sağladığı ileri sürülmektedir (Tregold, R.F.'den aktaran, Tezcan, 1977, s:102).

Kitle toplumunda birey, genellikle yalnızdır. Bu nedenle, bir takıma v.s. katılarak yalnızlığını gidermek ister. Bireyin kalabalık içindeki davranışları çok eskiden beri insanı düşündürmüştür.

"Gustave Le Bon kalabalıkların psikolojik özelliklerini 3 grupta toplar: Birinci grup özellik; kalabalığın bağdaşık bir yapıya sahip olmasıdır. Kalabalık oluştukça, bireysel duygular, inançlar ve yorumlamalar bir potaya dökülür ve bağdaşık bir yapı alır. Bu kalabalığın anlaksal (zihni) birliği yasasıdır. Sonuçta kalabalıktaki bu görüş kişiliği bir eylem kişiliğine bürünür.

Kalabalık, heyecanları ön plana çıkarır. Bu heyecanlar dışa vurumlarında ani ve gönüllü bir biçim alırlar. Üçüncü olarak; kalabalıklar düşüncesiz değildir. Dışa vurumu sav söz (slogan) aracılığı ile gerçekleştirirler. Yalın bir mantığa sahiptir. Ön yargıların, yargılar üzerinde egemenlik kurmasına elverişlidirler. Kalabalığın mantığı, alt düzeyde bir mantıktır.

Gordon W.Allport'a göre, kalabalık içindeki birey daha heyecanlı ve telkine açık olmaktadır. Bireyin telkine açıklık derecesi bir başkası tarafından telkin edilen düşünce ve eylemleri kabullenme düzeyidir.

Kalabalık bireysel yasakları kaldırır ve bireyin sorumluluk duygusunu azaltır. Freud'da buna benzer bir gözlemde bulunur: "birey kalabalık içinde bilinçsiz eğilimlerin baskısını çözmeye elverişli koşulları bulur " (Özkök, 1985, s:39-43).

Bir gruba, küme ya da topluluğa ait olma duygusu; bireyin yaptığı, izlediği, dinlediği kısaca aktif ya da pasif katıldığı her sportif etkinlikle bir ölçüde doyum ulaşır. Birey, bir gruba ya da topluluğa kendini ait hisseder. Çoğu zamanda bu duygusunu çeşitli ortamlarda sözel ya da davranışsal olarak yansıtır. Başarıları ile övünür, başarısızlıklarından ötürü üzülür. Bireyin saldırganlık eğilimlerinin boşalmasına ve bu boşalmadan da doyum sağlamasına neden olur (Tezcan, 1977, s:102).

Bireylerin boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılarak temel sekiz gereksinimlerini doyurdukları konusuna "Boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılma nedenleri" başlıklı bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Kısaca; kendini yenileme (recreation) gereksinmesi, öğrenme, eğitim, gözlem, bütünleşme, gruplaşma, kültürel etkileşim gereksinmesi (Nessmann, 1985, s:8) olarak tanımlayabileceğimiz bu farklı gereksinmelerin bir ya da birkaçını sportif etkinlikler değişik sunumlarıyla karşılayabilirler. Örneğin sportif etkinliklerden herhangi birine katılma, bütünleşme ve gruplaşma gereksinmelerini karşılarken, kendini yenileme (recreation) gereksinmesini de karşılayabilir.

Sporun düşünsel, metabolik ve fizyolojik gelişim; sinir, kas ve beyin etkinliklerinin kendini yenileyebilmesinde önemli bir yere sahip olduğu bilinen bir olgudur. Bununla birlikte bireyin kişiliğinin oluşmasında önemli olan toplumsal, fiziksel ve bütünleşme süreci içerisinde spor önemli bir araçtır (Demiray, 1987, s:44).

Bu çalışmada sormacada yer alan "Boş zamanınız olduğunda sporla ilgilenir misiniz?" sorusunu örneklem grubunun %14'ü "ilgilenmem" şeklinde yanıtlamıştır. Geriye kalan yaklaşık %86'sı bir ölçüde sporla ilgilendiklerini belirtmiştir. Öğrencilerin %20'si spor etkinliklerini bazen izlediklerini, %16'sı genellikle izlediklerini belirtmişlerdir. Sporla, spor yaparak ilgilendiğini belirtenler ise örneklem grubunun %48'idir. Öğrencilerden %33'ü bazen

spor yaptığını, %15'i ise genellikle spor yaptığını belirtmiştir. Bu soruyu bir öğrenci yanıtızsız bırakmıştır.

Bulgulardan yola çıkarak, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %36'sının "izleyici" olduğu, %48'inin sporla, katılarak ilgilendiği söylenebilir.

1986 yılında gerçekleştirilen "12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları" adlı çalışmada yükseköğretim gençlerinin %69'unun "izleyici" olduğu, %26'sının sporla, katılarak ilgilendiği ortaya çıkmıştır (Ünver ve Diğerleri, 1986, s:253).

"Ortaöğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları" (1984) adlı çalışmada, öğrencilerin %43'ünün spor yaptığı, %18'inin izleyerek ve katılarak sporla ilgilendiği, %28'inin salt izleyici olduğu ve %10'unun sporla hiç ilgilenmediği ortaya çıkmıştır (Gökçe ve Diğerleri, 1984, s:101).

Bu çalışmanın ve bu konuda daha önce yapılan çalışmaların verilerinden yola çıkarak, gençlerin sporla daha çok izleyici olarak ilgilendiği söylenebilir. Bu durum spor yapmayı zorlamasız ve özendirici bir uygulama olarak ve yeterli olanakların gençliğe sunulmamasından kaynaklanabilir.

Boş zamanlarda sporla ilgilenmenin cinsiyetle ilişkisi olup-olmadığı test edilerek anlamlı bir ilişki ($\chi^2_4:15.68917, p<0.00$) bulunmuştur. Elde edilen bilgiler Tablo 16'da özetlenmiştir.

Tablo 16

Boş Zamanlarda Spora Ayrılan Zaman ve Cinsiyet

Soru 42 Soru 2	İlgilen- mem	Bazen Spor F. İzl.	Genellik- le Spor F.İzl.	Bazen Spor Yap.	Genellik- le Spor Yap.	Toplam
Kadın	7	11	2	12	1	33 %39.3
Erkek	5	6	12	16	12	51 %60.7
Toplam	12 %14.3	17 %20.2	14 %16.7	28 %33.3	13 %15.5	84* 100.0

$$\chi^2:15.68917 ; s:d 4 ; p<0.00$$

(*) Bir öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 16'da görüldüğü gibi kız öğrencilerin %39'u sporla "izleme" boyutunda, %39'u ise spor etkinliklerine aktif olarak katılma boyutunda ilgilenme eğilimindedir.

Erkek öğrencilerin %35'i sporla "izleme" boyutunda, %55'i ise spor etkinliklerine aktif olarak katılma boyutunda ilgilenme eğilimindedir.

Bulgulardan yola çıkarak "hiç ilgilenmem ve bazen ilgilenirim" seçeneğinde kız öğrencilerin erkeklerden önde, diğer üç seçenekte erkek öğrencilerin kızlardan önde olduğu söylenebilir.

Özetle, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin yaklaşık %85'i gerek izleyerek, gerekse katılarak sporla ilgilenme eğilimindedir. Öğrencilerden %36'sı spora "izleme" boyutunda, %48'i spora "katılma"

boyutunda ilgi duymaktadır. Boş zamanlarda sporla ilgilenme, beklenildiği gibi, cinsivete göre değişme eğilimi göstermektedir.

"12-24 Yaş Gençlerin Sosyo-Ekonomik Sorunları" adlı çalışmada cinsivet değişkeninin sportif etkinliklerde önemli bir etmen olduğu gözlenmiştir. Bu çalışmada erkeklerin %22'si boş zamanlarını spora ayırdığı halde, kızlarda bu oran %2'dir. Çalışmada bu farklılığın bir nedeni olarak ülkemizde daha çok erkeklere yönelik spor dallarının gelişmiş olması gösterilmiştir. (Ünver ve Diğerleri, 1986, s:219)

Üniversiteli gençlerin sportif etkinliklere olan eğilimleri onların üyesi buldukları ailenin geliri ile ilişkili olabilir. Böyle bir ilişkinin bulunup-bulunmadığını ortaya çıkarabilmek amacıyla ailenin toplam aylık geliri ile "Boş zamanınız olduğunda sporla ilgilenir mi-siniz?" sorusuna alınan yanıtlar birlikte incelenmiş ve anlamlı bir ilişki ($\chi^2:12.561859$, $p<0.01$) gözlenmiştir. Aylık gelir ile ilgili seçenekler "120.000 TL az ve 120.000 TL fazla" şeklinde; spor etkinlikleri ile ilgilenme sorusu ise "hiç ilgilenmem, izleme ve katılma" şeklinde birleştirildiğinde elde edilen bilgiler Tablo 17'de özetlenmiştir. (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 11).

Tablo 17

Boş Zamanlarda Spora Ayrılan Zaman
ve Toplam Aylık Gelir

Soru 42 Soru 10	İlgilenmem	İzleme	Katılma	Toplam
120.000 TL Az	8	20	11	39 %46
120.000 TL Çok	4	11	30	45 %54
Toplam	12 %14	31 %37	41 %49	84 100

$$\chi^2:12.561859 ; s:d 2 ; p<0.01$$

(*) Bir öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlanmadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 17'de görüldüğü gibi aylık geliri 120.000 TL'den az olan öğrencilerin %51'i sporla izleme boyutunda ilgilenirken, aylık geliri 120.000 TL'den fazla olan öğrencilerin yaklaşık %25'i sporla izleme boyutunda ilgilenmektedir.

Aylık geliri 120.000 TL'den az olan öğrencilerin ise %28'i sporla katılma boyutunda ilgilenirken, aylık geliri 120.000 TL'den fazla olan öğrencilerin %67'si sporla katılma boyutunda ilgilenmektedir.

Başka bir deyişle aylık geliri 120.000 TL'den az öğrencilerin spor etkinliklerine eğilimi "izleme", aylık geliri 120.000 TL'den fazla olan öğrencilerin sportif etkinliklere eğilimi "katılma" yönündedir.

Boş zamanlarda sporla (izleyerek ve katılarak) ilgilenme, beklenildiği gibi, ailenin aylık geliri ile değişme eğilimi göstermektedir.

Kahve-Gün Gibi İletişim Ortamlarına Olan Eğilimler

"Boş zamanlarınızda, kadın iseniz gün toplantılarına, erkek iseniz kahveye gitmek için zaman ayırır mısınız?" sorusuna verilen yanıtların dağılışı da şöyledir: Yanıtların %21'i "Hiç zaman ayırmam", %47'si "Arada bir zaman ayırırım", %19'u "Genellikle zaman ayırırım", %5'i "Boş zamanlarımı bu tür etkinliklere ayırırım" şeklindedir. 7 kişi bu soruyu yanıtsız bırakmıştır. Bulgular örneklem grubunun %80'inin bir ölçüde kahve-gün gibi iletişim ortamlarına zaman ayırma eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, boş zamanlarda erkeklerin kahveye, kızların güne gitme eğilimi arasında bir fark olup olmadığı, "Boş zamanlarınızda, kadın iseniz gün toplantılarına, erkek iseniz kahveye gitmek için zaman ayırır

mısınız?" sorusunun seçenekleri "hiç ayırmam", "arada bir", "boş zamanlarda genellikle bu etkinlikleri yaparım" şeklinde birleştirilerek incelenmiştir. Elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_2:7.647335$, $p<0.03$) Tablo 18'de özetlenmiştir. (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 12).

Tablo 18

Boş Zamanlarda Erkeklerin Kahveye Kadınların
Gün Toplantılarına Ayırdıkları Zaman

Soru 2 \ Soru 43	Hiç Zaman Ayırmam	Arada Bir	Boş Zam. Gen.Yap.	Toplam
Kadın	9	20	3	32 %41
Erkek	9	20	17	46 %58
Toplam	18 %23	40 %51	20 %26	78* 100

$$\chi^2:7.6473358 ; s:d 2 ; p<0.03$$

(*) 7 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 18'de görüldüğü gibi örnekleme katılan öğrencilerin %51'i bu tür etkinliklere "arada bir" zaman ayırma eğilimindedir. Erkek öğrenciler genellikle zaman ayırma ve boş zamanları bu etkinliklerle geçirme seçeneklerinde kızlara oranla daha ileridedir. Kız öğrenciler ise bu tür etkinliklere arada bir zaman ayırma eğilimindedir.

Başka bir deyişle örneklem grubunun yaklaşık %80'e yakın bir oranı şu veya bu şekilde kahve-gün gibi iletişim ortamlarına zaman ayırdıkları söylenebilir. Açık-öğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin kahveye git-

me oranının yüksek olmasının nedenlerinden biri de son yıllarda Anadolu Üniversitesi Yunus Emre Kampüsü çevresinde çok sayıda öğrenci kahvelerinin açılması olabilir. Bu kahvehanelerde hem kız, hem erkek öğrencilere rastlamak mümkündür.

Bu bölümde sözü edilenler özetlenecek olursa; Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında yoğunlukla sanat-edebiyat ve kültür dergilerini okuma eğiliminde oldukları gözlenen bir durumdur. Örneklem grubunun hemen hepsinin gazete, dergi, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarından haber izlemeye zaman ayırdığı söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin beşte dördünün olanak ve zaman bulduğunda yeni bilgi ve beceriler elde etmek için ansiklopedi, kitap, konferans, kurs, seminer v.b.'den yararlanmak için zaman ayırma eğiliminde olduğu anlaşılmaktadır. Boş zamanlarda bu tür etkinliklere katılma eğiliminin kız öğrenciler arasında daha yaygın olduğu görülmektedir. Boş zamanlarda bilgi-beceri kazanma ve yetenek geliştirme etkinliklerine zaman ayırmayan öğrenciler en çok Sinema-Televizyon ve Basım-Yayım bölümü öğrencileridir. Dört bölüme kayıtlı öğrencilerin genel eğilimi bu tür etkinliklere arada bir zaman ayırma yönündedir.

Örneklem grubunun %80'i boş zamanlarında fotoğraf, film, video v.b. çalışmalara zaman ayırma eğilimindedir. Basım-Yayım ve E.İ.P. bölümü öğrencileri fotoğraf çekimi için zaman ayırma eğilimi gösterirken, Sinema-TV bölümü öğrencileri bu etkinliklerin tümüne zaman ayırma eğilimindedir. İletişim Sanatları bölümü öğrencilerinin yarıya yakın bir oranı boş zamanlarında bu tür etkinliklere zaman ayırmama eğilimindedir.

Örneklem grubunun %60'a yakın bir oranı boş zamanlarında karikatür, çizgi film, grafik v.b. etkinliklerle ilgilenmeme oranının yüksek olmasını bu et-

kinliklerin belli bir yetenek ve beceri gerektiriyor olmasına bağlanabilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin yarıdan fazlası boş zamanlarında halk oyunları ile ilgilenmektedir. Örneklem grubunun %38'i bu etkinlikleri "izleme", %8'i ise "katılma" eğilimindedir.

Boş zamanlarında tiyatro, bale, pandomim gibi sahne sanatları ile "izleme" boyutunda ilgilenenler örneklem grubunun yarıya yakın bir oranını, "katılma" boyutunda ilgilenenler ise örneklem grubunun %17'sini oluşturmaktadır. Boş zamanlarda bu tür etkinliklerle ilgilenmeme eğilimi erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla daha fazladır. Örneklem grubunun yarıdan fazlasının ilgilendiği sahne sanat türü tiyatrodur. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin sahne sanatlarına ilgisiz olmadığı, ancak aktif katılımın az olduğu söylenebilir. Diğer sahne sanat türlerinden baleye kızların, pandomim sanatına ise erkeklerin ilgi duyduğu görülmektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %40'ı boş zamanlarda plastik sanatlarla (resim, heykel, seramik gibi) ilgilenmediğini belirtmiştir. Plastik sanatlarla ilgilenen öğrencilerin yaklaşık %30'u bu tür etkinlikleri izleme, diğer %30'u ise bu çalışmalara katılma eğilimindedir. Erkek öğrencilerin resim ve heykelle, kız öğrencilerin ise seramik ve dekoratif cam işlerine eğilimi daha fazladır.

Örneklem grubunun yarıdan fazlasının edebiyat ile okuma boyutunda, %12'sinin yazma boyutunda ilgilendiği görülmektedir. Öğrenciler en çok roman türünü okuma eğilimi gösterirken, yazma boyutunda şiir ve deneme yazılarına yönelmektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin hemen hepsi boş zamanlarında müzikle ilgilenme eğilimindedirler. Müziğe olan aktif katılım ise %8 oranındadır.

Öğrencilerin yarıya yakın bir oranı Batı Müziğine, %35' i ise müziğin her türüne ilgi duyduğunu belirtmiştir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin yarıya yakın bir oranının sporla, katılarak ilgilendiği söylenebilir. Spor etkinliklerine aktif katılım beklenildiği gibi erkek öğrencilerde kızlara oranla daha fazladır. Toplam aylık geliri 120.000 ₺'den az olan öğrencilerin spor etkinliklerine eğilimi "izleme", aylık geliri 120.000 ₺'den fazla olan öğrencilerin eğilimi ise "katılma" yönündedir. Boş zamanlarda sporla (izleyerek ya da katılarak) ilgilenme, beklenildiği gibi, cinsiyet ve ailenin toplam aylık geliri ile değişme eğilimi göstermektedir.

Örneklem grubunun yaklaşık %80'i boş zamanlarında, bir ölçüde de olsa, kahve-gün gibi iletişim ortamlarına zaman ayırma eğilimindedir. Kız öğrenciler bu tür etkinliklere "arada bir" zaman ayırırken, erkek öğrenciler boş zamanlarını genellikle bu tür etkinliklerle geçirme eğilimi göstermektedir.

Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Etkinliklerine Katılma Nedenleri

Bu bölümde Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılma nedenleri, bu etkinliklerden ne yarar sağladıkları, bu yararı sağlarken ortalama ayda kaç lira masraf yaptıkları ve boş zaman etkinliklerine istedikleri ölçüde katılıp-katılmadıkları ve bunun nedenleri üzerinde durulmaktadır. Sözü edilen konuları incelemek ve bu konularda veri elde edebilmek amacıyla Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerine uygulanan sormacada dört soruya yer verilmiştir. (Bkz. Ek:I 59,60,61,62. sorular).

Günümüzde, boş zaman değerlendirme ve eğilimlerini içeren araştırmaların sonuçlarına göre; bireylerin

boş zaman değerlendirme etkinliklerinde temel sekiz gereksinimlerini doyurdukları söz konusu edilmektedir (Nessmann, 1985, s:8). Bunlar:

Kendini Yenileme (Recreation) Gereksinmesi: Bu gereksinimler, dinlenme, sakinleşme, kendini dinleme ve rahatlama dır.

Ödünleme Gereksinimleri: Uyuşma, oyalanma ve eğlenme gereksinimleri.

Eğitim Gereksinimleri: Tanıma ve yeni şeyler öğrenme, öğrenilenleri genişletme.

İletişim Gereksinimleri: Haber alma, haberdar olma, sosyal ilişki kurabilme, sohbet ve söyleşi.

Gözlem Gereksinimleri: Gruplarla ilgili, sosyal birlikte-lik, ortaklaşa değerler edinme gereksinimleri.

Gruplaşma Gereksinimleri: Katılma, oy kullanma, yetki sahibi olma, ait olma duygusu.

Kültürel Etkileşim Gereksinmesi: Kültürel etkinlikler, verimliliği arttıran etkinlikler gereksinmesi.

Bu araştırmada örneklem grubunun yukarıda sözü edilen temel gereksinimler doğrultusunda "Boş zaman değerlendirme etkinlikleri size en çok hangi yararı sağlıyor?" sorusuna verdikleri yanıtlar şöyledir. Örneklem grubunun %44'ü "bilgilerimi ilerletiyorum ve çevremi genişletiyorum", %26'sı "uzak ve yakın çevremle iletişim kurmayı kolaylaştırıyorum", %15'i "farklı yaşam tecrübeleri kazanıyorum", %9'u "topluma daha kolay uyum sağlıyorum", %4'ü "statü kazandırıyor ve çevremi genişletiyorum" şeklinde yanıtlamışlardır. Bu soruyu 2 öğrenci yanıtsız bırakmıştır.

Yanıtlardan yola çıkarak, öğrencilerin sırasıyla eğitim, iletişim, kültürel etkileşim, bütünleşme ve gruplaşma gereksinimlerini doyumak amacıyla boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılma eğiliminde oldukları söylenebilir.

Örneklem grubundaki öğrencilere "Katıldığınız boş zaman etkinliklerinin tümünü düşündüğünüzde bu etkinliklere genel olarak neden katılıyorsunuz?" sorusu da sorulmuştur. Bu soruya yanıt olarak %11'i "zevkli ve eğlenceli", %33'ü "eğitici ve yararlı", %27'si "rahatlatıcı ve sıkıntılardan kurtarıcı", %25'i "kendisini yaratıcı ve üretken bulduğu için" bu faaliyetlere katıldığını belirtmiştir. "Bu etkinliklere katılmaktan heyecan duyuyorum" seçeneğini hiçbir öğrenci işaretlememiştir. Bu soruyu dört öğrenci yanıtı bırakmıştır.

Gökmen ve Diğerlerinin çalışmasında öğrencilerin boş zaman değerlendirme etkinliklerine katılma nedenlerinin önem sırasına konulması istenmiş ve ortalama değer verilmiştir. Gökmen ve Diğerlerinin bulgularına göre örgün yükseköğretim öğrencileri boş zaman etkinliklerine katılma nedenleri, sırasıyla "eğlenceli ve zevkli" (4.24) "eğitici ve yararlı" (4.03), "yapabileceğim başka etkinlik yok" (3.54), "ailemden izin almamı kolaylaştırıyor" (3.53), "rahatlatıyor ve sıkıntılarımdan kurtuluyorum" (3.45), "para harcamayı gerektirmiyor" (3.13), "sağlığım için katılıyorum" (3.10), "bilgilerimi ilerletiyor ve uyguluyorum" (2.99), "yeteneklerime uyuyor" (2.90), "statü sağlıyor" (2.86), "ailem katılmamı istiyor" (2.69), "çevremi genişletiyor" (2.68), "bu etkinliğe katılmaktan heyecan duyuyorum" (2.64), "farklı yaşantılar gösteriyor" (2.43), şeklinde belirtmiştir (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:57-58). Bu etkinliklere katılmak isteyen nedenleri ise, sırasıyla, eğlenceli ve zevkli olacak (4.20), eğitici ve yararlı buluyorum (4.11), arkadaşlarla birlikte oluyorum (3.42), rahatlayacağımı ve sıkıntılarımdan kurtulacağımı düşünüyorum (3.40), ailem-

den izin almamı kolaylaştıracak (3.36), bilgilerimi ilerletip uygulayabileceğimi düşünüyorum (3.34), yeteneklerime uygun (3.22), sağlığım için (3.21), yaratıcı özelliği hoşuma gidiyor (3.05), heyecanlı olacak (2.95), çevremi genişleteceğimi düşünüyorum (2.93), değişik deneyimler kazandıracak (2.58)" şeklinde belirtmişlerdir (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:66).

Yukarıdaki nedenlerin sıralamasına bakarak, yükseköğrenim öğrencilerinin bir serbest zaman etkinliğine katılmalarının kendileri açısından en önemli nedeni, o etkinliği "Eğlendirici ve zevkli" bulmalarıdır. Bu neden duygusal bir doyum sağlamasına karşın, ikinci önemli neden "Eğitici ve yararlı" bulma pratik sonuçları içeren bir nedendir (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:58). Açıköğretim Fakültesi yaygın bölüm öğrencileri sırasıyla, daha çok eğitici ve yararlı buldukları ve onları sıkıntılılarından kurtardığı için katılmakta olduklarını belirtmişlerdir. Açıköğretim Fakültesi öğrencileri, en çok yararı da bilgiyi ilerletme ve değişik yaşam deneyimleri kazandırmakta bulmaktadırlar (Demiray, 1987, s:92).

Bu çalışmada da Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri bu etkinliklere daha çok eğitici ve yararlı buldukları ve onları sıkıntılardan kurtarıp, rahatlattığı için katılmakta olduklarını belirtmişlerdir. Örneklem grubu bu etkinliklere katılmada en çok yararı; bilgiyi ilerletme ve uzak-yakın çevresi ile iletişim kurmayı kolaylaştırmasında bulmaktadırlar.

Boş zaman etkinliklerine katılmayı sağlayan nedenler olabileceği gibi bu faaliyetlere katılmayı engelleyen, sınırlayan bazı nedenler de olabilir. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine istediği ölçüde katılamamasının nedenlerini saptayabilmek amacıyla ankette "Boş zaman etkinliklerine istediğiniz ölçüde katılamıyorsanız bunun nedeni sizce ne olabilir?" sorusuna yer verilmiştir.

Bu soruya yanıt olarak Açıköğretim Fakültesi'nin örgün bölüm öğrencilerinin %38'i etkinliklere istediği ölçüde katıldığını belirtmiştir. Bunun dışında kalan öğrencilerin boş zaman etkinliklerine istedikleri ölçüde katılamama nedenleri şöyle sıralanabilir. Öğrencilerin %15'i boş zaman etkinliklerine nasıl katılması gerektiğine ilişkin kendisini yönlendirenin olmadığını, %8'i boş zaman etkinliklerine katılacak ekonomik gücünün bulunmadığını, %33'ü bulunduğu ortamın, çevrenin boş zamanları değerlendirme etkinliklerine uygun olmadığını, %5'i boş zamanları değerlendirme alışkanlığının olmadığını belirtmiştir. Bu soruyu bir öğrenci yanıtsız bırakmıştır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %53'ü boş zaman etkinliklerine istediği ölçüde katılamadığını belirtmiştir. Örneklem grubu, boş zaman etkinliklerine katılamama nedeni olarak birinci sırada, buldukları çevrenin boş zamanları değerlendirme etkinliklerine uygun olmadığını, üçüncü olarak da ekonomik gücünün yeterli olmadığını belirtmiştir.

Gökmen ve Diğerlerinin araştırmasında "etkinliklere katılmak istememiş" nedeni olarak öğrenciler birinci sırada, çevrede bu etkinliklerin olmadığını, ikinci sırada bu etkinlikleri yürütecek tesislerin bulunmadığını ve üçüncü olarak da çevresinde bu tür etkinliklerin nasıl yürütüleceğini öğretecek kimse olmadığını belirtmektedirler (Gökmen ve Diğerleri, 1985, s:67).

Çevrenin coğrafi ve kültürel yapısı ile gelişmişlik düzeyi etkinliklere katılma olanaklarının varoluşunun ve gelişmesinin nedenidir.

Öğrencilerin katılmak istedikleri bazı etkinlikler özel donanım ve tesis gerektirir. Sinema, spor, oyun alanları, fotoğraf laboratuvarı gibi olanakların öğrenciye sunulmaması, onları daha değişik alışkanlıklar arama yoluna ittiğini söyleyebiliriz. (Nessmann, 1985, s:5-9).

Bununla beraber bazı boş zaman etkinlikleri bir danışman, eğitici, öğretici, uzmanı gerekli kılar. Öğrencilerin çevrelerinde her zaman bu kişileri bulmaları kolay olmamaktadır. Ekonomik sınırlılıkları da öğrencilerin boş zaman etkinliklerine katılamamasında bir etken olmaktadır.

Boş zamanları değerlendirme etkinliklerine katılan öğrencilerin, ortalama olarak ayda kaç lira harcadıkları cinsiyet değişkeni ile ele alınmıştır. Bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki elde etmek amacıyla "Boş zamanlarınızdaki etkinlikler için ayda kaç lira harcıyorsunuz?" sorusunun seçenekleri birleştirilmiştir. Seçenekler "Ayda ortalama 6.000 TL az" ve "Ayda ortalama 6.000 TL'den çok" şeklinde birleştirildiğinde elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_1:4.57132$, $p<0.03$) Tablo 19'da özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz.Ek:II, Tablo 13).

Tablo 19

Boş Zaman Etkinlikleri İçin Harcanan
Para ve Cinsiyet

Soru 61 Soru 2	6.000TL'den Az	6.000 TL'den Çok	Toplam
Kadın	26	7	33 %40.2
Erkek	26	23	49 %59.8
Toplam	52 %63.4	30 %36.6	82 [*] 100.0

$$\chi^2:4.57132 ; s:d 1 ; p<0.03$$

(*) 3 kişi bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 19'da görüldüğü gibi boş zaman etkinlikleri için örneklem grubunun %63'ü ayda 6.000 TL'den az, %37'si ayda 6.000 TL'den fazla harcama yapmaktadır. Ancak bu tür harcamanın ne tür etkinlikler ile nereye harcandığı belirlenmemiştir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere oranla boş zaman etkinlikleri için ayda 6.000 TL'den fazla, kız öğrenciler ise 6.000 TL'den az harcama yapma eğilimindedir.

Bu bölümde özet olarak Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zaman etkinliklerini eğitici ve yararlı buldukları ve onları sıkıntılardan kurtarıp, rahatlattığı için katıldıkları ortaya çıkmıştır. Örneklem grubu bu etkinliklere katılmada en çok yararı bilgiyi ilerletme ve uzak-yakın çevresi ile iletişim kurmayı kolaylaştırmasında bulmaktadır.

Boş zaman faaliyetlerine katılma nedeni olarak da örneklem grubu sırasıyla; buldukları ortamın, çevrenin boş zamanları değerlendirme etkinliklerine uygun olmadığını, boş zaman etkinliklerine nasıl katılması gerektiğine ilişkin kendisini yönlendirecek kimsenin olmadığını ve ekonomik gücün yetersizliğini belirtmişlerdir.

Boş zaman etkinliklerine örneklem grubunun yaklaşık %40'ı ayda 6.000 TL'den fazla harcama yapma eğilimindedir. Ancak bu eğilim erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla daha fazladır.

Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm
Öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme
Merkezinden Beklentileri

Bu çalışmanın amaçlarından bir diğeri de Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden beklentilerinin neler olduğunu ortaya koymaktır. Bu amaçla öğrencilere 19 soru yöneltilmiştir. (Bkz. Ek: I, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52,

53,54,55,56,57,58,59,60,61,62. sorular). 44-46. sorular öğrencilerin Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin kurulmasını ne derecede önemli bulduğunu, bu merkezlerden ne sıklıkta yararlanacağını, bu merkezdeki etkinliklerde aktif görev alıp-almayacağını belirlemek amacıyla düzenlenmişlerdir. Ayrıca bu bölümde, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin kurulmasını ne derece önemli bulduğu, bu merkezden ne sıklıkta yararlanacağı, bu merkezde aktif görev alıp-almayacağı bazı değişkenlerle sınınanarak anlamlı ilişkiler kurulmaya çalışılmıştır.

"Anadolu Üniversitesi bünyesinde öğrenciler için, belirli kültür ve sanat çalışmalarının organize edildiği BOŞ ZAMANLARI DEĞERLENDİRME MERKEZİ kurulmasını ne derecede önemli görürsünüz?" sorusuna alınan yanıtlarda örneklem grubunun %47'si Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin kurulmasını "çok gerekli" gördüklerini belirtmişlerdir. Örneklem grubunun %31'i bu merkezin kurulmasının "gerekli" olduğunu belirtirken, %13'ü "gerekli olabilir" şeklinde yanıtlamıştır. Bu merkezin kurulmasını önemli görmeyenlerin oranı ise %9'dur.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin her 10 tanesinden 8'i bu etkinlikleri düzenleyen merkezleri gerekli veya çok gerekli gördüklerini belirtmektedirler. Bu merkezleri gerekli görmeyip "hiç gereği yok" seçeneğini işaretleyen öğrencilerin böyle bir düşüncüyü hangi nedene dayandırdıkları bilinmemektedir. Ancak bu öğrenciler Anadolu Üniversitesi'nin şimdiye dek sunduğu sosyal ve kültürel etkinlikleri yeterli görüp böyle bir merkezin kurulmasını gerekli görmüyor olabilirler.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin ne derece gerekli görüldüğü sorusu ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki test edilmiş ve anlamlı bir ilişki ($\chi^2_{(3)}:12.16275, p<0.00$) görülmüştür. Öğrencilerin Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin kurulmasının gerekliliği konusundaki eğilimlerinin cinsiyete göre dağı-

lımı incelendiğinde elde edilen bilgiler Tablo 20'de özetlenmiştir.

Tablo 20

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin
Kurulması Gerekliliği ve Cinsiyet

Soru 44 Soru 2	Hiç Gere- ği Yok	Gerekli Sayıla- bilir	Gerekli- dir	Çok Ge- rekli- dir	Toplam
Kadın	2	1	7	23	33 %38.8
Erkek	6	10	19	17	52 %61.2
Toplam	8 %9.4	11 %12.9	26 %30.6	40 %47.1	85 100.0

$$x^2:12.16275 ; s:d 3 ; p<0.00$$

Tablo 20'de görüldüğü gibi bu merkezlerin kurulmasında örnekleme katılan kız öğrenciler "çok gereklidir" seçeneğinde erkeklerden önde, erkek öğrenciler ise diğer üç seçenekte kızlardan öndedir.

Sözü edilen Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinin kurulması halinde bu merkezlerden ne sıklıkta yararlanılacağını belirlemeyi amaçlayan "Yukarıda sözü edilen Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulursa bu merkezden ne kadar sıklıkta yararlanabileceksiniz?" sorusunu örneklem grubundaki öğrencilerin %46'sı "hiç yararlanamayacağım" şeklinde yanıtlamıştır. Bu öğrencilerin böyle bir düşüncüyü hangi nedene dayandırdıkları bilinmemektedir. Ancak örneklem grubu Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm 4.sınıf

öğrencileridir. Son sınıfı okuyan bu öğrenciler mezun olacaklarını düşünerek ileride kurulabilecek olan bu merkezden yararlanamayacaklarını düşünmüş olabilirler.

Örneklem grubunun %21'i "sık sık" yararlanabileceğini, %14'ü "sürekli" yararlanabileceğini, %19'u ise "arada bir" yararlanabileceğini belirtmiştir. Bu merkezlerden şu ya da bu şekilde yararlanabileceğini söyleyenlerin oranı %56'yı bulmaktadır.

Boş zamanları değerlendirme merkezinden yararlanma sıklığı ile örneklem grubunun öğrencisi olduğu bölümler arasında anlamlı ilişki elde etmek amacıyla "sık sık yararlanacağım" seçeneği ile "sürekli yararlanacağım" seçeneği birleştirilmiş ve bu iki seçenek Tablo 21'de "çoğunlukla yararlanacağım" şeklinde belirtilmiştir. Elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_6:13.9978$, $p<0.05$) Tablo 21'de özetlenmiştir (Ayrıntılı bilgi için Bkz.Ek:II, Tablo 14).

Tablo 21

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden
Yararlanma Sıklığı ve Öğrencinin
Kayıtlı Olduğu Bölüm

Soru 45 Soru 1	Hiç Yararlanamayacağım	Arada Bir Yararlanacağım	Çoğunlukla Yararlanacağım	Toplam
Sinema-TV	6	2	12	20 %23.5
İletişim S.	10	5	8	23 %27.1
Basım Yayım	14	5	1	20 %23.5
E.İ.P.	9	4	9	22 %25.9
Toplam	39 %45.9	16 %18.8	30 %35.3	85 100

$$\chi^2:13.9978 ; s:d 6 ; p<0.05$$

Tablo 21'de görüldüğü gibi bu tür bir merkez kurulduğu zaman Sinema-Televizyon ve E.İ.P. bölümü öğrencileri bu merkezlerden sürekli yararlanma eğilimindedirler. Basım-Yayım bölümü öğrencilerinin eğilimi hiç yararlanmama yönündedir. Örnekleme katılan İletişim Sanatları Bölümü öğrencilerinin %43'ünün eğilimi "hiç yararlanamayacağım", %22'sinin eğilimi "arada bir", %35'inin eğilimi "çoğunlukla yararlanacağım" yönündedir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğu zaman bu merkezlerde verilecek hizmetler için gerekirse maliyetin bir bölümünü karşılama konusundaki eğilimi araştıran "Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğunda, bu merkezde verilecek hizmetlere az miktarda katkıda bulunmayı düşünür müsünüz?" şeklindeki soruya karşılık olarak örneklem grubunun %44'ü "Düşünebilirim" seçeneğini işaretlerken, %20'si "Düşünürüm", %18'i "Kesinlikle katkıda bulunmak isterim" yanıtını vermiştir.

Başka bir deyişle öğrencilerin %82'si maliyetin bir bölümüne katılabileceğini, %18'i ise katılmayı düşünmediğini belirtmiştir. Bu öğrencilerin bir bölümü de bu merkezlerdeki etkinliklerden yararlanamayacağını düşünenlerden oluşmuş olabilir. Ayrıca bunlardan bir bölümünün de gerçekten ödeme gücü az olanlardan oluştuğu düşünülebilir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğu zaman bazı etkinliklerin yürütülmesi zaman zaman parasal katkıyı gerektirebilir. Bu amaçla sormacada "Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğunda, bu merkezde verilecek hizmetlere katkıda bulunmayı düşünür müsünüz?" sorusu cinsiyet değişkeni ile ele alınmış ve elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_3:7.90353$, $p < 0.04$) Tablo 22'de özetlenmiştir.

Tablo 22

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezine
(Parasal) Katkıda Bulunma ve Cinsiyet

Soru 57 Soru 1	Hiç Düşün- mem	Düşünebi- lirim	Düşünürüm	Katkıda Olmak İsterim	Toplam
Kadın	4	15	4	10	33 %38.8
Erkek	12	22	13	5	52 %61.2
Toplam	16 %18.8	37 %43.5	17 %20.0	15 %17.6	85 100

$$x^2:7.90353 ; s:d 3 ; p<0.04$$

Tablo 22'de görüldüğü gibi erkek öğrencilerin eğiliminin bu merkezi parasal açıdan desteklemeyi "düşünebilirim" yönündedir.

Kız öğrenciler ise erkek öğrencilere oranla bu tür bir merkezi parasal açıdan desteklemede daha kararlı ve istekli görünmektedir.

Boş zamanları değerlendirme merkezi kurulduğunda bu merkezlerde aktif görev almayı düşünenlerin eğilimini saptayabilmek amacıyla örneklem grubuna "Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğunda bu merkezdeki etkinliklerde aktif görev almayı düşünür müsünüz?" şeklinde bir soru yöneltilmiştir. Bu soruyu örneklem grubundaki öğrencilerin %29'u "Düşünebilirim", %21'i "Mutlaka görev almak isterim", %18'i "Düşünürüm" şeklinde yanıtlamıştır.

Başka bir deyişle öğrencilerin %68'i bu merkezlerde görev almayı istediklerini belirtmiştir. Görev almak istemediğini belirtenler %32 dolayındadır. Bu merkezde

aktif görev almak istemeyen öğrencilerin bir bölümünün bu merkezleri gerekli görmeyenler arasından gelmekte olduğu düşünülebilir.

Boş zamanları değerlendirme merkezinde aktif görev alma eğilimi cinsiyet değişkeni ile ele alındığında bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki ($\chi^2_3:14.01935$, $p<0.00$) görülmüştür. Elde edilen bilgiler Tablo 23'de özetlenmiştir.

Tablo 23

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde
Aktif Görev Alma ve Cinsiyet

Soru 46 Soru 1	Hiç Düşün- mem	Düşünebi- lirim	Düşünürüm	Görev Al- mak İst.	Toplam
Kadın	5	8	7	13	33 %38.8
Erkek	22	17	8	5	52 %61.2
Toplam	27 %31.8	25 %29.4	15 %17.6	18 %21.2	85 100

$$\chi^2:14.01935 ; s:d 3 ; p<0.00$$

Tablo 23'de görüldüğü gibi kız öğrenciler boş zamanları değerlendirme merkezinde görev alma konusunda "hiç düşünmem" seçeneğinden "görev almak isterim" seçeneğine doğru bir artış eğilimi gösterirken erkek öğrencilerde bu durum azalma yönündedir. Başka bir deyişle, bu merkezlerde aktif görev almayı düşünmeyen her bir kız öğrenciye karşılık yaklaşık 4 erkek gelirken; bu merkezlerde aktif görev almak isteyen bir erkek öğrenciye karşılık yaklaşık üç kız düşmektedir. Bu da bu merkezlerde aktif görev alma konusunda kız öğrencilerin daha

eğilimli olduğu yönünde önemli ipuçları vermektedir.

Bu verilerden yola çıkarak Açıköğretim Fakültesi Örgün bölüm öğrencilerinin, boş zamanlarını değerlendirme merkezini çok gerekli gördüğü, bu merkezlerden bir ölçüde yararlanabileceğini düşündüğü, bu merkezde aktif görev almayı istediği ve merkezin vereceği hizmetlerin giderlerine bir ölçüde katılabileceği söylenebilir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezlerinde spor, el sanatları, müzik ve tiyatro etkinliklerine yer verilmesinin ne derecede önemli görüldüğünü ortaya çıkarmayı amaçlayan sorulara da sormacada yer verilmiştir (Bkz. Ek:I, 47,48,49,50.sorular). "Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde spor etkinliklerine yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" sorusuna öğrencilerin %35'i önemli, %31'i önemli olabilir, %27'si çok önemli, %7'si hiç önemli değil şeklinde yanıtlamıştır. Öğrencilerin %93'ünün bu merkezlerde spor etkinliklerine büyük ölçüde yer verilmesini gerekli gördükleri anlaşılmaktadır.

Boş zamanları değerlendirme merkezinde müzik etkinliklerine yer verilmesinin önemi cinsiyet değişkeni ile ele alınmış ve elde edilen anlamlı ilişki Tablo:24'de özetlenmiştir.

Tablo 24

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde
Müzik İle İlgili Etkinliklere Yer
Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet

Soru 48 Soru 2	Hiç Önemli Değil	Önemli Olu- bilir	Önemlidir	Çok Önemli- dir	Toplam
Kadın	2	3	18	10	33 %38.8
Erkek	2	18	25	7	52 %61.2
Toplam	4 %4.7	21 %24.7	43 %50.6	17 %20.0	85 100

$$\chi^2:8.56408 ; s:d 3 ; p<0.03$$

Tablo 24'de görüldüğü gibi örneklem grubunun %5'i bu merkezde müzik etkinliklerine yer verilmesini "önemli" görmemektedir. Bu merkezde müzikle ilgili etkinliklere yer verilmesini hem kız hem de erkek öğrenciler "önemli" görmektedir.

"Boş zamanları değerlendirme merkezinde tiyatro etkinliklerine yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" sorusuna öğrencilerin %42'si "önemli", %29'u "çok önemli". %21'i "önemli olabilir", %7'si "hiç önemli değil" şeklinde yanıt vermiştir. Bu merkezlerde el sanatları ile ilgili etkinliklerin yer alıp-almaması konusunda öğrencilere yöneltilen "Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, el sanatlarına yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" şeklindeki soru cinsiyet değişkeni ile ele alınarak elde edilen bilgiler Tablo 25'de özetlenmiştir.

Tablo 25

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde
El Sanatları İle İlgili Etkinliklere Yer
Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet

Soru 50 Soru 2	Hiç Önem- li Değil	Önemli Ola- bilir	Önemlidir	Çok Önem- lidir	Toplam
Kadın	1	4	16	12	33 %38.8
Erkek	6	23	18	5	52 %61.2
Toplam	7 %8.2	27 %31.8	34 %40.0	17 %20.0	85 100

$$\chi^2:16.522017 ; s:d 3 ; p<0.00$$

Tablo 25'de görüldüğü gibi bu merkezlerde el sanatları ile ilgili etkinliklere yer verilmesine ilişkin "çok önemlidir" seçeneğinde kız öğrenciler erkeklerden önde, diğer üç seçenekte ise erkek öğrenciler kızlardan öndedir. Örneklem grubunun tümü düşünüldüğünde öğrencilerin %40'ı bu tür merkezlerde el sanatları ile ilgili etkinliklere yer verilmesini "önemli" olarak nitelendirmektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin spor, müzik, el sanatları, tiyatro gibi etkinliklere ilgi duydukları, üniversite tarafından oluşturulacak Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde bu etkinliklere katılımın çok olabileceği söylenebilir. Böylece gençlerin öğrenimlerinin yanı sıra ekip çalışması gerektiren bu tür etkinliklerle ancak yaşayarak elde edebilecekleri, deneyim kazanabilecekleri bir iletişim ortamının sağlanmış olabileceği söylenebilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında ve olanak bulduklarında kurs, konferans,

açıkoturum, panel gibi etkinliklere duyduğu gereksinmenin bu merkezler aracılığı ile doyurulmasının öğrenciler tarafından ne derecede önemli görülüp görülmediğini ortaya çıkarmayı amaçlayan "Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, seminer, konferans, açıkoturum, panel gibi etkinliklere yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" şeklindeki soruya alınan yanıtlar cinsiyet değişkeni ile ele alınmıştır.

Elde edilen anlamlı ilişki (χ^2 :10.36835, $p<0.01$) Tablo 26'da özetlenmiştir.

Tablo 26

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde
Seminer, Panel, Konferans v.s.
Etkinliklere Yer Verilmesinin
Önemi ve Cinsiyet

Soru 52 Soru 2	Hiç Önemli Değil	Önemli Olabilir	Önemlidir	Çok Önemlidir	Toplam
Kadın	1	4	7	21	33 %38.8
Erkek	6	11	20	15	52 %61.2
Toplam	7 %8.2	15 %17.6	27 %31.8	36 %42.4	85 100

$$\chi^2:10.36835 ; s:d 3 ; p<0.01$$

Tablo 26'da görüldüğü gibi bu merkezlerde seminer, panel, konferans gibi etkinliklere yer verilmesini kız öğrenciler "çok önemli" olarak nitelendirirken, erkek öğrenciler "önemlidir" şeklinde nitelendirmişlerdir. "Önemli olabilir" seçeneğinde erkek öğrenciler kızlardan öndedir.

Örneklem grubunun yarıya yakın bir oranı bu merkez-

lerde bu tür etkinliklere yer verilmesinin "çok önemli" olduğunu belirtmektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin okuma, dinlenme, oturma ve izleme gibi salonların düzenlenmesi ve bu salonlarda sözü edilen etkinliklerin sürdürülmesi konusundaki görüşlerini almak için ankette beş soruya yer verilmiştir (Bkz. Ek:I 51,53,54,55,56. sorular).

"Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde kitap, dergi, gazete ve benzeri okuma salonuna yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" sorusunu örneklem grubundaki öğrencilerden %48'i "çok önemli", %22'si "önemli", %19'u "önemli olabilir" yanıtını vermiştir. Öğrencilerden %9'u bunun hiç önemli olmadığını belirtmiştir.

"Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, derslere yardımcı nitelikte televizyon, video, sinema filmi, ses bandı v.b. arşivi ve bunları izleme salonuna yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" sorusuna öğrencilerin %62'si "çok önemli", %19'u "önemli", %15'i "önemli olabilir" şeklinde yanıtlamıştır. Bunun hiç önemli olmadığını belirtenler ise %4'dür. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri bu merkezlerde televizyon, video, sinema filmi, ses bandı v.b. arşivi ve bunları izleme salonuna yer verilmesini yoğunlukla çok önemli görmektedir.

"Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, dinlenme ve eğlenme için televizyon, video, sinema filmi v.b. izleme salonuna yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" şeklinde sorulan soruya alınan yanıtlar şöyledir. Dinlenme ve eğlenme amaçlı salonların bulunmasını öğrencilerin %53'ü çok önemli, %22'si önemli, %20'si önemli olabileceğini belirtmektedir. Öğrencilerin %5'i ise bunları önemli bulmamaktadır.

Ders projeleri, karikatür, resim, fotoğraf, kitap v.b.'nin sergilenebileceği bir yerin Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri tarafından ne derecede önemli görüldüğünü soran "Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde,

ders projeleri, karikatür, resim, fotoğraf, kitap v.b.'nin sergilenebileceği bir yer bulunmasını ne derecede önemli görürsünüz?" şeklinde bir soruya da sormacada yer verilmiştir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde ders projeleri, karikatür, resim, fotoğraf, kitap v.b.'nin sergilenebileceği bir yerin öğrenciler açısından önemini ortaya koymayı amaçlayan bu soru ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişki incelenmiş ve elde edilen bilgiler Tablo 27'de özetlenmiştir. Bu tabloda "hiç önemli değil ve önemli olabilir" seçenekleri birleştirilmiş "önemli ve çok önemli" seçenekleri "çok önemli" şeklinde verilmiştir. Elde edilen anlamlı ilişki ($\chi^2_1:6.8745$, $p<0.01$) Tablo 27'de özetlenmiştir. (Ayrıntılı bilgi için Bkz. Ek:II, Tablo 15)

Tablo 27

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde
Ders Projeleri, Resim, Fotoğraf, Kitap v.b.
Sergilenebileceği Sergi Salonlarına Yer
Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet

Soru 55 Soru 2	Önemli Değil Veya Olabilir	Çok Önemli	Toplam
Kadın	6	27	33 %38.8
Erkek	24	28	52 %61.2
Toplam	30 %35.3	55 %64.7	85 100

$$\chi^2:6.8745 ; s:d 1 ; p<0.01$$

Tablo 27'de görüldüğü gibi Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde ders projeleri, resim, karikatür, fotoğraf, kitapv.b.'nin sergilenebileceği bir yerin kurulması konusunda "önemlidir" seçeneğinde kız öğrenciler erkeklerden; "önemli değil ya da olabilir" seçeneğinde erkek öğrenciler kızlardan öndedir. Örneklem grubunun %65'i bu merkezlerde bu tür etkinliklere yer verilmesini "çok önemli" olarak nitelendirmektedir.

"Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde öğrencilere, kişisel-sosyal sorunları çözümede yardımcı olacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?" sorusuna örneklem grubunun %46'sı çok önemli, %12'si önemli, %25'i önemli olabileceğini belirtirken, örneklem grubunun %20'si önemli olmadığını görüşündedir.

Bu bölümde sözü edilenler özetlenecek olursa;

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri, boş zamanları değerlendirme açısından fakülteden kültür, sanat etkinliklerinin ve Mediko Sosyal hizmetlerinin düzenleneceği Boş Zamanları Değerlendirme Merkezini çok gerekli görmektedirler. Bu merkezlerden şu ya da bu şekilde yararlanma eğilimi örneklem grubunun yarısından fazlasında gözlenen bir durumdur. Bulgular, bu tür bir merkez kurulduğu zaman Sinema-TV ve E.İ.P. bölümü öğrencilerinin bu merkezden sürekli yararlanmak eğiliminde olduklarını göstermektedir. Basım-Yayın bölümü öğrencilerinin eğilimi ise hiç yararlanmama yönündedir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğu zaman bu merkezlerde verilecek hizmetler için gerekirse maliyetin bir bölümüne katılabileceğini belirten öğrencilerin oranı %80'lere ulaşmaktadır. Bulgulardan yola çıkarak kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla bu merkezleri (az da olsa) parasal açıdan daha çok destekleme eğiliminde oldukları söylenebilir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğunda bu merkezlerde aktif görev almak isteme eğilimi de örneklem grubunun yarısından fazlasında gözlenen bir durumdur. Ayrıca kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla bu merkezlerde aktif görev almaya daha eğilimli olduğu söylenebilir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde spor, el sanatları, tiyatro, müzik gibi etkinliklere yer verilmesi durumunda öğrencilerin bu etkinliklere katılımının çok olabileceği söylenebilir.

Bulgular, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin bu merkezin sunacağı hizmetler içerisinde oturum, panel gibi etkinliklere de yer verilmesini önemli bulduklarını göstermektedir. Seminer, panel, konferans gibi etkinliklere yer verilmesini kız öğrenciler "çok önemli" olarak nitelendirirken erkek öğrenciler "önemli olabilir ya da önemlidir" şeklinde nitelendirmişlerdir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri okuma, dinlenme, oturma ve izleme gibi salonların düzenlenmesi ve bu salonlarda sözü edilen etkinliklerin sürdürülmesinin çok önemli olduğu konusunda görüş birliği içindedirler.

Bu araştırmada Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanları değerlendirme etkinliklerine olan eğilimleri ve bu konuda fakülteden (kurumdan) beklentilerinin ortaya konulmasına da çalışılmıştır.

bulunan öğrenciler üzerinde yapılan bu çalışmada, iletişim bilimleri alanında eğitim gören bu kitlenin boş zaman etkinlikleri içinde kitle iletişim araçları ve iletişim ortamlarına olan eğilimlerinin ne sıklıkta ve ne türde olduğu, boş zamanları değerlendirme açısından fakülte-den beklentileri incelenmiştir. Bu amaçlar doğrultusunda uygulanan sormaca ile toplanan veriler üzerinde yapılan analizlerden şu sonuçlar elde edilmiştir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %85'inin ailesi şehir merkezlerinde oturmaktadır. Öğrencilerden yarısından fazlası hiçbir işte çalışmamakta ve yarıya yakın bir oranı üniversite eğitimine devam ederken ailesinin yanında kalmaktadır. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin anne ve babalarının öğrenim düzeyleri diğer yükseköğretim öğrencilerinden daha yüksektir. Bu öğrencilerin %53'ünün toplam aylık geliri 120.000 TL'den fazladır. Aileye gelir getiren kişi sayısına bakıldığında öğrencilerin yarıya yakın bir oranında iki veya daha fazla kişinin aileye gelir sağladığı ortaya çıkmıştır. Yarısından fazlasının çalışmadığı örneklem grubunda yarıya yakın bir oranın tüm masraflarının aile tarafından karşılandığı görülmektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm 4.sınıf öğrencilerinin yaklaşık üçte biri kız, geri kalanı erkektir. Devlet yurdunda kalan öğrenciler dışında ailesi ya da bekar evi-akraba yanında kalan öğrencilerin %75'inin kendine ait bir odası bulunmaktadır. Sahip olunan kitle iletişim araçları (radyo, televizyon gibi) açısından, video dışında, öğrencilerin yeterli olanağa sahip oldukları gözlenen bir durumdur.

Ders çalışmaya ayrılan süre cinsiyet değişkeni ile ele alındığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla ders çalışma konusunda daha düzensiz oldukları gözlenmiştir. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin diğer yükseköğretim öğrencilerine oranla daha fazla boş zamana sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında kitle iletişim araçlarından ne kadar süre ile ne sıklıkta yararlandıkları, ne tür konu ya da programlara yöneldiklerinin incelendiği bölümde öğrencilerin film, televizyon, radyo ve video gibi kitle iletişim araçlarına eğilimleri şu özellikleri göstermektedir. Öğrenciler yoğunlukla televizyon izlemeye günde 1-2 saat zaman ayırmaktadırlar. Ailesinin ya da bekar evinde-akraba yanında kalan öğrencilerin televizyon izlemeye ayırdıkları zaman devlet yurdunda kalan öğrencilerden daha fazladır. Öğrencinin bulunduğu ortam ve kendisine ait bir televizyon cihazına sahip olması televizyon izlemeye ayrılan zamanı bir ölçüde etkilemektedir. Öğrencilerin televizyonda en çok izledikleri program türlerine cinsiyet açısından bakıldığında, kız öğrencilerin haber ve haber programları izleme eğilimi gösterdiği ortaya çıkmaktadır. Örneklem grubunun tümü düşünüldüğünde haber ve belgesel nitelikli programlara ilgi duyan öğrenci sayısının az olduğu görülmektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin yoğunlukla günde 1-2 saat radyo dinleme eğilimi göstermektedirler. Televizyon izleme sıklığında olduğu gibi devlet yurdunda kalan öğrenciler diğer öğrencilere oranla daha az radyo dinlemektedirler. Öğrencilerin %36'sı spor-eğlence-magazin türü programları dinlemeye eğilimli iken herhangi bir seçme yapmaksızın her tür programı izleme eğilimi gösteren öğrencilerin oranı ise %31'dir. Başka bir deyişle, Açıköğretim Fakültesi örgün bölümüne kayıtlı her üç öğrenciden biri radyo programı dinlerken radyo programları türleri arasından seçme yapmadığını, her üç öğrenciden ikisinin ise radyo programları arasından seçme yaptığı ortaya çıkmaktadır. Cinsiyet açısından radyo programları dinlemede, erkek öğrencilerin en çok spor-eğlence-magazin türü programları dinlemeye, kız öğrencilerin ise yarıya yakın bir oranı(%44) her tür radyo programı dinlemeye eğilimlidirler. Bu durum, radyo programları arasında seçme

yapmayan öğrencilerin çoğunlukla kız öğrencilerden oluştuğunu göstermektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin günlük gazete okuma eğilimi açısından diğer yükseköğrenim örgün ve yaygın bölüm öğrencileri arasında bir fark yoktur. Günlük gazete okuyanlar %60 dolayındadır.

Bulgular, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin sinemaya gitme eyleminin Abadan'ın deyimiyile "tutku" derecesinde olmadığını göstermektedir. Öğrencilerin %34'ü ayda bir kez sinemaya gitme eğilimindedir. Eskişehir ilinde eğitim gören bu öğrencilere hizmet veren sinema salonunun sınırlı sayıda olması, gösterilen filmlerin niteliği, televizyon, video gibi diğer kitle iletişim araçları öğrencilerin sinemaya gitme sıklığını etkileyen nedenler arasındadır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %16'sı video cihazına sahiptir. Video cihazına sahip öğrencilerin %93'ü yabancı film, %7'si yerli film izlemek amacıyla video cihazını kullandığını belirtmiştir. Video cihazını belgesel-dökümanter, müzik-eğlence, dini programları izlemek için kullanan öğrenci yoktur. Video cihazına sahip öğrenciler video izlemeye yoğunlukla haftada 2 ile 5 saat arasında zaman ayırmaktadır.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında iletişim ortamlarına olan eğilimlerinin yönünü belirlemeyi amaçlayan bölümde öğrencilerin boş zamanlarında yoğunlukla sanat-edebiyat-kültür dergilerini okuma eğilimi gösterdiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin hemen hepsi gazete, dergi, radyo, televizyon gibi kitle iletişim araçlarından haber izlemeye zaman ayırmaktadır. Öğrencilerin beşte dördü olanak ve zaman bulduğunda yeni bilgi ve beceriler elde etmek için ansiklopedi, kitap, konferans, kurs, seminer v.b.den yararlanmak için zaman ayırmak eğilimindedir. Boş zamanlarında bu tür etkinliklere katılma eğilimi kız öğrenciler arasında daha yaygındır. Bu tür etkinliklere za-

man ayırmayan öğrenciler en çok Sinema-Televizyon ve Basım-Yayım bölümü öğrencileridir. Dört bölüme kayıtlı öğrencilerin genel eğilimi bu tür etkinliklere arada-bir zaman ayırma yönündedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin %30'ni boş zamanlarında fotoğraf, film, video v.b. çalışmalara zaman ayırma eğilimindedir. Boş zamanlarda film, fotoğraf, video v.b. çalışmalara zaman ayırma eğilimi konusuna bölümler açısından bakıldığında Basım-Yayım ve E.İ.P. bölümü öğrencileri fotoğraf çekimi için zaman ayırma eğilimi gösterirken, Sinema-TV bölümü öğrencileri bu etkinliklerin tümüne zaman ayırma eğilimindedir. İletişim sanatları bölümü öğrencilerinin yarıya yakın bir oranı boş zamanlarında bu tür etkinliklere zaman ayırmama eğilimindedir.

Öğrencilerin %60'a yakın bir oranı boş zamanlarında karikatür, çizgi film, grafik v.b. etkinliklerle hiç ilgilenmemektedir. Bu tür etkinliklerle ilgilenmeme oranının yüksek olmasını bu etkinliklerin belli bir yetenek ve beceri gerektiriyor olmasına bağlanabilir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin halk oyunlarına olan eğilimi beklenen ölçüde görülmektedir. Öğrencilerin %38'i bu etkinlikleri "izleme", %8'i ise "katılma" eğilimindedir.

Boş zamanlarda tiyatro, bale, pandomim gibi sahne sanatları ile "izleme" boyutunda ilgilenenler örneklem grubunun yarıya yakın bir oranını, "katılma" boyutunda ilgilenenler ise örneklem grubunun %17'sini oluşturmaktadır. Boş zamanlarda bu tür etkinliklerle ilgilenmeme eğilimi erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla daha fazladır. Öğrencilerin yarıdan fazlasının ilgilendiği sahne sanat türü "tiyatro"dur. Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin sahne sanatlarına ilgisiz olmadığı, ancak aktif katılımın az olduğu söylenebilir. Diğer sahne sanat türlerinden baleye kızların, pandomim sanatına ise erkeklerin ilgi duyduğu gö-

rülmektedir.

Açıköğretim Fakültesi rgn bölüm Ğrencilerinin %40'ı boğ zamanlarında plastik sanatlarla (resim, heykel, seramik gibi) ilgilenmediğini belirtmiğtir. Plastik sanatlarla ilgilenen öğrencilerin %30'u bu tür etkinlikleri izleme, diğer %30'u ise bu alığmalara katılma eğilimindedir. Erkek Ğrencilerin resim ve heykele, kız öğrencilerin ise seramik ve dekoratif cam iğlerine eğilimi daha fazladır.

ÖĞrencilerin yarıdan fazlası edebiyat ile okuma boyutunda, %12'sinin yazma boyutunda ilgilendiği görülmektedir. ÖĞrenciler en çok roman türünü okuma eğilimi gösterirken, yazma boyutunda Ėir ve deneme yazılarına yönelmektedir.

Açıköğretim Fakültesi rgn bölüm Ğrencilerinin hemen hepsi boğ zamanlarında müzikle ilgilenme eğilimindedir. Müziğe olan aktif katılım ise %8 oranındadır. ÖĞrencilerin yarıya yakın bir oranı batı müziğine, %35'i ise müziğin her türüne ilgi duyduğunu belirtmiğtir.

Açıköğretim Fakültesi rgn bölüm Ğrencilerinin yarıya yakın bir oranının sporla, katılarak ilgilendiği söylenebilir. Spor etkinliklerine aktif katılım, beklenildiği gibi, erkek öğrencilerde kızlara oranla daha fazladır. Toplam aylık geliri 120.000 TL'den az olan öğrencilerin spor etkinliklerine eğilimi "izleme" aylık geliri 120.000 TL'den fazla olan öğrencilerin eğilimi ise "katılma" yönündedir. Boğ zamanlarda sporla (izleyerek ya da katılarak) ilgilenme, beklenildiği gibi, cinsiyet ve ailenin toplam aylık geliri ile değiğme eğilimi göstermektedir.

Açıköğretim Fakültesi rgn bölüm Ğrencilerinin yaklağık %80'i boğ zamanlarında, bir ölçüde de olsa, kahve-gün gibi iletiğim ortamlarına zaman ayırma eğilimindedir. Kız Ğrenciler bu tür etkinliklere "arada-bir" zaman ayırırken, erkek öğrenciler boğ zamanlarını genellikle bu tür etkinliklerle geçirme eği-

limi göstermektedir.

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zaman etkinliklerine eğitici ve yararlı buldukları ve onları sıkıntılardan kurtarıp, rahatlattığı için katıldıkları ortaya çıkmıştır. Öğrenciler bu etkinliklere katılmada en çok yararı bilgiyi ilerletme ve uzak-yakın çevresi ile iletişim kurmayı kolaylaştırmasında bulmaktadır.

Boş zaman etkinliklerine katılmama nedeni olarak da öğrenciler sırasıyla; buldukları ortamın, çevrenin boş zamanları değerlendirme etkinliklerine uygun olmadığını, boş zaman etkinliklerine nasıl katılması gerektiğine ilişkin kendini yönlendirecek kimse olmadığını ve ekonomik gücün yetersizliğini belirtmişlerdir. Boş zaman etkinliklerine örneklem grubunun yaklaşık %40'ı ayda 6.000 TL'den fazla harcama yapma eğilimindedir. Ancak bu eğilim erkek öğrencilerde kız öğrencilere oranla daha fazladır.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencileri, boş zamanları değerlendirme açısından kültür, sanat, eğitim, ve Mediko-Sosyal hizmetlerinin düzenlenmesi amacıyla fakültede kurulabilecek olan Boş Zamanları Değerlendirme Merkezini çok gerekli görmektedir.

Bu merkezlerden şu ya da bu şekilde yararlanma eğilimi öğrencilerin yarısından fazlasında gözlenen bir durumdur. Bulgular, bu tür bir merkez kurulduğu zaman Sinema-Televizyon ve E.İ.P. bölümü öğrencilerinin bu merkezlerden sürekli yararlanma eğiliminde olduklarını göstermektedir. Basım-Yayımlar bölümü öğrencilerinin eğilimi ise hiç yararlanmama yönündedir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğu zaman bu merkezlerde verilecek hizmetler için gerekirse maliyetin bir bölümüne katılabileceğini belirten öğrencilerin oranı %80'lere ulaşmaktadır. Kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla bu merkezleri (az da ol-

sa) parasal açıdan daha çok destekleme eğilimindedir.

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğunda bu merkezlerde aktif görev almak isteme eğilimi öğrencilerin yarısından fazlasında gözlenen bir durumdur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla bu merkezlerde aktif görev almaya daha eğilimli olduğu ortaya çıkmıştır.

Bulgular, Açıköğretim örgün bölüm öğrencilerinin bu merkezin sunacağı hizmetler içerisinde oturum, panel gibi etkinliklere yer verilmesini önemli bulduklarını göstermektedir. Okuma, dinleme, oturma ve izleme gibi salonların düzenlenmesinin çok önemli olduğu konusunda öğrenciler fikir birliği içindedirler.

Anadolu Üniversitesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zamanlarında kitle iletişim araçlarına bir ölçüde de olsa bilinçli yaklaştığını, gelişigüzel her programı izleme yerine programlar içinden seçme yaptığı, bu araçlara daha az zaman ayırdıkları söylenebilir. İleride iletişim alanında çalışacak olan bu kitlenin aldıkları eğitim doğrultusunda kitle iletişim araçlarına daha bilinçli yaklaşma eğiliminde olması beklenen bir durumdur.

Ancak bu çalışmada, Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin iletişim ortamlarına olan eğilimleri "izleme" boyutunda kalmakta, aktif katılım ise beklenenin altında kalmaktadır. Yaşanılan çevre, öğrencilere sunulmayan olanaklar ve öğrencileri yönlendirecek kimselerin bulunmaması öğrencilerin bu etkinliklere aktif katılımını engelleyen nedenlerdir. Öğrencilerin ilgi duyduğu ancak katılma olanağı bulamadığı bu tür etkinliklere Boş Zamanları Değerlendirme Merkezlerinin sunacağı olanaklarla öğrencilerin katılma oranını yükseltilmelidir.

Boş zamanları değerlendirmek, kullanılmayan zamanı herhangi bir işle doldurmak demek değildir. Zo-

runlu işler dışında artan zamanı kendi yararına değerlendirmeye çalışmak demektir. Boş zamanlarda amaçsız zaman geçirmek yerine kişinin beden ve ruh gelişimini sağlamak kişiyi üretken kılmak asıl amaç olmalıdır.

Öneriler

Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrencilerinin boş zaman değerlendirme etkinliklerinden daha iyi yararlanabilmesi amacıyla kurulması önerilen Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi'ne öğrenciler önemli derecede gereksinim duymaktadırlar. Bu çalışmanın "Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden Beklentileri" başlıklı bölümünde öğrenciler kendilerine sunulacak hizmetler karşısında bu merkezdeki etkinliklere aktif katılımında bulunabileceklerini ve maliyetin bir bölümüne katılacaklarını belirtmişlerdir.

Üniversite bünyesinde kurulabilecek olan bu merkezde öğrencilere tiyatro, müzik, fotoğraf, gösterim ve sergi salonları, resim, heykel, seramik stüdyoları v.b. etkinliklerin düzenlenmesi, gerekli olanak ve ortamın sağlanması ile öğrencilerin boş zamanlarını daha üretken ve yaratıcı etkinliklerle değerlendirmesi gerçekleştirilebilir.

Bu merkezler yoluyla boş zamanlarında öğrenciler aktif, üretken, topluma katılımcı bireyler olarak yönlendirilmelidir.

İlerideki Araştırmalara

İlişkin Öneriler

Bu tür araştırmaların belli ve düzenli aralıklarla yinelenmesi, bir yandan Açıköğretim Fakültesi örgün bölüm öğrenci kitlesinde meydana gelen değişimlerle yeni gereksinimler karşısında alınacak kararlar yönlendirilebilir. Öte yandan alınan önlemlerin yeterliliği konusunda sınamaların yapılması gerekmektedir.

Bu merkezler kurulduğu zaman merkezin hizmetlerinden yararlanan öğrenciler üzerinde merkezin işleyişi ve sunduğu hizmetlere ilişkin olarak; geniş ya da dar kapsamlı çalışmalar yapılmalı, bu çalışmalardan elde edilen bulgular ile uygulama arasındaki bağıntı incelenmelidir.

Buna benzer çalışmalar Üniversitenin diğer fakültelerinde de yapılmalıdır. Böylece Anadolu Üniversitesi fakültelerinde okuyan öğrencilerin boş zamanları değerlendirme etkinliklerinde benzer ve farklı yönler ortaya konularak toplumsal yapı, kişiler ve gereksinimler eşgüdümlü olarak duyurulmalıdır. Böylece üniversite kurumunun öğretimin yanında öğrencilerin belki de son kez içinde yaşadığı eğitim işlevinin yerine getirilmesinde öğrenci ve yönetim eşgüdümü sağlanmalıdır.

EKLER

EK

1. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi 1985-1986 Öğretim Yılı, Açıköğretim Fakültesi Örgün Bölüm Öğrencilerinin Boş Zamanlarını Değerlendirme Etkinlikleri Anketi.
11. 3.Bölümde Gönderme Yapılan Çapraz Dağılımlar

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
1985-1986 Öğretim Yılı

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ AÇIKÖĞRETİM FAKÜLTESİ
ÖRGÜN BÖLÜM ÖĞRENCİLERİNİN
BOŞ ZAMANLARINI DEĞERLENDİRME ETKİNLİKLERİ
ANKETİ

Sayın Son Sınıf Öğrencimiz,

Üniversitemiz öğrencilerinin zamanlarını kullanma biçimlerini, boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla katıldıkları etkinlikleri ve boş zaman değerlendirme konusunda Üniversiteden beklentilerini ortaya koymak amacıyla bir araştırma yapılmaktadır.

Bu ankette sizlere, önce kişisel, sosyal ve ekonomik özelliklerinizle ilgili bazı sorular sorulmakta ve bunları, zamanınızı nelere ve nasıl kullandığınızı değerlendirme konusunda Üniversiteden neler beklediğinizi kapsayan sorular izlemektedir.

Bu anketteki soruların cevaplarını, ekteki optik cevap kağıdına işaretleyiniz. Her soru ile ilgili cevabınızı, cevap kağıdında ilgili cevap yerine kuruşunkalemle işaretleyerek belirtiniz. Cevap kağıdını buruşturmayınız. Üzerine gereksiz hiç bir işaret koymayınız.

Bu anketteki soruların samimi ve doğru olarak cevaplandırılması çok önemlidir. Bu sorulara verdiğiniz samimi cevaplara dayanarak yapılan bir araştırma ancak bu koşulla yararlı sonuçlar verecek ve gelecekteki öğrencilere daha çok yardımcı olma imkanını yaratacaktır.

Anketteki bütün soruları samimi ve doğru olarak cevaplayacağınıza ve cevapsız soru bırakmayacağınıza inanıyoruz.

Bu anketi yukarıda belirtilen şekilde cevaplandırdıktan sonra, görevliye teslim ediniz.

Üniversitenizin geleceği için gösterdiğiniz titizlikten dolayı teşekkür eder, başarılar dileriz.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Bölümünüz nedir?

A) Sinema-Televizyon	B) İletişim Sanatları
C) Basım-Yayım	D) Eğitim İletişimi ve Planlaması
2. Cinsiyetiniz nedir?

A) Kadın	B) Erkek
----------	----------
3. Ailenizin bulunduğu yerin niteliği nedir?

A) Büyük il merkezi (Ankara, İstanbul, İzmir)	C) İlçe merkezi
B) İl merkezi	E) Köy
D) Kasaba	
4. Bir işte çalışıyor musunuz?

A) Çalışmıyorum	B) Yalnız yaz tatilinde çalışıyorum
C) Hafta sonu veya yarım gün çalışıyorum	D) Kısmen kendi işimde çalışıyorum
E) Tam gün çalışıyorum	
5. Masraflarınızı hangi kaynaktan karşılıyorsunuz?

A) Tümüyle ailemden	B) Ailemden ve burs veya krediden
C) Ailemden ve kendi kazancımdan	D) Kendi kazancımdan
6. Öğrenim gördüğünüz ilde nerede kalıyorsunuz?

A) Ailemle	B) Devlet yurdunda
C) Özel yurttta	D) Bekar evinde
E) Akrabalarımın yanında	
7. Annenizin öğrenim durumu nedir?

A) Okur-yazar değil	B) Okur-yazar veya ilkokul mezunu
C) Ortaokul mezunu	D) Lise veya dengi okul mezunu
E) Yüksekokul mezunu	

8. Babanızın öğrenim durumu nedir?
 A) Okur-yazar değil
 B) Okur-yazar veya ilkokul mezunu
 C) Ortaokul mezunu
 D) Lise veya dengi okul mezunu
 E) Yüksekokul mezunu
9. Ailenizde gelir sağlayan kaç kişidir?
 A) 1
 B) 2
 C) 3
 D) 4
 E) 5 veya daha fazla
10. Ailenizin toplam aylık geliri hangi dilim içindedir?
 A) 30.000 TL'den az
 B) 30.001-60.000 TL
 C) 60.001-120.000 TL
 D) 120.001-230.000 TL
 E) 230.000 TL'den fazla
11. Eskişehir'de oturmakta olduğunuz mekanda kendinize ait bir odanız var mı?
 A) Var
 B) Yok
12. Eskişehir'de oturmakta olduğunuz mekanda, sizin kullanabileceğiniz radyo ve kasetçalar var mı?
 A) Hiçbiri yok
 B) Radyo var
 C) Kasetçalar var
 D) İkisi de var
13. Günde kaç saat radyo dinliyorsunuz?
 A) Hiç dinlemiyorum
 B) 1-2 saat
 C) 3-4 Saat
 D) 5-6 saat
 E) 6 saatten fazla
14. Radyoda ençok hangi programı dinlersiniz?
 A) Spor, eğlence, magazin
 B) Tiyatro
 C) Haber
 D) Her programı dinlerim
 E) Genellikle radyo dinlemem
15. Eskişehir'de oturmakta olduğunuz mekanda, sizin kullanabileceğiniz televizyon var mı?
 a) Hiçbiri yok
 B) Siyah-beyaz televizyon var
 c) Renkli televizyon var

16. Günde kaç saat televizyon izliyorsunuz?
 A) 1 saatten az
 B) 1-2 saat
 C) 3-4 saat
 D) Başlangıcından sonuna kadar
17. Televizyonda en çok hangi tür programları izlersiniz?
 A) Film ve dizi film
 B) Spor, eğlence, magazin
 C) Belgesel ve dökümanter
 D) Haber ve haber programı
 E) Her programı izlerim
18. Eskişehir'de oturmakta olduğunuz mekanda, sizin kullanabileceğiniz video var mı?
 A) Var
 B) Yok
19. Videonuz varsa haftada ortalama kaç saatinizi video izlemekle geçirirsiniz?
 A) 2-5 saat
 B) 6-10 saat
 C) 11-15 saat
 D) 16-20 saat
 E) 21-25 saat
20. Videonuz varsa en çok ne tür programlar izlersiniz?
 A) Yerli film
 B) Yabancı film
 C) Dini programlar
 D) Belgesel, dökümanter
 E) Müzik, eğlence, çizgi film
21. Hangi sıklıkla sinemaya gidiyorsunuz?
 A) Hiç gitmiyorum
 B) Haftada 2 kez
 C) Haftada 1 kez
 D) Ayda 1 kez
 E) Daha az
22. Hangi sıklıkla gazete okuyorsunuz?
 A) Hiç okumuyorum
 B) Çok seyrek okuyorum
 C) Haftada bir gün
 D) Haftada birkaç gün
 E) Hergün
23. Gazetede en çok hangi bölümü okumaya zaman ayırırsınız?
 A) Haber
 B) Spor
 C) Makale
 D) Röportaj-inceleme
 E) Her bölümü okurum

İKİNCİ BÖLÜM

24. Bir işte çalışıyorsanız, haftada kaç saat işte olmak zorundasınız?
- A) Çalışmıyorum B) 20 saatten az
C) 20-40 saat D) 40-50 saat
E) 50 saatten fazla
25. Düzenli bir şekilde ders çalışabiliyor musunuz, çalışabiliyorsanız günde kaç saatinizi ders çalışmaya ayırıyorsunuz?
- A) Düzenli olarak ders çalışmıyorum
B) Bir saatten az C) 1-2 saat
D) 3-4 saat E) 5 saat veya daha fazla
26. Zorunlu uyku, temizlik, beslenme, iş ve ders çalışma saatleri dışında, günde ortalama kaç saat boş zamanınız kalmaktadır?
- A) Hiç boş zamanım kalmıyor B) 1-2 saat
C) 3-4 saat D) 5-6 saat
E) 7 saat veya daha fazla
27. Boş zamanınız ve seçme olanağınız olsa en çok hangi alanla ilgili bir dergiyi okumak için zaman ayırırsınız?
- A) Sanat-Edebiyat B) Aktüalite-Haber-Politika
C) Mesleki dergi D) Bilimsel-teknolojik
E) Her dergiyi okurum
28. Boş zamanınız olduğunda dergi, gazete, radyo, televizyon gibi kaynaklardan haber izlemeye zaman ayırır mısınız?
- A) Hiç ayırmam
B) Sadece önemli olaylar olduğunda ayırırım
C) Genellikle zaman ayırırım
D) Boş zamanımın çoğunu haber izlemekle geçiririm.

29. Boş zaman ve imkan olduğunda, yeni bilgi ve beceriler elde etmek için ansiklopedi, kitap, konferans, kurs, seminer v.b.'den yararlanmaya zaman ayırır mısınız?
- A) Hiç zaman ayırmam   B) Arada bir zaman ayırırım
- C) Genellikle zaman ayırırım   D) Boş zamanlarımı bu tür etkinliklerle geçiririm
30. Boş zamanınız ve imkan olduğunda fotoğraf, film, video vb. çalışmalarını ile ilgilenir misiniz?
- A) Hiç ilgilenmem
- B) Fotoğraf çekimi ile ilgilenirim.
- C) Film çekimi ile ilgilenirim
- D) Video kayıt çalışmalarını ile ilgilenirim
- E) Tümüyle ilgilenirim
31. Boş zamanınız ve imkan olduğunda, karikatür, grafik, çizgi film çalışmalarını ile ilgilenir misiniz?
- A) Hiç ilgilenmem   B) Karikatür ile ilgilenirim
- C) Grafik ile ilgilenirim   D) Çizgi film ile ilgilenirim
- E) Tümüyle ilgilenirim
32. Boş zamanınız ve imkan olduğunda sahne sanatları (tiyatro, pandomim, bale v.b.) ile ilgilenir misiniz?
- A) Hiç ilgilenmem   B) Bazen bu tür eserleri izlerim
- C) Genellikle bu tür eserleri izlerim
- D) Bazen bu tür eserlerde rol almak isterim
33. Sahne sanatları ile ilgileniyorsanız ya da ilgilenmek durumunda kalırsanız, hangi türe eğilim duyarsınız?
- A) Tiyatro   B) Pandomim   C) Bale
- D) Modern dans   E) Her türüne

34. Boş zamanınız olduğunda edebiyatla ilgilenir misiniz?
 A) Hiç ilgilenmem
 B) Bazen roman, hikaye, şiir, anı vb. okurum
 C) Bazen kendim yazı ve şiir yazmaya çalışırım
 D) Genellikle roman, hikaye, şiir, anı vb. okurum
 E) Genellikle kendim yazı ve şiir yazarım
35. Edebiyatla okuma boyutunda ilgileniyorsanız, en çok hangi türe eğilim duyuyorsunuz?
 A) Roman
 B) Hikaye
 C) Şiir
 D) Deneme yazıları
 E) Tümüne
36. Edebiyatla yazma boyutunda ilgileniyorsanız, en çok hangi türe eğilim duyuyorsunuz?
 A) Roman
 B) Hikaye
 C) Şiir
 D) Deneme yazıları
 E) Tümüne
37. Boş zamanınız olduğunda müzikle ilgilenir misiniz?
 A) Hiç ilgilenmem
 B) Bazen müzik dinlerim
 C) Genellikle müzik dinlerim
 D) Bazen müzik aleti çalar ve söylerim
38. Müzikle ilgileniyorsanız ya da ilgilenmek durumunda kalırsanız en çok hangi türe eğilim duyarsınız?
 A) Halk Müziği
 B) Klasik Türk Sanat Müziği
 C) Batı Müziği
 D) Klasik Batı Müziği
 E) Her türüne
39. Boş zamanınız olduğunda halk oyunları çalışmalarlarıyla ilgilenir misiniz?
 A) Hiç ilgilenmem
 B) Bazen bu tür çalışmalarını izlerim
 C) Genellikle bu tür çalışmalarını izlerim
 D) Bazen bu tür çalışmalara katılırım
 E) Genellikle bu tür çalışmalara katılırım

40. Boş zamanınız ve imkan olduğunda plastik sanatlara (resim, heykel, seramik vb.) ilgilenir misiniz?
- A) Hiç ilgilenmem
 B) Bazen bu tür sanat eseri sergilerini izlemeye giderim
 C) Genellikle bu tür sanat eseri sergilerini izlemeye giderim
 D) Bazen bu tür sanat çalışmalarına katılmak isterim
 E) Genellikle bu tür sanat çalışmalarına katılmak isterim
41. Plastik sanatlarla ilgileniyorsanız ya da ilgilenmek durumunda kalırsanız en çok hangi türe eğilim duyarsınız?
- A) Resim   B) Heykel   C) Seramik
 D) Dekoratif ve cam işleri   E) Her türü ile
42. Boş zamanınız olduğunda sporla ilgilenir misiniz?
- A) İlgilenmem   B) Bazen spor etkinliklerini izlerim
 C) Genellikle spor etkinliklerini izlerim
 D) Bazen spor yaparım
 E) Genellikle spor yaparım
43. Boş zamanınız olduğunda, kadın iseniz gün toplantılarına, erkek iseniz kahveye gitmek için zaman ayırır mısınız?
- A) Hiç zaman ayırmam   B) Arada bir zaman ayırırım
 C) Genellikle zaman ayırırım
 D) Boş zamanlarımı bu tür etkinliklerle geçiririm
44. Anadolu Üniversitesi bünyesinde öğrenciler için, belirli kültür ve sanat çalışmalarının organize edildiği BOŞ ZAMANLARI DEĞERLENDİRME MERKEZİ kurulmasını ne derecede önemli görürsünüz?
- A) Hiç gereği yok   B) Gerekli sayılabilir
 C) Gereklidir   D) Çok gereklidir

45. Yukarıda sözü edilen Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulursa bu merkezden ne kadar sıklıkla yararlanabileceksiniz?
- A) Hiç yararlanamayacağım   B) Arada bir yararlanabileceğim
C) Sık sık yararlanabileceğim   D) Sürekli yararlanabileceğim
46. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğunda, bu merkezdeki etkinliklerde aktif görev almayı düşünürmüsünüz?
- A) Hiç düşünmem   B) Düşünebilirim
C) Düşünürüm   D) Mutlaka görev almak isterim
47. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde spor etkinliklerine yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
- A) Hiç önemli değil   B) Önemli olabilir
C) Önemlidir   D) Çok önemlidir
48. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde müzik etkinliklerine yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
- A) Hiç önemli değil   B) Önemli olabilir
C) Önemlidir   D) Çok önemlidir
49. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, tiyatro etkinliklerine yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
- A) Hiç önemli değil   B) Önemli olabilir
C) Önemlidir   D) Çok önemlidir
50. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, el sanatlarına yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
- A) Hiç önemli değil   B) Önemli olabilir
C) Önemlidir   D) Çok önemlidir
51. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, kitap, dergi, gazete ve benzeri okuma salonuna yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
- A) Hiç önemli değil   B) Önemli olabilir
C) Önemlidir   D) Çok önemlidir

52. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, seminer, konferans, açıkoturum, panel gibi etkinliklere yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
 A) Hiç önemli değil
 B) Önemli olabilir
 C) Önemlidir
 D) Çok önemlidir
53. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, derslere yardımcı nitelikte televizyon, video, sinema filmi, ses bandı vb. arşivi ve bunları izleme salonuna yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
 A) Hiç önemli değil
 B) Önemli olabilir
 C) Önemlidir
 D) Çok önemlidir
54. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, dinlenme ve eğlence için televizyon, video, sinema filmi vb. izleme salonuna yer verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
 A) Hiç önemli değil
 B) Önemli olabilir
 C) Önemlidir
 D) Çok önemlidir
55. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde, ders projeleri, karikatür, resim, fotoğraf, kitap vb.'nin sergilenebileceği bir yer bulunmasını ne derecede önemli görürsünüz?
 A) Hiç önemli değil
 B) Önemli olabilir
 C) Önemlidir
 D) Çok önemlidir
56. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde öğrencilere, kişisel-sosyal sorunlarını çözmeye yardımcı olacak psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri verilmesini ne derecede önemli görürsünüz?
 A) Hiç önemli değil
 B) Önemli olabilir
 C) Önemlidir
 D) Çok önemlidir
57. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezi kurulduğunda, bu merkezde verilecek hizmetlere az miktarda katkıda bulunmayı düşünür müsünüz?
 A) Hiç düşünmem
 B) Düşünebilirim
 C) Düşünürüm
 D) Kesinlikle katkıda bulunmak isterim

58. Ortaöğreniminiz sırasında herhangi bir sosyal etkinlikte bulundunuz mu?
- A) Hiç bulunmadım
B) Spor etkinliğinde bulundum
C) Müzik veya folklorla uğraştım
D) Tiyatro çalıştım
E) Diğer sosyal etkinliklerde bulundum
59. Boş Zamanları Değerlendirme Etkinlikleri size en çok aşağıdakilerden hangi yararı sağlıyor?
- A) Statü kazanıyor ve çevremi genişletiyorum
B) Bilgilerimi ilerletiyorum ve yeteneklerimi geliştiriyorum
C) Farklı yaşam tecrübeleri kazanıyorum
D) Uzak ve yakın çevrem ile iletişim kurmayı kolaylaştırıyorum
E) Topluma daha kolay uyum sağlıyorum
60. Katıldığınız boş zaman etkinliklerinin tümünü düşündüğünüzde, bu etkinliklere genel olarak neden katılıyorsunuz?
- A) Zevkli ve eğlenceli buluyorum
B) Eğitici ve yararlı buluyorum
C) Rahatlıyor ve sıkıntılardan kurtuluyorum
D) Bu etkinliklere katılmaktan heyecan duyuyorum
E) Bu etkinliklere katıldıkça kendimi daha yaratıcı ve üretken görüyorum.
61. Boş zaman etkinlikleriniz için ayda kaç lira harcıyorsunuz?
- A) 1.000 TL'den az
B) 1.001-3.000 TL arası
C) 3.001-6.000 TL arası
D) 6.001-10.000 TL arası
E) 10.000 TL'den çok

62. Boş zaman etkinliklerine istediğiniz ölçüde katılmıyorsanız bunun nedeni sizce ne olabilir?
- A) İstedğim ölçüde katılıyorum
  - B) Boş zaman etkinliklerine nasıl katılmam gerektiğine ilişkin beni yönlendiren kimse yok
  - C) Boş zaman etkinliklerine katılacak ekonomik gücüm yok
  - D) Bulduğum ortam (çevre) boş zamanları değerlendirme etkinliklerine katılmaya uygun değil
  - E) Boş zamanları değerlendirme diye bir alışkanlığım yok

EK-II

3. Bölümde Gönderme Yapılan Çapraz Dağılımlar

Tablo

1. Öğrencinin Kaldığı Yer ve Kendine Ait Odasının Olup-Olmadığı.
2. Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Cinsiyet.
3. Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman.
4. Öğrencinin Kaldığı Yer ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman.
5. Öğrencinin Kaldığı Yer ve Radyo Dinlemeye Ayrılan Zaman.
6. Gazete Okuma Sıklığı ve Bir İşte Çalışıp-Çalışmama.
7. Boş Zamanlarda Bilgi-Beceri Kazanma ve Yetenek Geliştirici Etkinliklere Ayrılan Zaman ve Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm.
8. Boş Zamanlarda Fotoğraf, Film, Video Etkinlikleri İle İlgilenme ve Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm.
9. İlgilenilen Sahne Sanat Türü ve Cinsiyet.
10. İlgilenilen Plastik Sanat Türü ve Cinsiyet.
11. Boş Zamanlarda Spora Ayrılan Zaman ve Toplam Aylık Gelir.

12. Boş Zamanlarda Erkeklerin Kahveye, Kadınların Gün Toplantılarına Ayırdıkları Zaman.
13. Boş Zaman Etkinlikleri İçin Harcanan Para ve Cinsiyet.
14. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden Yararlanma Sıklığı ve Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm.
15. Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde Ders Projeleri, Resim, Fotoğraf, Kitap v.s. Sergilenebileceği Sergi Salonlarına Yer Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet.

Tablo 1

Öğrencinin Kaldığı Yer ve Kendine Ait Odasının Olup Olmadığı

Soru 11 Soru 6	Var	Yok	Toplam
Ailemle	30 76.9 65.2 35.3	9 23.1 23.1 10.6	39 %45.9
Devlet Yurdu	0 0.0 0.0 0.0	25 100.0 64.1 29.4	25 %29.4
Bekar Evi	13 81.3 28.3 15.3	3 18.8 7.7 3.5	16 %18.8
Akraba Yanı	3 60.0 6.5 3.5	2 40.0 5.1 2.4	5 %5.9
Toplam	46 %54.1	39 %45.9	85 100

$$\chi^2:42.46921, \text{ s:d } 3; p<0.00$$

Tablo 2

Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Cinsiyet

Soru 25 Soru 2	Ders Çalışmam	1 Saatten Az	1-2 Saat	3-4 Saat	5 Saatten Fazla	Toplam
Kadın	19 57.6 35.2 22.6	5 15.2 55.6 6.0	4 12.1 26.7 4.8	3 9.1 75.0 3.6	2 6.1 100.0 2.4	33 %39.3
Erkek	35 68.6 64.8 41.7	4 7.8 44.4 4.8	11 21.6 73.3 13.1	1 2.0 25.0 1.2	0 0.0 0.0 0.0	51 %60.7
Toplam	54 %64.3	9 %10.7	15 %17.9	4 %4.8	2 %2.4	84 [#] 100.0

$$\chi^2:7.61084 ; s:d 4 ; p<0.10$$

(*) 1 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 3

Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman

Soru 25 Soru 16	Ders Çalışmam	1 Saatten Az	1-2 Saat	3-4 Saat	5 Saatten Fazla	Toplam
1'den Az	12 66.7 22.2 14.5	2 11.1 25.0 2.4	3 16.7 20.0 3.6	0 0.0 0.0 0.0	1 5.6 50.0 1.2	18 %21.7
1-2 Saat	30 76.9 55.6 36.1	1 2.6 12.5 1.2	6 15.4 40.0 7.2	2 5.1 50.0 2.4	0 0.0 0.0 0.0	39 %47.0
3-4 Saat	11 47.8 20.4 13.3	5 21.7 62.5 6.0	6 26.1 40.0 7.2	1 4.3 25.0 1.2	0 0.0 0.0 0.0	23 %27.7
Sonuna Kadar	1 33.3 1.9 1.2	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	1 33.3 25.0 1.2	1 33.3 50.0 1.2	3 %3.6
Toplam	54 %65.1	8 %9.6	15 %18.1	4 %4.8	2 %2.4	83 [⊖] 100.0

$$\chi^2: 29.83479 ; s:d 12 ; p < 0.00$$

(⊖) 2 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 4
Öğrencinin Kaldığı Yer ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman

Soru 16 Soru 6	1 Saatten	1-2 Saat	3-4 Saat	Sonuna Kadar	Toplam
Ailemle	5 12.8 26.3 6.0	18 46.2 46.2 21.4	14 35.9 60.9 16.7	2 5.1 66.7 2.4	39 %46.4
Devlet Yurdu	9 36.0 47.4 10.7	13 52.0 33.3 15.5	3 12.0 13.0 3.6	0 0.0 0.0 0.0	25 %29.8
Bekar Evi	5 33.3 26.3 6.0	4 26.7 10.3 4.8	6 40.0 26.1 7.1	0 0.0 0.0 0.0	15 %17.9
Akraba Yanı	0 0.0 0.0 0.0	4 80.0 10.3 4.8	0 0.0 0.0 0.0	1 20.0 33.3 1.2	5 %6.0
Toplam	19 %22.6	39 %46.4	23 %27.4	3 %3.6	84 [¶] 100.0

$$\chi^2:19.07617 ; s:d 9 ; p<0.02$$

(*) 1 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır

Tablo 5
Öğrencinin Kaldığı Yer ve Radyo Dinlemeye Ayrılan Zaman

Soru 13 Soru 6	Hiç Din- lemem	1-2 Saat	3-4 Saat	5-6 Saat	6 Saatten Çok	Toplam
Ailemle	4 10.3 21.1 4.7	26 66.7 54.2 30.6	6 15.4 42.9 7.1	2 5.1 66.7 2.4	1 2.6 100.0 1.2	39 %45.9
Devlet Yurdu	12 48.0 63.2 14.1	10 40.0 20.8 11.8	2 8.0 14.3 2.4	1 4.0 33.3 1.2	0 0.0 0.0 0.0	25 %29.4
Bekar Evi	3 18.8 15.8 3.5	7 43.8 14.6 8.2	6 37.5 42.9 7.1	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	16 %18.8
Akraba Yanı	0 0.0 0.0 0.0	5 100.0 10.4 5.9	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	5 %5.9
Toplam	19 %22.4	48 %56.5	14 %16.5	3 %3.5	1 %1.2	85 100.0

$\chi^2:23.63063$; s:d 12 ; $p<0.02$

Tablo 6
Gazete Okuma Sıklığı ve Bir İşte Çalışıp Çalışmama

Soru 22 Soru 4	Hiç Oku- muyor	Çok Seyrek Okur	Haftada Bir Gün	Haftada Birkaç Gün	Hergün	Toplam
İşte Çalışmı- yor	0 0.0 0.0 0.0	3 5.7 60.0 3.5	1 1.9 100.0 1.2	20 37.7 69.0 23.5	29 54.7 59.2 34.1	53 %62.4
Yaz Tatil.Çl.	0 0.0 0.0 0.0	1 7.7 20.0 1.2	0 0.0 0.0 0.0	6 46.2 20.7 7.1	6 46.2 12.2 7.1	13 %15.3
Yarım Gün Çl.	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	3 100.0 6.1 3.5	3 %3.5
Kendi İşinde	0 0.0 0.0 0.0	1 7.7 20.0 1.2	0 0.0 0.0 0.0	3 23.1 10.3 3.5	9 69.2 18.4 10.6	13 %15.3
Tam Gün Çl.	1 33.3 100.0 1.2	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	2 66.7 4.1 2.4	3 %3.5
Toplam	1 %1.2	5 %5.9	1 %1.2	29 %34.1	49 %57.6	85 100.0

χ^2 :33.36139 ; s:d 16 ; p<0.00

Tablo 7

Boş Zamanlarda Bilgi Beceri Kazanma ve Yetenek Geliştirme Etkinliklerine Ayrılan Zaman ve Öğrencilerin Kayıtlı Oldukları Bölüm

Soru 29 / Soru 1	Hiç Ayırmam	Arada Bir	Genel.Zaman Ayr.	Boş Zamanla- rında	Toplam
Sinema-TV	6 30.0 46.2 7.1	12 60.0 24.5 14.1	2 10.0 9.5 2.4	0 0.0 0.0 0.0	20 %23.5
İletişim S.	1 4.3 7.7 1.2	15 65.2 30.6 17.6	7 30.4 33.3 8.2	0 0.0 0.0 0.0	23 %27.1
Basım Yayım	5 25.0 38.5 5.9	10 50.0 20.4 11.8	5 25.0 23.8 5.9	0 0.0 0.0 0.0	20 %23.5
E.İ.P.	1 4.5 7.7 1.2	12 54.5 24.5 14.1	7 31.8 33.3 8.2	2 9.1 100.0 2.4	22 %25.9
Toplam	13 %15.3	49 %57.6	21 %24.7	2 %2.4	85 100.0

$$\chi^2:16.24590 ; s:d 9 ; p<0.06$$

Tablo 8

Boş Zamanlarda Fotoğraf, Film, Video Etkinlikleri İle İlgilenme ve Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm

Soru 30 Soru 1	Hiç İlgilen- mem	Fotoğraf Çekimi	Film Çekimi	Video Kayıt İle	Tümüyle	Toplam
Sinema-TV	1 5.0 5.9 1.2	5 25.0 16.1 5.9	1 5.0 25.0 1.2	1 5.0 25.0 1.2	12 60.0 41.4 14.1	20 %23.5
İletişim S.	10 43.5 58.8 11.8	3 13.0 9.7 3.5	2 8.7 50.0 2.4	1 4.3 25.0 1.2	7 30.4 24.1 8.2	23 %27.1
Basım Yayın	2 10.0 11.8 2.4	15 75.0 48.4 17.6	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	3 15.0 10.3 3.5	20 %23.5
E.İ.P.	4 18.2 23.5 4.7	8 36.4 25.8 9.4	1 4.5 25.0 1.2	2 9.1 50.0 2.4	7 31.8 24.1 8.2	22 %25.9
Toplam	17 %20.0	31 %36.5	4 %4.7	4 %4.7	29 %34.1	85 100.0

$$\chi^2: 31.71815 ; s:d 12 ; p < 0.00$$

Tablo 9
İlgilenilen Sahne Sanat Türü ve Cinsiyet

Soru 33 Soru 2	Tiyatro	Pandomim	Bale	Modern Dans	Her Türüne	Toplam
Kadın	21 63.6 39.6 26.3	0 0.0 0.0 0.0	6 18.2 85.7 7.5	3 9.1 33.3 3.8	3 9.1 42.9 3.8	33 %41.3
Erkek	32 68.1 60.4 40.0	4 8.5 100.0 5.0	1 2.1 14.3 1.3	6 12.8 66.7 7.5	4 8.5 57.1 5.0	47 %58.8
Toplam	53 %66.3	4 %5.0	7 %8.8	9 %11.3	7 %8.8	80 [⊛] 100.00

$$\chi^2:8.81733 ; s:d 4;p<0.06$$

(⊛) 5 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 10
İlgilenilen Plastik Sanat Türü ve Cinsiyet

Soru 41 Soru 2	Resim	Heykel	Seramik	Dekoratif Cam İşl.	Her Türü İle	Toplam
Kadın	4 12.5 17.4 5.4	2 6.3 18.2 2.7	11 34.4 57.9 14.9	11 34.4 73.3 14.9	4 12.5 66.7 5.4	32 %43.2
Erkek	19 45.2 82.6 25.7	9 21.4 81.8 12.2	8 19.0 42.1 10.8	4 9.5 26.7 5.4	2 4.8 33.3 2.7	42 %56.8
Toplam	23 %31.1	11 %14.9	19 %25.7	15 %20.3	6 %8.1	74* 100.0

$$\chi^2:17.61447 ; s:d 4 ; p<0.00$$

(*) 11 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 11

Boş Zamanlarda Spora Ayrılan Zaman ve Toplam Aylık Gelir

Soru 42 Soru 10	İlgilenmem	Bazen Spor İzlerim	Genellikle Spor İzl.	Bazen Spor İaparım	Genellikle Spor İap.	Toplam
30.000'den Az	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	1 100.0 7.1 1.2	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	1 %1.2
30.001-60.000	4 36.4 33.3 4.8	1 9.1 5.9 1.2	5 45.5 35.7 6.0	1 9.1 3.6 1.2	0 0.0 0.0 0.0	11 %13.1
60.001-120.000	4 14.8 33.3 4.8	9 33.3 52.9 10.7	4 14.8 28.6 4.8	7 25.9 25.0 8.3	3 11.1 23.1 3.6	27 %32.1
120.001- 230.000	4 13.8 33.3 4.8	5 17.2 29.4 6.0	3 10.3 21.4 3.6	14 48.3 50.0 16.7	3 10.3 23.1 3.6	29 %34.5
230.000'den Fazla	0 0.0 0.0 0.0	2 12.5 11.8 2.4	1 6.3 7.1 1.2	6 37.5 21.4 7.1	7 43.8 53.8 8.3	16 %19.0
Toplam	12 %14.3	17 %20.2	14 %16.7	28 %33.3	13 %15.5	84 [¶] 100.0

 $\chi^2:37.07919$; s:d 16 ; p<0.00

(¶)Bir öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 12

Boş Zamanlarında Erkeklerin Kahveye Kadınların Gün Toplantılarına Ayırdıkları Zaman

Soru 43 Soru 2	Hiç Ayırmam	Arada Bir Ayırırım	Genellikle Zaman Ay.	Boş Zamanlarda Bu Ay.	Toplam
Kadın	9 28.1 50.0 11.5	20 62.5 50.0 25.6	3 9.4 18.8 3.8	0 0.0 0.0 0.0	32 %42.5
Erkek	9 19.5 50.0 11.5	20 43.4 50.0 25.6	13 28.2 81.3 16.6	4 8.6 100.0 5.1	46 %57.5
Toplam	18 %23.0	40 %51.2	16 %20.5	4 %5.1	78 [⌘] 100

$$\chi^2:6.46878 ; s:d 3 ; p<0.10$$

(⌘) 7 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır

Tablo 13
Boş Zaman Etkinlikleri İçin Harcanan Para ve Cinsiyet

Soru 61 Soru 2	1.000 TL' den Az	1.001 TL- 3.000 TL	3.001 TL- 6.000 TL	6.001 TL- 10.000 TL	10.000 TL' den Çok	Toplam
Kadın	1 3.0 25.0 1.2	12 36.4 50.0 14.6	13 39.4 54.2 15.9	5 15.2 29.4 6.1	2 6.1 15.4 2.4	33 %40.2
Erkek	3 6.1 75.0 3.7	12 24.5 50.0 14.6	11 22.4 45.8 13.4	12 24.5 70.6 14.6	11 22.4 84.6 13.4	49 %59.8
Toplam	4 %4.9	24 %29.3	24 %29.3	17 %20.7	13 %15.9	82 [*] 100.0

$$\chi^2:7.44114 ; s:d 4 ; p<0.11$$

(*) 3 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

Tablo 14

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinden Yararlanma
Sıklığı ve Öğrencinin Kayıtlı Olduğu Bölüm

Soru 45 Soru 1	Hiç Yararlanmam	Arada Bir Yararlanırım	Sık Sık Yararlanırım	Sürekli Yararlanırım	Toplam
Sinema-TV	6 30.0 15.4 7.1	2 10.0 12.5 2.4	8 40.0 44.4 9.4	4 20.0 33.3 4.7	20 %23.5
İletişim S.	10 43.5 25.6 11.8	5 21.7 31.3 5.9	3 13.0 16.7 3.5	5 21.7 41.7 5.9	23 %27.1
Basım Yayım	14 70.0 35.9 16.5	5 25.0 31.3 5.9	1 5.0 5.6 1.2	0 0.0 0.0 0.0	20 %23.5
E.İ.P.	9 40.9 23.1 10.6	4 18.2 25.0 4.7	6 27.3 33.3 7.1	3 13.6 25.0 3.5	22 %25.9
Toplam	39 %45.9	16 %18.8	18 %21.2	12 %14.1	85 100.0

$$\chi^2:16.30974 ; s:d 9 ; p<0.06$$

Tablo 15

Boş Zamanları Değerlendirme Merkezinde Ders Projeleri,
Resim, Fotoğraf, Kitap v.s. Sergilenebileceği Sergi
Salonlarına Yer Verilmesinin Önemi ve Cinsiyet

Soru 55 Soru 2	Hiç Önemli Değil	Önemli Ola- bilir	Önemlidir	Çok Önemli- dir	Toplam
Kadın	1 3.0 14.3 1.2	5 15.2 21.7 5.9	14 42.4 48.3 16.5	13 39.4 50.0 15.3	33 %38.8
Erkek	6 11.5 85.7 7.1	18 34.6 78.3 21.2	15 28.8 51.7 17.6	13 25.0 50.0 15.3	52 %61.2
Toplam	7 %8.2	23 %27.1	29 %34.1	26 %30.6	85 100.0

$$\chi^2:7.05940 ; s:d 3 ; p<0.07$$

Tablo 3

Ders Çalışmaya Ayrılan Süre ve Televizyon İzlemeye Ayrılan Zaman

Soru 25 Soru 16	Ders Çalışmam	1 Saatten Az	1-2 Saat	3-4 Saat	5 Saatten Fazla	Toplam
1'den Az	12 66.7 22.2 14.5	2 11.1 25.0 2.4	3 16.7 20.0 3.6	0 0.0 0.0 0.0	1 5.6 50.0 1.2	18 %21.7
1-2 Saat	30 76.9 55.6 36.1	1 2.6 12.5 1.2	6 15.4 40.0 7.2	2 5.1 50.0 2.4	0 0.0 0.0 0.0	39 %47.0
3-4 Saat	11 47.8 20.4 13.3	5 21.7 62.5 6.0	6 26.1 40.0 7.2	1 4.3 25.0 1.2	0 0.0 0.0 0.0	23 %27.7
Sonuna Kadar	1 33.3 1.9 1.2	0 0.0 0.0 0.0	0 0.0 0.0 0.0	1 33.3 25.0 1.2	1 33.3 50.0 1.2	3 %3.6
Toplam	54 %65.1	8 %9.6	15 %18.1	4 %4.8	2 %2.4	83* 100.0

$$\chi^2:29.83479 ; s:d 12 ; p<0.00$$

(*) 2 öğrenci bu sorulardan en az birini yanıtlamadığı için analiz dışı bırakılmıştır.

K A Y N A K Ç A

Abadan, N. "Türk Üniversite Öğrencilerinin Serbest Faaliyetleri", Halk Sağlığı Eğitim Komitesi'nce Düzenlenen Boş Zamanları Değerlendirme Semineri'nde sunulan bildiri. İstanbul: 7-14 Nisan 1964.

_____. Üniversite Öğrencilerinin Serbest Zaman Faaliyetleri. Ankara: A.Ü. Yayınları, 1961.

Aristoteles. Politika. İstanbul: Remzi Yayınevi, 1975.

Aşıkoğlu, Meral. İsgören Yönetiminde İletişim ve Şişecam Endüstrisinde Bir Uygulama Örneği. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No.136, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Yayınları No.334, 1986.

Avcı, N. "İletişim Düşüncesinin Gelişimi Eğitim-Öğretim Boyutlarıyla Bir Model Denemesi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1986.

Aziz, Aysel. Radyo ve Televizyona Giriş. Ankara: A.Ü. Basın-Yayın Yüksek Okulu Yayınları No.2, 1982.

Barkan, Murat. "Eğitim Amaçlı İletişim ve Videonun İşlevleri: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nde Örgütsel Uygulama Model Önerisi", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.

Cassirer, Ernst. İnsan Üstüne Bir Deneme. Çeviren: Necla Arat. İstanbul: Remzi Yayınevi, 1980.

Cem Aşkun, İnal. Sinema-Televizyon ve Basın Yüksek Okulu Kuruluş Raporu. Eskişehir: 1977.

Cem Aşkun, İnal. "T.Ö.E.F'den İletişim Bilimleri Fakültesi'ne", Kurgu TÖEF Dergisi, Eskişehir: E.İ.T.İ.A. Yayınları, 1980, ss.1-3.

Childe, Gordon. Kendini Yaratan İnsan. Çeviren: Filiz Of-luoğlu. İstanbul: Varlık Yayınları, 1978.

Demiray, Uğur. Açıköğretim Fakültesi Öğrencilerinin Bos Zamanları Değerlendirme Eğilimleri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, 1987.

Ekşi, Aysel. Gençlerimiz ve Sorunları. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayın No.2790, Mediko-Sosyal Yayın No.1, 1982.

Gökçe, Birsen ve Diğerleri. Ortaöğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları. Ankara: MEGSB Yayınları No.270/19, 1984.

Gökmen, Hülya. Yükseköğrenim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlikleri Kendilerini Gerçekleştirme Düzeyleri. Ankara: MEGSB Yayınları No.256/34, 1985.

Güvenç, Bozkurt. İnsan ve Kültür. Dördüncü Baskı. İstanbul: Remzi Yayınları, 1984.

Karasar, Niyazi. Araştırmalarda Rapor Hazırlama Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler. Üçüncü Baskı. Ankara: Torunoğlu Ofset, 1981.

Kazancı, Metin. Halkla İlişkiler Açısından Yönetim ve Yönetilenler. Ankara: Ankara Üniversitesi S.B.F. Yayınları, 1978.

Köknel, Özcan. Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları. İstanbul: Cem Yayınevi, 1979.

- Menteş, İbrahim. "Toplum ve Gençliğin Boş Zamanlarının Değerlendirilmesi", Gençlik El Kitabı. Ankara: GSB Boş Zamanları Değerlendirme Müdürlüğü, 1973.
- Mills, Wright. İktidar Seçkinleri. Çeviren: Ünsal Oskay. İstanbul: Bilgi Yayınevi, 1974.
- Morris, Desmond. Çıplak Maymun. Çeviren: Engin Darıca. Üçüncü Baskı. İstanbul: Sander Yayınevi, 1976.
- Nessmann, Karl. "İletişim Araçları ve Boş Zaman Kavramı", Çeviren: Uğur Demiray, Ergül Han. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi, 1985 (Çoğaltma).
- Nutku, Özdemir. Yaşayan Tiyatro. İstanbul: Çağdaş Yayınları, 1976.
- Onaran, A.Şerif. Sinematografik Hürriyet. Ankara: Gürsoy Basımevi, 1968.
- Oskay, Ünsal. Müzik ve Yabancılaşma. Ankara: Dost Yayınları, 1982a.
- _____. XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri: Kuramsal Bir Yaklaşım. Ankara: Ankara Üniversitesi SBF Yayınları No.495, 1982b.
- Özkök, Ertuğrul. İletişim Kuramları Açısından Kitlelerin Çözülüşü. Ankara: Tan Yayınları 30, Düşünce Dizisi No.5, 1985.
- Resmi Gazete, No:15252, Ankara: 1 Haziran 1975.
- Resmi Gazete, No.16037, Ankara: 24 Ağustos 1977.
- Segal, E ve Ilin, M. İnsan Nasıl İnsan Oldu. Çeviren: Ahmet Zekeriya. İstanbul: Yeni Dünya Yayınevi, 1979.

Toffler, Alvin. Gelecek Korkusu:ŞOK. Çeviren:S.Sargut.
Üçüncü Baskı. İstanbul: Altın Kitaplar, 1981.

Ulutak, Nazmi ve Diğerleri. "Yeni Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Videonun Türk Toplumunda İnsan Hakları Açısından İncelenmesi", Avrupa Konseyi İnsan Hakları Komisyonu İçin Hazırlanan Rapor, 1985, (Çoğaltma).

Yurtkur. Kurum Yurtlarında Barınan Öğrencilerin Boş Zamanlarını Değerlendirme Sonuçları: Ankara: Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu Yayınları, 1967.

Yüksel, Ahmet Haluk. Atatürkçü Düşünce Sisteminde Kültürel İletişimin Modele Dayalı Boyutları. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, 1987.

Zıllıoğlu, Merih. Sinematografik Bilim-Kurgu Yayınlarının Çocukların Dünya Görüşünün Oluşumu Üzerindeki Etkileri. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi AÖF Yayınları, 1986.